

ZOBER MA VON II.

Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnej edukácii

**Roman KROUFEK
Monika MIŇOVÁ
Vladimír PISKURA
Milica SABOL
Vladimír FEDORKO
(eds.)**

Kremnica 2022

© Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovat', ukladať do informačných systémov alebo inak rozširovať bez predchádzajúceho písomného súhlasu majiteľov práv.

Za jazykovú, obsahovú a právnu stránku príspevkov zodpovedajú autori.

Nekonferenčný odborný-metodický zborník príspevkov, je výstupom projektu: *Project Erasmus+: 2019-1-SK01-KA201-060775: Taking learning outdoors - supporting the skills of pre-school managers in outdoor education and care - TAKE ME OUT II.*

Názov: **ZOBER MA VON II.**
Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnej edukácii
Nekonferenčný odborný-metodický zborník príspevkov

Editori: PhDr. Roman Kroufek, Ph.D.
PaedDr. Monika Miňová, PhD.
Mgr. Vladimír Piskura, PhD.
Mgr. Milica Sabol, PhD.
Mgr. Vladimír Fedorko, PhD.

Recenzenti: doc. PaedDr. Ivana Rochovská, PhD.
Mgr. Ing. Vladimír Gerka, PhD.

Vydavateľ: © INAK, o.z., Kremnica
Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta
Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu

Vydanie: prvé

Rok vydania: 2022

ISBN: 978-80-973854-6-0

OBSAH

ÚVOD.....	6
-----------	---

ORIENTAČNÝ BEH AKO PODPORA FYZICKÉHO ZDRAVIA DETÍ V PODMIENKACH OUTDOOROVEJ EDUKÁCIE MATERSKEJ ŠKOLY

*INDICATIVE RUN AS SUPPORT OF CHILDREN'S PHYSICAL HEALTH IN THE CONDITIONS OF
KINDERGARTEN OUTDOOR EDUCATION*

Martina CZÖLDEROVÁ.....	7
-------------------------	---

ENVIRONMETÁLNA VÝCHOVA V PREDPRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ (OUTDOROVÉ AKTIVITY) – NÁMETY Z PRAXE

*ENVIRONMENTAL EDUCATION IN PRE-PRIMARY EDUCATION (OUTDOOR ACTIVITIES) – TOPICS
FROM PRACTICE*

Katarína DEJČÍKOVÁ.....	14
-------------------------	----

REALIZÁCIA PROJEKTU KVAPÔČKA ELINKA V MATERSKEJ ŠKOLE

IMPLEMENTATION OF THE KVAPÔČKA ELINKA PROJECT IN KINDERGARTEN

Silvia DEMETROVIČOVÁ.....	30
---------------------------	----

OUTDOOROVÁ EDUKÁCIA V PRIPRAVENOM PROSTREDÍ MATERSKEJ ŠKOLY

OUTDOOR EDUCATION IN THE PREPARED ENVIRONMENT OF THE KINDERGARTEN

Jana GALEŠTOKOVÁ.....	41
-----------------------	----

HMYZÍ DOMČEK

INSECT HOUSE

Edita LUKÁČIKOVÁ.....	49
-----------------------	----

POHYBOVÉ AKTIVITY S DEŤMI NA POBYTE VONKU

PHYSICAL ACTIVITIES WITH CHILDREN STAY OUT

Monika MIŇOVÁ.....	55
--------------------	----

REALIZÁCIA MODELU AKTIVÍT V PRÍRODNOM PROSTREDÍ

IMPLEMENTATION OF THE ACTIVITY MODEL IN THE NATURAL ENVIRONMENT

Jana PALESCHOVÁ.....61

OUTDOROVÉ VZDELÁVANIE A PRÍKLADY JEHO VYUŽITIA V RÁMCI PODOBLASTI ŠVP ČLOVEK A SVET PRÁCE

OUTDOOR EDUCATION AND EXAMPLES OF ITS USE IN THE FRAMEWORK OF THE SUB-AREA MAN AND THE WORLD OF WORK

Vladimír PISKURA.....73

POBYT VONKU V MATERSKEJ ŠKOLE

OUTDOOR EDUCATION OF KINDERGARTEN

Emília POKLEMBOVÁ.....84

POCITOVÝ CHODNÍK V MATERSKEJ ŠKOLE

FEELING SIDEWALK IN KINDERGARTEN

Emília POKLEMBOVÁ.....86

MOŽNOSTI REALIZÁCIE VZDELÁVACEJ OBLASTI ČLOVEK A SVET PRÁCE V KONTEXTE OUTDOROVEJ EDUKÁCIE

POSSIBILITIES OF IMPLEMENTING THE EDUCATIONAL AREA OF HUMANS AND THE WORLD OF WORK IN THE CONTEXT OF OUTDOOR EDUCATION

Milica SABOL.....89

EKO-PRAVIDLÁ – VÝCHOVA K LEPŠEJ BUDÚCNOSTI

ECO-RULES - EDUCATION FOR A BETTER FUTURE

Dominika SLOVÁČKOVÁ.....102

OUTDOOROVÁ EDUKÁCIA V MATERSKEJ ŠKOLE KURIKULÁRNY OUTDOOROVÝ PROJEKT PRE MATERSKÚ ŠKOLU

OUTDOOR EDUCATION IN KINERGARTEN CURRICULAR OUTDOOR PROJECT FOR KINERGARTENS

Petronela VARGOVÁ.....111

OUTDOOROVÁ EDUKÁCIA V MATERSKEJ ŠKOLE – VÝSLEDKY PILOTÁŽE OUTDOOROVÉHO PROJEKTU V PRAXI

OUTDOOR EDUCATION IN KINERGARTEN – RESULTS OF THE OUTDOOR PROJECT PILOTAGE IN PRACTICE

Petronela VARGOVÁ.....126

POBYT VONKU A SPOLUPRÁCA AKO FORMA PROSOCIÁLNEHO SPRÁVANIA DETÍ PREDŠKOLSKÉHO VEKU V MATERSKEJ ŠKOLE

OUTDOOR STAY AND COOPERATION AS A FORM OF PROSOCIAL BEHAVIOR OF PRESCHOOL CHILDREN IN KINDERGARTEN CHILDREN

Júlia ŽIAKOVÁ.....141

ZÁVER.....146

ÚVOD

„Príroda je kľúčom k našej estetickej, intelektuálnej, kognitívnej a dokonca duchovnej spokojnosti“.

E. O. Wilson

Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove je od roku 2016 kontinuálne zapojená do medzinárodného projektu s názvom TAKE ME OUT (ZOBER MA VON), ktorý sa zaoberá problematikou outdoorovej edukácie v materských školách. Do projektu, ktorý bol ukončený v roku 2018 boli zapojené štyri krajiny – Slovensko, Estónsko, Veľká Británia a Dánsko. Všetky projektové výstupy smerovali k uvedomeniu si toho, aby učitelia a učiteľky materských škôl trávili čo najviac času vonku a využívali vonkajší priestor na edukáciu a hru.

- Relevantné výstupy projektu sú dostupné pre širokú (nielen) pedagogickú verejnosť:
- Príručka pre učiteľa – Ako podporiť deti v trávení času vonku a v prírode,
- Nápady na 37 aktivít vonku, spracovaných formou metodických odporúčaní,
- Profesionálne štandardy pre učiteľov outdoorovej edukácie v materskej škole,
- Základný motivačný tréningový program,
- Tréningové, motivačné online moduly pre učiteľov.

Tento projekt sa stretol s neočakávané pozitívnym ohlasom a preto od roku 2019 pokračujeme jeho druhou fázou opäť v rámci programu ERASMUS+ a realizujeme nadväzný projekt TAKE ME OUT II. Do pôvodného projektového partnerstva nám pribudol nový partner – Pedagogická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, CZ (Katedra predprimárneho a primárneho vzdelávania).

Zámerom predkladaného nekonferenčného odborného-zborníka príspevkov je podeliť sa s príkladmi dobrej praxe, ktoré môžu byť inšpiráciou pre všetkých, ktorí sa venujú deťom predškolského veku a majú záujem s deťmi zmysluplne tráviť viac času vonku. V zborníku ponúkame 15 príspevkov rôzneho zamerania poznania a skúmania edukačnej reality v outdoorových podmienkach materskej školy.

Monika Miňová

ORIENTAČNÝ BEH AKO PODPORA FYZICKÉHO ZDRAVIA DETÍ V PODMIENKACH OUTDOOROVEJ EDUKÁCIE MATERSKEJ ŠKOLY

INDICATIVE RUN AS SUPPORT OF CHILDREN'S PHYSICAL HEALTH IN THE CONDITIONS OF KINDERGARTEN OUTDOOR EDUCATION

Martina CZÖLDEROVÁ

Abstrakt

Materská škola ponúka deťom v predškolskom veku množstvo príležitostí na všestranný rozvoj osobnosti. Učiteľ sa snaží robiť všetko preto, aby rozvíjal dieťa nielen z hľadiska kognitívnej stránky ale taktiež emocionálnej a psychomotorickej. Dieťa v materskej škole je v neustálom dianí a pohybe. Pohyb preto považujeme za výrazne dôležitý prostriedok rozvoja osobnosti dieťaťa. Prostredníctvom pohybu podporujeme nielen fyzické zdravie dieťaťa, ale taktiež jeho zručnosti, schopnosti a vzťah k pravidelnému pohybu a zdravému životnému štýlu. Preto sme sa ako materská škola rozhodli v spolupráci s klubom orientačných bežcov v Košiciach zorganizovať orientačný beh pre rodičov a deti v prírodnom prostredí lokality Alpínka.

Kľúčové slová

Pohyb. Zdravie. Príroda. Orientačný beh. Outdoorová edukácia. Materská škola. Dieťa. Rodič.

Abstract

Kindergarten offers preschool children a number of opportunities for all-round personality development. The teacher tries to do everything to develop the child not only in terms of cognitive but also emotional and psychomotor. The child in kindergarten is in constant action and movement. Therefore, we consider movement to be a significantly important means of developing a child's personality. Through movement, we support not only the child's physical health, but also his skills, abilities and relationship to regular exercise and

a healthy lifestyle. Therefore, as a kindergarten, we decided in cooperation with the club of orienteering runners in Košice to organize an orienteering run for parents and children in the natural environment of the Alpínka locality.

Keywords

Movement. Health. Nature. Orienteering. Outdoor education. Kindergarten. A child. Parent.

Pohyb dieťaťa v materskej škole patrí medzi jeho najprirodzenejšie činnosti. Pohyb dieťaťa sa rozvíja spontánne, cielene, zámerne. Spontánne predovšetkým v prostredí a podmienkach, kde dieťa od narodenia vyrastá, formované rodinou, ciele a riadené rozvíjanie pohybových aktivít dieťaťa vo veku od dvoch rokov je záležitosťou materskej školy (Sekeráková, 2002). Pohyb prináša deťom radosť, uspokojovanie svojich telesných a pohybových potrieb a taktiež ho využívajú ako spôsob komunikácie. V materskej škole sa telesný rozvoj dieťaťa najčastejšie realizuje prostredníctvom zdravotných cvičení, vzdelávacích aktivít zameraných na zdravie a pohyb, prostredníctvom hudobno-pohybových činností a rôznych športových krúžkov. Nedostatok pohybu patrí medzi najväčšie problémy súčasnej doby, kedy vnímame a pozorujeme, že deti trávajú množstvo času využívaním informačno-komunikačných technológií namiesto toho, aby trávili dostatočný čas pobytom na čerstvom vzduchu súčasne s pohybovými aktivitami. Naším cieľom bolo podporiť prevenciu zdravia detí a taktiež deťom priblížiť rôzne možnosti pohybu a to nielen v prostredí domova alebo materskej školy, ale ponúknuť možnosť zúčastniť sa športovej aktivity v prostredí krásnej prírody a podporiť tak vzťah detí k zdravému životnému štýlu. Šimonek & et al. (2004) konštatuje, že je nevyhnuté, v oblasti prevencie sústrediť sa na tieto úlohy:

Znižovať chorobnosť detí v predškolskom veku

a) dôsledne uplatňovať zdravotno-hygienické zásady pri organizovaní jednotlivých činností s deťmi,

b) využívať možnosti pobytu detí vonku v prírodnom prostredí, na ihriskách, v školách v prírode, turistické vychádzky, zaraďovať plávanie, saunovanie a otužovanie.

Zvyšovať telesnú zdatnosť a pohybovú vybavenosť detí

- a) zaraďovať do činností čo najviac pohybových aktivít a zahŕňať ich do všetkých činností v rámci dňa,
- b) rovnomerne striedať zaťažovanie a uvoľnenie, napätie a oddych,
- c) zabezpečiť podmienky na pohybové činnosti (vhodné prostredie spĺňajúce bezpečnostné kritéria, dostatok náradia, náčinia a iných motivujúcich prostriedkov),
- d) zabezpečiť pravidelný denný pobyt detí vonku spojený s intenzívnym pohybom, hrami a športovými činnosťami.

Preto sme sa rozhodli podporiť prevenciu zdravia detí zorganizovaním aktivity „Orientačný beh rodičov a detí“.

História a charakteristika orientačného behu

„História orientačného behu je stará viac ako 100 rokov. Vo svojich počiatkoch sa tento šport využíval a rozvíjal ako súčasť vojenského výcviku pre potreby orientácie a presunov vojakov v teréne. V Československu sa orientačný beh využíval ako branný šport najmä v kombinácii s inými vedomostnými a športovými disciplínami, napríklad určovanie svetových strán, poznávanie rastlín, určovanie azimutov, hod granátom ap. Väčšinou sa súťažilo vo dvojiciach alebo viacčlenných hliadkach“ (Májová & Roučková 2015, s. 6). V súčasnosti orientačný beh vo svete patrí medzi rozvinuté športové disciplíny ich výsledkom je množstvo športových podujatí pre všetky vekové kategórie. Na Slovensku však nie je ešte na toľko v povedomí populácie a venuje sa mu len malé množstvo športovcov. Pri orientačnom behu ide o beh skupiny alebo jednotlivcov, realizuje sa na určenej, vyznačenej trase a každý úsek je pre športovca novou výzvou. Orientačný beh si vyžaduje istú dávku fyzickej kondície a orientačných schopností športovca. Je vhodný pre každú vekovú skupinu od detí až po staršie vekové kategórie. Medzi orientačné športy zaraďujeme nielen orientačný beh ale niekoľko ďalších športov ako:

- lyžiarsky orientačný beh – ski orienteering;
- orientačná cyklistika – mountain bike orienteering (MTB orienteering);
- presná orientácia – trail orienteering.

Charakteristika orientačného behu

Poznáme niekoľko druhov orientačných behov ako nočný, denný, štafetový a viac etapový. Kde sa orientačný beh realizuje? Kdekoľvek, kde máme vopred preskúmaný terén. Neodmysliteľnou súčasťou je tvorba mapy orientačného behu. Orientačný beh sa môže realizovať v mestách na sídliskách, v parkoch, lesoch, prírodných rezerváciách. *Pre deti a začiatočníkov je vhodné začať s nácvikom v ohraničenom priestore, napríklad na školskom ihrisku, v telocvični alebo v triede* (Májová & Roučková 2015, s. 7). Trate bývajú rôzne dlhé ich dĺžka závisí od:

- vekovej kategórie (od 10 do 95 rokov);
- významu pretekov (náborové, lokálne, celoštátne, vrcholné svetové);
- druhu a disciplíny (denný, nočný, štafetový, viacetapový, dlhé trate, stredné trate, šprint) (Májová & Roučková 2015, s. 9).

K organizácií pretekov patrí:

- Minimálne materiálne vybavenie
- Mapa
- Pretekársky preukaz
- Vybavenie kontrol
- Časomiera
- Označenie štartu a cieľa
- Štartové čísla

Realizácia aktivity „Orientačný beh rodičov a detí SMŠ Vilôčka Alpínka 2021“

Pre aktivitu našej materskej školy sme zvolili výber denného orientačného behu. V spolupráci s klubom orientačných bežcov sme pri plánovaní orientačného behu pre deti, kládli dôraz na primeranú dĺžku trate, primeranú náročnosť trate a taktiež počet kontrol – vzdialenostných rozstupov. ktoré majú formu plnenia rôznych úloh Neodmysliteľnou súčasťou orientačného behu je tvorba máp. Prostredníctvom mapy sa musí vedieť športovec orientovať, k tomu mu však dopomáhajú aj farebne označené kontroly. Náš orientačný beh sa realizoval v prírodnom prostredí rekreačného strediska Alpinky. Keďže deti majú radi zážitky rozhodli sme sa im spestriť toto športové popoludnie tým, že na Alpinku sa premiestňovali vláčikom zo zastávky Čermeľ. Následne po príchode na Alpinku obdržali deti s rodičmi

štartovacie čísla, získali preukazy s mapou trate na ktorý si zaznamenali štartovací čas. Deti s rodičmi sa orientovali prostredníctvom farebne označených kontrol, ktoré nám sprostredkovali a nainštalovali športovci z klubu orientačných bežcov. Na konkrétnych kontrolách boli rozmiestnené pani učiteľky, ktoré usmerňovali a boli nápomocné pri plnení úloh deťom a rodičom. Úlohou detí bolo v spolupráci s rodičmi získať za každú splnenú úlohu písmeno, z ktorého v cieľi vyskladali heslo. Na základe správne vysloveného hesla boli v cieľi odmenení medailou. Odmeny nám poskytol Slovenský olympijský a športový výbor. V závere bol pre detí zabezpečený hudobno - pohybový program a občerstvenie.

Naším cieľom bolo pripraviť pre rodičov a deti našej materskej školy aktivitu, kdeby mali možnosť stráviť spoločné chvíle plné športových zážitkov na čerstvom vzduchu, podporiť ich fyzické zdravie, vzťah k pohybu a aspoň na chvíľu sa oddialiť od sveta plného informačno - komunikačných technológií.

Obrázok 1 Cesta vláčikom

Obrázok 2 Cesta vláčikom - Alpínka

Obrázok 3 Orientačný beh

Obrázok 4 Orientačný beh

Obrázok 5

Obrázok 6 Odmeny, Slovenský olympijský a športový výbor

Obrázok 7

Zoznam bibliografických odkazov

MÁJOVÁ, P. & ROUČKOVÁ, M. (2015). Orientačný beh na školách. Bratislava: Metodicko pedagogické centrum v Bratislave, 2015. 58 s. ISBN 978-80-565-1057-5.

SEKERÁKOVÁ, K. (2002/03). Pohybový program v materskej škole. In Naša škola, 2002/03, roč. VI, č. 7. ISSN 1335-2733.

ŠIMONEK, J. & et al. (2004). Metodika telesnej výchovy pre stredné odborné školy. Bratislava: SPN, 2004. 287 s. ISBN 80-10-00380-8.

Kontaktné údaje

Bc. Martina Czölderová

Súkromná materská škola Vilôčka

Vencová 4

040 01 Košice

martinkaczolderova@gmail.com

ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA V PREDPRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ (OUTDOROVÉ AKTIVITY) – NÁMETY Z PRAXE

ENVIRONMENTAL EDUCATION IN PRE-PRIMARY EDUCATION (OUTDOOR ACTIVITIES) – TOPICS FROM PRACTICE

Katarína DEJČÍKOVÁ

Abstrakt

V súčasnosti, v dobe moderných technických vymožeností, stresu a rýchleho životného štýlu je problematika realizácie outdoorovej edukácie v predprimárnom vzdelávaní mimoriadne žiadúca. Učiteľ predprimárneho vzdelávania deťom poskytuje množstvo príležitostí na realizáciu aktivít s environmentálnym zameraním. Aktivity zamerané na environmentálnu výchovu dokáže erudovaný učiteľ implementovať počas celého dňa v materskej škole, počas rôznych denných činností. Vhodnými dennými činnosťami na realizáciu environmentálnej výchovy sú predovšetkým vzdelávacie aktivity realizované priamo v prírode. Cieľom tohto príspevku je poskytnúť pedagogickým zamestnancom námety na vzdelávacie aktivity, realizované v prírode, ktoré ponúkajú deťom zážitkovú a efektívnu formu vzdelávania. Deti prostredníctvom týchto vzdelávacích aktivít majú možnosť nadobúdať nové, pozitívne zážitky, získavať návyky, učiť sa žiť v spojitosti s prírodou, načúvať jej, pri poznávaní využívať všetky ľudské zmysly.

Kľúčové slová

Environmentálna výchova. Predprimárne vzdelávanie. Outdoorové vzdelávacie aktivity. Trvalo udržateľný rozvoj.

Abstract

In the current times due to a range of modern technical options, stressful and fast lifestyle the problematic implementation of the need of outdoor education in pre-school is extremely important to be provided. Pre-school educational teachers are able to get the children involved in activities that are environmentally focused. All these environment related activities can be implemented by the teachers throughout everyday tasks. Suitable daily

activities for the implementation of environmental education are primarily educational activities carried out directly in the nature. The topic of this thesis is to provide educational employees with fundamental educational activities that can be recreated outdoors in order to offer children experience and an effective form of education. Children through these educational activities have the opportunities to acquire new positive experience, obtain habits in order to learn and live in conjunction with the nature and adapt to it by exploring with the use of all their human senses.

Keywords

Environmental education. Pre-primary education. Outdoor educational activities. Sustainable development.

Ponúkame prehľad zrealizovaného a overeného projektu so zameraním na plnenie cieľov v oblasti environmentálnej výchovy prostredníctvom outdoorovej edukácie. Cieľom aktivít je poskytnúť, ponúknuť možnosti a priestor na vytváranie základov zodpovedného vzťahu k životnému prostrediu u detí predškolského veku. Vytvorili sme metodický materiál, prostredníctvom ktorého sa môžu učitelia materských škôl inšpirovať pri zavádzaní environmentálnej výchovy do výchovno-vzdelávacieho procesu realizovaného v materských školách. Projekt „**V lesoparku**“ obsahuje tieto vzdelávacie aktivity:

1. „*Premena solárnej energie na pohybovú*“ – deti sme oboznamovali s obnoviteľnými zdrojmi energie, so zelenou energiou, s významom prírodných zdrojov pre človeka, s racionálnym využívaním prírodných zdrojov vo vzťahu k udržateľnému rozvoju.
2. „*Ekologická prírodná peleta*“ – viedli sme deti k ekologickému vnímaniu prírody, k využitiu prírodného materiálu, predstavili sme ďalšie spracovanie materiálov.
3. „*Zvieratá v ich prirodzenom prostredí*“ – viedli sme deti k vcítaniu sa do situácie zvierat, aby sa pokúsili pochopiť ich pocity, potreby, empatia, ochrana živočíchov, ochrana ich životného prostredia, rôznorodosť a pestrosť prírodného prostredia, zachovanie biodiverzity.

Projekt je navrhnutý tak, aby deti mali možnosť plnenie ich cieľov zvládnuť pomocou vlastných síl, ako aj s pomocou pedagógov. Tento projekt je zameraný na netradičné, kreatívne riešenie niektorých environmentálnych problémov na elementárnej úrovni s deťmi predškolského veku, pričom sa zameriavame na dosahovanie pozitívnych zmien v ich správaní sa, konaní a ich postojoch.

Projekt „V lesoparku“

Projekt bol realizovaný 24.5.2019 pri príležitosti Európskeho dňa národných parkov.

Projektu sa zúčastnilo 28 detí, z toho 12 dievčat a 16 chlapcov.

Vzdelávacie aktivity: 1. Premena solárnej energie na pohybovú- v spolupráci so SIEA 2. Ekologická prírodná peleta- v spolupráci s Lesmi SR 3. Zvieratká v ich prirodzenom prostredí- v spolupráci s Lesmi SR		
Tematizácia:	<i>Obsah</i>	Les, prírodné zdroje – Slnko, solárna energia, pohyb, prírodný materiál, solárne hračky, obnoviteľné zdroje energie, udržateľný rozvoj, zelená energia, zachovanie biodiverzity v prírode, ekologické vnímanie prírody, recyklácia materiálov.
	<i>Zameranie</i>	1. Na objasnenie významu využívania prírodných zdrojov energie vo vzťahu k udržateľnému rozvoju. 2. K objasneniu významu využívania prírodného materiálu, potrebného na vznik nových výrobkov (alternatívnych zdrojov energií), užitočných pre život človeka. 3. Na oboznamovanie sa s ochranou životného prostredia, s rôznorodosťou a pestrosťou prírodného prostredia.
	<i>Východiská</i>	1. Obnoviteľné zdroje energie pomáhajú chrániť našu planétu Zem. 2. Prírodné zdroje energií poskytujú a produkujú zelenú energiu pre ľudstvo, potrebnú k udržateľnému rozvoju. 3. Ďalšie spracovanie prírodného materiálu napomáha k vzniku nových (ekologických, lacných a užitočných výrobkov), potrebných pre život človeka. 4. Les je jeden veľký významný ekosystém. Ochránárske postoje hrajú kľúčovú úlohu pri zachovaní pestrosti a rôznorodosti rastlinnej a živočíšnej ríše.
Problematika:		1. Prečo a ako pomáhajú obnoviteľné zdroje energie chrániť našu planétu Zem? 2. Prečo je dôležitá zelená energia a prečo ju tak nazývame? 3. Prečo je dôležité spracovávať prírodný materiál pre jeho ďalšie využitie? 4. Prečo je potrebné pestovať u človeka ochránárske postoje k prírode?

Deskripcia:	Projekt je realizovaný tromi vzdelávacími aktivitami pod názvom: <i>Premena solárnej energie na pohybovú, Ekologická prírodná peleta, Zvieratká v ich prirodzenom prostredí.</i> Počas prvej vzdelávacej aktivity je vhodnou motivačnou hádankou a piesňou u detí vzbudený dostatočný záujem o činnosť. Počas prvej vzdelávacej aktivity <i>Premena solárnej energie na pohybovú</i>, deti opisujú prírodné reálie, ktoré vidia okolo seba priamo v lese. Oboznamujú sa so solárnymi hračkami, s princípom ich fungovania. Hravou a zábavnou formou sa oboznamujú s používaním solárnych hračiek, ako aj s významom využívania prírodných zdrojov energie. Pochopia, že k vytvoreniu pohybu (pohybovej energie), potrebujú využiť prírodný zdroj energie – Slnko. Oboznámia sa s pojmom zelená energia. Oboznámia sa s využívaním solárnej energie v domácnostiach, ako aj v svojom širšom okolí. Deti prejavujú záujem o diskusiu a navrhujú rôzne predmety, rôzne výrobky, ktoré môžu využívať ľudia s využitím solárnej energie v bežnom živote. Počas druhej vzdelávacej aktivity <i>Ekologická prírodná peleta</i> citlivým príbehom o dvoch kamarátoch – o nevhodnom využívaní paliva na opekanie špekáčikov pani učiteľka vzbudí u detí záujem o činnosť. Deti reagujú a komentujú využívanie nevhodného paliva. Komentujú negatívny dopad na prírodu a na zdravie kamarátov z príbehu. Deti s radosťou prispievajú k zberu prírodnín a k tvorbe prírodnej pelety. Komentujú dôvody, prečo je dôležité využívanie „nových“ výrobkov na ich ďalšie využitie. Deti si uvedomujú, že nová prírodná peleta nespôsobuje negatívny dopad na prírodu. Pani učiteľky si spolu s deťmi opekajú za pomoci nových vytvorených peliet chlieb. Deti sa tak presvedčia, že novovytvorené pelety sú schopné horieť, sú schopné vytvárať teplo, teda človek z nich môže mať praktický úžitok. Počas tretej vzdelávacej aktivity <i>Zvieratká v ich prirodzenom prostredí</i> si deti hravými hádkami zopakujú niektoré zvieratá žijúce v lese. Deti nadobúdajú dôležité informácie o lese, o prírodninách v lese a o zvieratách hravou zážitkovou formou. Zapojajú sa do aktivity (hrou na zvieratko v noci), pričom so zatvorenými očami, pomocou lana prechádzajú prírodnými prekážkami aj umelo vytvorenými prekážkami od jedného stanovišťa k ďalším. Pri stanovištiach reagujú, hádajú s využitím zmyslového vnímania prírodniny, cez ktoré prechádzajú. Vyberú si jedno zviera, do ktorého „kože“ sa vcítia a snažia sa pomenovať predstavy o tom, ako sa zvieratko cíti, pomenovať jeho pocity v noci. Deti pri odhaľovaní prírodnín využívajú zmyslové vnímanie (sluch – zvuky, čuch – vône, hmat – prírodniny) a hádajú prírodninu po ktorej zvieratko v noci prechádza. Počas aktivity deti nadobúdajú empatické postoje smerom k prírodnému prostrediu (k rastlinám a živočíchom), ochranárske postoje k prírode. Deti si uvedomujú, prečo je príroda dôležitá pre človeka, dôsledky ničenia rastlinnej a živočíšnej ríše.
---------------------------	--

Preskripcia: Aktivita 1	<i>Výkonové štandardy:</i>	KO	Opíše prírodné javy a podmienky zmeny ich fungovania na základe vlastného pozorovania a skúmania.
		SEO	Vyjadruje pocity zo zážitku.
		PMO	Udržiava poriadok vo svojom okolí.
	<i>Výchovno-vzdelávacie ciele:</i>	KO	Pomocou solárnych hračiek pozoruje, opisuje a slovne na elementárnej úrovni vyjadruje premenu solárnej energie na pohybovú energiu – využíva prírodný zdroj energie – Slnko.
		SEO	Spontánne slovne, neverbálnou komunikáciou a umeleckým spôsobom (spevom) prejavuje pozitívne pocity zo zážitku (úsmev, smiech, radosť, potešenie, rozhovory a pod.).
		PMO	Po hre dokáže za sebou odložiť všetky solárne hračky do príslušných škatúl a sklenených nádob podľa inštrukcie dospelého.
Preskripcia: Aktivita 2:	<i>Výkonové štandardy:</i>	KO	Vymenúva rôzne prírodné materiály (halúzky, ihličie, suché listy, bukvice, šišky, žalude, piliny).
		SEO	Presadzuje sa v činnosti spoločensky prijateľným spôsobom.
		PMO	Manipuluje s drobnými predmetmi (s prírodninami).
	<i>Výchovno-vzdelávacie ciele:</i>	KO	Vymenúva nájdené prírodné materiály (halúzky, ihličie, suché listy, bukvice, šišky, žalude, piliny), z ktorých následne vyrába peletu a prispieva k pozitívnemu ovplyvňovaniu životného prostredia.
		SEO	Zapája sa do výroby pelety prijateľným spôsobom (reaguje a koná spoločensky prijateľne – slušne).
		PMO	Zbiera, krčí, láme, stláča, ohýba rôzne prírodniny, pričom využíva jemnú motoriku.
Preskripcia: Aktivita 3:	<i>Výkonové štandardy:</i>	KO	Rozpráva o prírodných reáliách známeho okolia (o živočíchoch, rastlinách, ľudoch).
		SEO	Opíše aktuálne emócie.
		PMO	Vytvorí jednoduchý výrobok a pomenuje jeho účel.
	<i>Výchovno-vzdelávacie ciele:</i>	KO	Hrou na lesné zvieratá rozpráva o prirodzenom prostredí lesných zvierat a o ľudskej činnosti (rozpráva o ochrane prírodného prostredia živočíchov/ a o

			narušovaní prírodného prostredia živočíchov).
		SEO	Slovne, gestami, hrou na lesné zvieratá vyjadruje emócie o zvieratách a o prírode (ako sa zvieratá cítia v noci a ako sa cíti zdravá a chorá príroda – veselý, smutný, bojí sa, cíti sa dobre, teší sa, majú radosť, cítia sa príjemne a pod.).
		PMO	Podľa slovnej inštrukcie vytvorí jednoduchý výrobok – prírodnú peletu.
Distribúcia času:	24.5.2019 (pri príležitosti Európskeho dňa národných parkov).		
Organizácia 1. vzdelávacej aktivity – Premena solárnej energie na pohybovú			
Motivácia aktivity 1:	Hádanka a pieseň. „Kto má vôkol celej hlavy zlatý účes popolavý?“ (Slnko) Správne deti a teraz si ešte môžeme o Slnku zaspievať pieseň, takú, ktorú všetci dobre poznáme. „Slniečko sa zobudilo, popreťahovalo kosti, cez mrak hlávku vystrčilo, zasmialo sa od radosti. Vyleteli včielky vrtké, motýle sa šantia v tráve, lienka ponáhľa sa kdesi, mravce našli slamku v tráve. Obzerá sa Slnko zlaté, čo sa robí, čo sa deje, všade radosť z práce majú a Slniečko sa len smeje.“ (slovenská ľudová)		
Expozícia aktivity 1:	- Tak, keď sme si takto pekne zaspievali pieseň o slnku, pani učiteľka si pre deti pripraví prekvapenie. Donesie pre deti zaujímavé hračky, ktoré nie sú obyčajné hračky. Tieto hračky sú solárne, teda slnečné. Pani učiteľka vysvetlí deťom, že na to, aby sme sa s nimi mohli hrať, potrebujeme aby svietilo slnko. A keď sa tým slnkom nabijú cez slnečné panely (kolektory), tak tie hračky sa nabijú energiou, vyrobia elektrinu, pomocou ktorej sa budú hýbať. Keď sa auto nabije slnečnou energiou, začne jazdiť, keď sa glóbus nabije slnečnou energiou, začne sa točiť a keď sa cvrček nabije slnečnou energiou, začne skákať. Poďte sa spoločne so mnou pozrieť ako. Deti sledujú jednotlivé hračky a postupne slovne opisujú vplyv prírodného javu (svietenia slnka) na slnečný kolektor a definujú čo sa deje s hračkou (Príloha A, fotografia 1, fotografia 2). - Deti samé opisujú: slnko svieti na slnečný kolektor, kolektor sa nabije slnečnou energiou, vytvorí elektrickú energiu, ktorá dá do pohybu auto (auto sa hýbe, točia sa mu kolesá, ozubené klesá sú v pohybe), cvrčka (cvrček skáče) a glóbus (sa točí). Tieto hračky sa pohybujú pomocou slnečnej energie, ktorá vyrobí elektrinu v elektromotore (Príloha A, fotografia 3, fotografia 4).		

	▪ Učiteľka deťom vysvetlí, že ak využijeme slnečnú energiu, dokážeme ňou dávať veci do pohybu, alebo vyrábať pohybovú energiu, motorickú energiu a zároveň im povedala: „<i>najjednoduchšia technológia je kolektor na ohrev teplej vody.</i>“ (MacKay 2015, s. 38). Takto využitú slnečnú energiu vieme využiť aj v domácnosti na vykurovanie domu (slnečné lúče nahrejú slnečné kolektory na streche domu, vyrobia elektrinu, ktorá napomáha ohrievať vodu, ktorá tečie do radiátorov, alebo do podlahového kúrenia, slúži ešte na ohrievanie vody v domácnosti (slnečné lúče nahrejú slnečné kolektory na streche domu, tie pomáhajú vyrábať elektrickú energiu, ktorá ohrieva v kotli vodu na sprchovanie a užívanie pre ľudí v domácnosti), alebo slnečnú energiu môžeme v domácnosti využívať na ohrievanie vzduchu vo vykurovacom telese, alebo napríklad na nahriatie elektrickej deky na posteľ, ktorá slúži ľuďom, aby sa v zime mohli zohriať v posteli pomocou elektrickej deky, vedci vyrobili sondu na solárny pohon, ktorá sa pohybuje po planéte Mars, mapuje povrch Marsu, zbiera vzorky a informuje vedcov a astronautov o dianí na povrchu Marsu. Pomocou slnečného svetla sa táto sonda nabíja premieňa slnečnú energiu na elektrickú, následne na pohybovú (motorickú) a takto sa vie po povrchu Marsu pohybovať. Skúste ešte vy sami vymyslieť, na čo všetko by sme ešte mohli slnečnú energiu využívať? <i>Deti navrhujú:</i> – mohli by sme napríklad vyrobiť auto na slnečnú energiu, – alebo fontánu na slnečnú energiu a potom by z nej mohla striekať voda, – alebo motorové bycikle, ktoré keby sa nabili slnečnou energiou, išli by samé, – alebo baterku, ktorá by svietila vtedy, keby bola práve nabitá slnečnou energiou, – mohli by sme vymyslieť semafór, ktorý by svietil vďaka slnečnej energii, – alebo svetlá, ktoré by svietili v tme a cez deň by sa nabíjali pomocou slnka, – keby mala mucha taký solárny panel, mohla by lietať bez veľkého snaženia, lietala by sama, – mohli by vymyslieť solárny vyhrievací vankúš na boľavý chrbát, – alebo solárne hodiny, ktoré by išli, keby boli nabité slnečnou energiou... ▪ Správne, učiteľka deti pochwáli za zaujímavé nápady.
--	---

	▪ Pani učiteľka deťom vysvetlí, že takáto energia sa volá obnoviteľná energia, alebo obnoviteľné zdroje energie a vieme ju využívať v domácnostiach úplne zadarmo, je to tzv. zelená energia, alebo ekologické využitie energie. „Elektrárne, ktoré vyrábajú slnečnú energiu sa volajú slnečné elektrárne. Takéto elektrárne premieňajú slnečnú energiu na elektrickú. Nemíňajú fosilné palivá a nevytvárajú škodlivé splodiny“. (Novelli 2007, s. 90). ▪ Pani učiteľka ešte raz vyzve deti, aby povedali, ako tieto solárne hračky fungujú: deti odpovedajú: – keď Slnko zasvieti na slnečný kolektor, ktorý sa nachádza na povrchu auta, glóbusu, cvrčka, nabijú sa hračky slnečnou energiou, ktoré vyrobia elektrickú energiu a potom sa tá elektrická energia premení na pohybovú (motorickú), ktorá dáva veci do pohybu. – Ľudia to môžu využiť pri ohrievaní vody v dome, alebo pri vykurovaní domu, kedy sa nahriata voda využije na vykurovanie v radiátoroch, alebo v podlahovom kúrení, alebo pre potreby ľudí, napríklad pri sprchovaní, umývaní riadu, pri svietení v dome, alebo vedci slnečnú energiu môžu využívať na vesmírne sondy na iných planétach, aby sa vedeli pomocou slnečnej energie pohybovať a ovládať ich na diaľku... – A tak majú ľudia zadarmo teplo, svetlo v domácnosti. ▪ A ako sa taká energia nazýva? Pamätáte si? ▪ Deti odpovedali: zelená energia, alebo obnoviteľná energia. ▪ Správne, deti, pani učiteľka pochwáli deti. ▪ A prečo sa taká energia nazýva zelená, alebo obnoviteľná? ▪ Preto, že ju vytvorila príroda. ▪ Prečo je dôležitá? ▪ Lebo neškodí životnému prostrediu, neznečisťuje našu Zem, ani ovzdušie a práve naopak, ochraňuje naše životné prostredie. ▪ A prečo jej hovoríme obnoviteľná energia? - Lebo Slnko svieti stále, nekonečne a môžeme ju využívať neustále. ▪ Áno, správne, a vieme ju využívať stále, zadarmo a neznečisťuje životné prostredie. A teraz sa môžete sami pohrať s týmito hračkami a vyskúšať si ako táto solárna energia funguje.
Organizácia 2. vzdelávacej aktivity – Ekologická prírodná peleta	
Motivácia aktivity 2	▪ Poviedka o chorej prírode. Pani učiteľka deťom porozpráva poviedku o chorej prírode. ▪ „Boli raz dvaja kamaráti, ktorí sa rozhodli, že si pôjdu do lesa poopekať slaninu a špekáčky. Keď prišli do lesa a chceli si založiť oheň, nemali žiadne palivo, a tak im napadlo, že by mohli zapáliť

Expozícia aktivity 2:	odpadky z najbližšieho koša. Vybrali z koša vyhodené plastové fľaše, igelitové vrecká z čipsov, keksíkov. Potom zapálili oheň. A začali si opekať špekáčky. Po chvíli, keď sa oheň rozhorel, zistili, že niečo veľmi zapácha a z ohniska sa kúdlí čierny dym. Veľmi sa preľakli a nevedeli čo majú robiť“. ▪ Čo myslíte deti, čo dvaja kamaráti urobili nesprávne? Deti odpovedajú, to, že si založili oheň z plastov, igelitových vreciek a odpadu, ktorý patrí do koša. ▪ A z čoho si mali založiť oheň? Deti odpovedajú, že z dreva, konárov za pomoci papiera, novín. ▪ A prečo? Pýta sa pani učiteľka. Deti odpovedajú, lebo oheň z plastov veľmi zapácha, je nezdravý, ničí prírodu, vzduch a opečené špekáčky nad takýmto ohňom sú veľmi nezdravé a môžu spôsobiť veľmi vážne choroby. Tak ako môže ochorieť príroda, tak môžu ochorieť aj tie deti. Viete čo by sa stalo, keby sme na kúrenie používali plasty, igelitové vrecká a iný nevhodný materiál? ▪ Deti odpovedajú: znečistili by sme vzduch, zle by sa nám dýchalo, ochoreli by sme my aj zvieratá, zamorili by sme ovzdušie, keby niekto zapálil tieto materiály, vznikol by veľmi nebezpečný a silný dym, ktorý by bol zároveň aj nebezpečný pre životné prostredie, lebo by do ovzdušia unikol aj nebezpečný zápachajúci, škodlivý a štipľavý dym a ohrozoval by ovzdušie okolo zemegule. Celá zemeguľa by nevedela dýchať, udusili by sa zvieratá, ľudia, mohli by zomrieť. ▪ Tak, teraz mi teda povedzte: aký materiál môžeme používať na kúrenie? ▪ Deti odpovedajú: drevo, raždie, prírodný materiál... ▪ Deti, mohli by sme týmto dvom chlapcom pomôcť vymyslieť a vytvoriť vhodný výrobok (petelu), ktorá by bola vhodná na založenie ohňa a na opekanie špekáčikov. ▪ Pani učiteľka vyzve deti, aby si spoločne nazbierali prírodný materiál z lesa a roztriedili ho. Pani učiteľka určí deťom, aby do jednej škatule nazbierali šišky, žalude, bukvice, konáre, kôru zo stromov a suché listy. Aby do druhej škatule nazbierali suché ihličie. Povedala deťom, aby väčšie kusy nalámali na menšie. Deti pomáhajú a lámu konáre, raždie, kôru, šišky (Príloha A, fotografia 5, fotografia 6). Pani učiteľka má pripravené v tretej škatuli piliny a v nádobe skartovaný papier. ▪ Pani učiteľka spolu s deťmi nazrie do škatúl s prírodným materiálom a povie im, že aby sme sa v zime mohli zohriať, je možné vytvoriť si ekologické petely, ktoré je možné využiť na kúrenie napríklad aj v peci. ▪ Pani učiteľka má k dispozícii aj lis, do ktorého je potrebné naukladať listy, ihličie, kôru, žalude, bukvice, šišky, konáre, skartovaný papier, piliny. Pani učiteľka deťom ukáže postup práce,
---	---

	zároveň komentuje a deti si to postupne skúšajú (Príloha A, fotografia 7). ▪ Do lisu – do formy – podľa slovnej inštrukcie deti naukladajú postupne listy, ihličie, žalude, šišky, bukvice a pridávajú aj skartovaný papier, piliny a kôru. ▪ Pani učiteľka formu zatlačí, uzavrie, na lisovanie použije lis a výsledný výrobok môžu deti vidieť ako peletu na kúrenie (Príloha A, fotografia 8). ▪ Zároveň deťom vysvetlí, že na výrobu takejto pelety potrebujú prírodný materiál, ktorý našli v lese, využijú ho a vytvoria úplne nový výrobok, ktorý ľuďom dokáže pomáhať. Tento výrobok nestál žiadne eurá, deti si ich dokážu vyrobiť bez použitia peňazí a navyše je ekologický, neškodný pre ovzdušie (Príloha A, fotografia 9). ▪ Pani učiteľka vysvetľuje deťom, že výrobou takejto pelety ušetrí peniaze, využijú nepotrebný materiál, ktorý im ponúkla príroda a zároveň prispievajú k ochrane prírodného prostredia.
Organizácia 3. vzdelávacej aktivity – Zvieratká v ich prirodzenom prostredí	
Motivácia aktivity 3	▪ Pani učiteľka deťom dáva hádanky o lesných zvieratkách a deti ich postupne hádajú. • <i>“Každý má ho veľmi rád, zobákom nám lieči sad.”</i> (Ďateľ). (Lysáková & et al., 1989, s. 145). • <i>“Plazí sa palička, na konci hlavička.”</i> (Had). (Lysáková a & et al., 1989, s. 152). • <i>“Hrnie, hrnie, hrnie sa husté trnie do lesa.”</i> (Jež). (Lysáková & et al., 1989, s. 227). • <i>“Hlas má takmer ako basa, keď je sýty, vtedy hrá sa. Veľké laby, kožuch hrubý, maliny a medik ľúbi.”</i> (Medveď). (Lysáková & et al., 1989, s. 132). • <i>“Ani krok, samý skok, nemá husle, ani slák, len to svoje „kvaky kvak”</i> (Žaba). (Lysáková & et al., 1989, s. 61). • <i>“Je sťa pes a nie je pes, bojí sa ho celý les.”</i> (Vlk). (Lysáková & et al., 1989, s. 315). • <i>“Krátke nôžky, dlhé uši, kožuštek mu veľmi sluší. Na rovine, po vrchoch, vždy je prvý v pretekoch.”</i> (Zajac). (Lysáková & et al., 1989, s. 316).
Expozícia aktivity 3:	▪ Deti hádajú hádanky a svoje odpovede si overujú pohľadom na obrázky, aby sa presvedčili, či uhádli správne. ▪ Pani učiteľka, hovorí deťom, že sa zahrajú na lesné zvieratá a má pre deti vopred pripravené prostredie – okolo piatich stromov bolo uviazané dlhé lano. Medzi jednotlivými stromami majú na zemi pripravené prekážky, prírodniny – na zemi sa v prvej oblasti nachádzajú vysypané šišky (Príloha A, fotografia 10), v druhej oblasti sú na zemi položené konáre ihličnatých stromov – čečina, v tretej oblasti sú vysypané piliny, kôra (Príloha A, fotografia 11) a

	v poslednej oblasti majú položené seno (Príloha A, fotografia 12). Úlohou pani učiteľky je deťom zaviazať oči, tak aby nevideli a úlohou detí je postupne so zviazanými očami držať sa lana a postupne prechádzať z jednej oblasti do druhej. Deti sa majú vcítiť do “kože” lesných zvierat v noci a majú sa pokúsiť uhádnuť po akej prírodine chodia (vnímali sluchom, hmatom, čuchom). ▪ Deti po vyskúšaní všetkých oblastí si dajú šatku dole a pozerajú sa na prírodné prekážky, cez ktoré prechádzajú a komentujú predstavy o pocitoch lesných zvierat. Každé dieťa predstavuje jedno zviera, a potom po vlastnej skúsenosti definujú jednotlivé nálady, pocity, ktoré by mohli zvieratá pociťovať. Zároveň rozprávajú o prírodninách, po ktorých chodia so zatvorenými očami. Majú za úlohu uhádnuť akú prírodninu majú pod nohami. Na záver, si dajú dole šatku a presvedčia sa či uhádli, alebo neuhádli. ▪ Deti tak definujú, keď prišli na oblasť s pilinami a s kôrou – cítili príjemnú vôňu dreva a teplo – slovne vyjadrujú, že zvieratá sa majú kde na noc uchýliť, ľahnúť si a oddýchnuť si, vyhriať sa v príjemných teplých pilinách a kôre (vyjadrujú spokojnosť, radosť, istotu zvierat), niektoré deti vedia povedať, že prechádzali po pilinách, niektoré nie. ▪ Keď deti prišli ku oblasti so šiškami – vošli do veľkého množstva šišíek, deti vyjadrujú, že začuli zvláštne zvuky – praskanie, pukanie, museli zdolať prírodné prekážky, ťažko sa im dostupovalo na krivom podklade. Deti vedeli uhádnuť, že chodia po šiškách, lebo ich aj chytili do rúk, ohmatali, ovoňali. (Deti vyjadrujú príjemné pocity, lebo zvieratá sa môžu zo šišíek najesť, vyjadrujú aj negatívne pocity strachu, neistoty z neznámych zvukov a z neistého terénu). ▪ Keď deti prišli ku oblasti s čečinou – vyjadrujú pozitívne pocity z príjemnej vône, z možnosti sa ukryť v čečine a prenocovať v nej, obavy z pichľavého ihličia, nerovného terénu (deti vyjadrujú radosť z možnosti ukrytia v čečine, neistotu z nerovného a neistého terénu, spokojnosť s príjemnou vôňou a radosť z možnosti potravy z ihličia). Všetky deti vedia, že chodia po ihličí. ▪ Pri poslednej oblasti, kde bolo na zemi seno, deti vyjadrujú spokojnosť s možnosťou ukrytia v sene a s možnosťou prenocovania v teplejšom prostredí, radosť s možnosťou potravy, obavy z neznámych zvukov – šušťanie a šuchotanie sena (deti vyjadrujú radosť z možnosti prespatia, úkrytu, z možnosti využitia tepla, ale aj obavy a strach z neznámych zvukov, neistotu zo zvukov – šuchotania, ktoré vznikajú pri stúpaní na seno). Počas chôdze po sene, niektoré deti vedia ihneď, že chodia po sene, niektorým deťom trvá dlhšie, pokiaľ uhádli prírodninu. ▪ Na záver si dajú deti dole šatky a presvedčia sa, že naozaj majú pravdu pri hádaní prírodním. Deti opisujú že: šišky padajú z ihličnatých stromov, sú to plody ihličnatých stromov, sú suché,
--	---

	hnedé, s nerovným povrchom, sú voňavé a slúžia zvieratám ako potrava. Seno je suchá tráva, tiež slúži pre srnky ako potrava, je voňavé, suché, hnedožltej farby. Ihličie a konáre ihličnatých stromov rastú na stromoch, ihličnaté stromy majú ihličie, niektoré je suché, niektoré zelené, je pichľavé, niektoré zvieratá ho môžu využívať na prípravu brlohov. Deti opisujú, že piliny vzniknú z napíleného dreva, ako prírodný odpad, sú suché, drobné, pichľavé, voňajú za stromom, z ktorého boli napílené, sú svetlohnedej farby, zvieratám môžu slúžiť ako výstelka do brlohov. ▪ Pani učiteľka vysvetlí deťom, že tieto prírodné reálie tvoria prirodzené prostredie zvierat v lese. Takto to funguje v každom "zdravom" lese. Zvieratá si nájdu obydlie pod stromami, v kôre, tráve, v šiškách, v konároch, v raždí, v sene, niektoré zvieratá sa živia týmito prírodninami, plodmi (napríklad srnka, diviak, jeleň, medveď, veverička...). Tieto prírodniny sa vyskytujú v ich prirodzenom prostredí, sú súčasťou lesa, zvieratá sa tak cítia dobre, pohodlne, spokojne. Ale ak by niektorí ľudia zvieratám narušili takéto ich prirodzené prostredie, tak by rastliny aj živočíchy mohli uhynúť. ▪ Viete mi povedať, ako by mohli ľudia zvieratám a prírode ubližovať? ▪ Deti odpovedajú: ľudia môžu kričať v lese, odhadzovať odpadky do lesa a špiniť tak ich prostredie – studničky, cesty, lúky, plašiť zvieratá, ľudia môžu umývať špinavé auto v lese pri potoku a otráviť tak ryby, žaby. Správne. ▪ Pani učiteľka dodala, že ľudia častokrát narušujú zvieratám ich prirodzené prostredie tak, že stavajú nové cesty, parkoviská, diaľnice, obchodné domy na miestach, kde žijú zvieratá. Potom sa zvieratá naľakajú, utečú do iných lesov, kde im život už nevyhovuje. Mnoho zvierat tak aj uhynie. Prostredie im ničia aj znečisťovaním ovzdušia, vyhadzovaním odpadkov do prírody. A tie zvieratá, na ktoré ste sa dnes hrali, mali presne také prostredie v lese, aké je pre nich typické. Sami ste si to mohli vyskúšať. Takže ešte raz mi povedzte aké prostredie je prirodzené pre zvieratá v lese? ▪ Deti odpovedajú: keď tam majú konáre, seno, šišky, ihličie, hlinu, stromy, hmyz, chrobáky, čistú prírodu, bez odpadkov, čistú vodu, keď ľudia pomáhajú chrániť zvieratá, keď ich nevyrušujú, neplašia, keď im neznečisťujú prostredie, vodu, vzduch, nestavajú stavby na nedovolených miestach, treba obmedzovať výstavbu ciest, diaľnic, hotelov, obchodov v lesoch, alebo ich blízkom okolí... Správne. Pani učiteľka deti pochválila.
Fixácia aktivity 1 –	▪ Pexeso, kvarteto, pracovné listy – deti pracujú s pracovnými listami na tému obnoviteľné zdroje energie (Príloha A, fotografia 13), alebo hrajú v skupinách energetické pexeso (Príloha A, fotografia 14) a kvarteto (Príloha A, fotografia 15).

Pre ilustráciu ponúkame fotografiu enegretického pexesa v celku (Príloha A, fotografia 16, fotografia17). Fixácia aktivity 2 – ▪ Pani učiteľka vyzve deti, aby pomohli vymyslieť koniec poviedky tak, aby bol šťastný. Deti vymyslia koniec tak, že chlapci namiesto vyhodeneho odpadu z koša použijú na založenie ohňa konáre, prírodný materiál, papier, alebo takúto peletu, ako si vyrobili deti samé. Potom už nepoužili nevhodné predmety na založenie ohňa. Takto nebola príroda ohrozená a aj opekanie špekáčikov by už bolo bezpečné. ▪ Opekanie – <i>overovanie v praxi</i> – pani učiteľka založí v ohnisku oheň a ako palivo použijú práve niektoré tieto ekologické pelety. Deti vidia, že naozaj pelety sú schopné horieť, oheň produkuje teplo a počas chladnejšieho počasia v lese sa dokážu zohriať pri ohni. Zároveň si tak bezpečne opekajú s pani učiteľkami chlieb (odmena) a presvedčia sa, že opekanie s takouto vyrobenou peletou z prírodnín je bezpečné aj k prírode aj k ľuďom. ▪ Po opečení oheň starostlivo v ohnisku uhasia, nechajú dohorieť halúzky, pelety a ohnisko zasypú trochou hliny. Fixácia aktivity 3 – ▪ Pieseň – “Na cestičke roháč” – deti si spoločne s pani učiteľkou zaspievajú známu pieseň a pri speve sledujú chrobáky a hmyz na lesnej cestičke.	
Hodnotenie učiteľkou:	Pochvala, povzbudenie, medaila za odvahu – pri 3. vzdelávacej aktivite, pri 1. vzdelávacej aktivite – pracovný list na domov – šetrenie energie.
Prelínanie iných vzdelávacích oblastí:	1 vzdelávacia aktivita – Umenie a kultúra – hudobná výchova, výtvarná výchova, Matematika a práca s informáciami – počítanie pexesa, Jazyk a komunikácia. 2 vzdelávacia aktivita – Jazyk a komunikácia, Človek a príroda, Človek a spoločnosť. 3 vzdelávacia aktivita – Umenie a kultúra - hudobná výchova, Jazyk a komunikácia, Človek a príroda.

Legenda: KO – Kognitívna oblasť, SEO – Sociálno-emocionálna oblasť, PM – Perceptuálno-motorická oblasť.

Fotodokumentácia Projektu „V lesoparku“

Vzdelávacia aktivita 1 „Premena solárnej energie na pohybovú“

Vzdelávacia aktivita 2 „Ekologická prírodná peleta“

Vzdelávacia aktivita 3 „Zvieratka v ich prirodzenom prostredí“

Fotografia 1

Fotografia 2

Fotografia 3

Fotografia 4

Fotografia 5

Fotografia 6

Fotografia 7

Fotografia 8

Fotografia 9

Fotografia 10

Fotografia 11

Fotografia 12

Fotografia 13

Fotografia 14

Fotografia15

Fotografia 16

Fotografia 17

Zdroj:<https://lnk.sk/evLY>

Zdroj:<https://lnk.sk/evLY>

Zoznam bibliografických odkazov

DEJČÍKOVÁ, K. (2019). Environmentálna výchova v predprimárnom vzdelávaní. Rigorózna práca. Prešov: PU PF Katedra predškolskej a elementárnej pedagogiky a psychológie, 2019.

LYSÁKOVÁ, M., Ľ. KOPINOVÁ & PODHORNÁ, A. (1989). Piesne, hry a riekanky detí predškolského veku. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

MACKAY, D. J. C. (2015). Obnoviteľné zdroje energie – s chladnou hlavou. Bratislava: Slovenská inovačná a energetická agentúra. ISBN 978-80-88823-54-4.

NOVELLI, L. (2007). Edison, ktorý vymyslel takmer všetko...v edícii. Myšlienky géniov. Bratislava: Buvik. ISBN 80-89028-68-9.

SLOVENSKÁ INOVAČNÁ A ENERGETICKÁ AGENTÚRA. (2018) Energetické pexeso. [online]. [cit. 2018-05-10]. Dostupné z: URL <https://lnk.sk/evLY>.

SLOVENSKÁ INOVAČNÁ A ENERGETICKÁ AGENTÚRA. (2019). Pracovné listy [online]. [cit. 2019-10-29]. Dostupné z: <https://lnk.sk/psu2>.

Kontaktné údaje

PaedDr. Katarína Dejčíková

Materská škola

Lidické námestie 18

040 22 Košice

mslidickenam18@gmail.com

REALIZÁCIA PROJEKTU KVAPÔČKA ELINKA V MATERSKEJ ŠKOLE

IMPLEMENTATION OF THE KVAPÔČKA ELINKA PROJECT IN KINDERGARTEN

Silvia DEMETROVIČOVÁ

Abstrakt

V materskej škole realizujeme rôzne aktivity v interiéri, ale snažíme sa čo najviac presunúť edukáciu do vonkajšieho prostredia. V príspevku predstavíme edukačný projekt Kvapôčka Elinka, ktorý sme realizovali na školskom dvore v materskej škole. Cieľom projektu bolo spoznať skupenstvo vody, kolobeh vody a jej možné znečistenie.

Kľúčové slová

Dieťa. Environmentálna výchova. Projekt. Outdoorová edukácia.

Abstract

In kindergarten, we carry out various indoor activities, but we try to move education as much as possible to the outdoor environment. In the article, we will present the educational project Kvapôčka Elinka, which we implemented in the kindergarten in the kindergarten. The aim of the project was to get to know the state of water, the water cycle and its possible pollution.

Keywords

Child. Environmental education. Project. Outdoor education.

Život je najcennejšia hodnota nevyčísliteľnej ceny, preto je povinnosťou každého z nás chrániť ho. Vzťah k prírode je ukazovateľom jeho kultúrnej vyspelosti a úcta človeka k prírode súvisí s úctou medzi ľuďmi navzájom. Na dosiahnutie precítienia rozmanitosti prírody, ale aj

krehkosť a nutnosť ochrany prírody, ako celoživotný proces. Dalo by sa povedať, že dieťa pristupuje k poznávaniu sveta veľmi účelne, sústredene a zodpovedne. Deti do materskej školy prichádzajú s rôznou zásobou poznatkov, rôznymi skúsenosťami z oblasti prírody i spoločnosti. U dieťaťa rozvíjame poznávacie procesy, a to vnímanie predstáv, fantáziu a obrazotvornosť, myslenie, reč, pozornosť. V materskej škole si dieťa vytvára veku primeraný poznatkový systém, čo úzko súvisí aj s rozvojom prírodného poznania. Environmentálna výchova v materských školách poskytuje priestor a neohraničené možnosti na vytváranie základov zodpovedného vzťahu človeka k životnému prostrediu. V rámci environmentálnej výchovy sa dieťa v rámci svojich vekových a individuálnych osobitostí oboznamuje s podstatou ekologických zákonitostí, rozvíja si estetické cítenie a formuje humánny a morálny vzťah k ochrane a tvorbe životného prostredia. Získava poznatky, spôsobilosti, formuje sa jeho hodnotová orientácia, postoje a správanie. Podľa Miňovej (2006, s. 6) *„Environmentálna výchova je výchovou jedinca, ktorého hodnotný systém mu umožní múdro a citlivo konať v prospech ochrany a zachovania života vo všetkých jeho formách, ktorý bude schopný súcitu s prírodou a inými živými tvormi a bude ochotný preberať zodpovednosť za svoje konanie a prijímať dobrovoľnú skromnosť ako spôsob života únosne zaťažujúc životné prostredie.“* Deti sa môžu učiť vnímať prírodu, poznávať ju, vytvárať si k nej postoje rôznymi spôsobmi, napríklad cez zmyslové vnímanie a poznanie. Prostredníctvom zmyslových hier má dieťa možnosť prírodu intenzívnejšie precítiť, a tak hlbšie preniknúť do obklopujúceho sveta. Prostredníctvom zmyslov dieťa nachádza cesty k harmonickému priblíženiu sa k prírode a jej porozumeniu. Pri plánovaní činností treba pamätať na to, že pre deti nie je cieľom prírastok faktov, ani úplné pochopenie prírodných dejov. Aktivity pomáhajú deťom postupne prechádzať z detského sveta zázrakov a nepochopiteľného, do sveta informácií a faktov, do sveta dospelých. Jednotlivé spontánne experimenty musí riadiť učiteľ, len on ich vie skĺbiť do vyučovacieho programu. Podľa Kováčovej (2018, s. 33) vzdelávanie a pobyt vonku ponúka jedinečné príležitosti na rozšírenie potenciálu detí v predškolskom veku. Outdoorová edukácia by teda mala byť prirodzenou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu, nakoľko indoor aj outdoor ponúkajú odlišné, avšak vzájomne sa doplňujúce prostredia pre vzdelávanie a výchovu. Kvalita zážitku vo vonkajšom prostredí je však najlepšia, aká môže byť - je autentická, zmysluplná a nevyhnutná pre reálny život v budúcnosti tých, na ktorých nám záleží najviac - našich najmenších. Na Slovensku je viacero environmentálnych programov a projektov. Uvádzame niektoré programy, do ktorých sa môžu zapojiť materské školy: Strom Života,

Dafné, Bocian, Zelená škola a Eko stopa; projekty: Pro Enviro, Eko hodina, Očistíme si Slovensko, Eno day a Clean of the Word. Okrem environmentálnych už spomínaných projektov sa dá vytvoriť aj grantový projekt so zameraním na environmentálnu výchovu cez Malokarpatskú nadáciu. V Českej krajine ako uvádza Leblová (2012) majú tieto programy, napr. Mrkvička, Lesní materské školy, Zpátky pod stromy a Zelená škola. Ako uvádza Tomková, Kašová a Dvořáková (2009), projekt je považovaný za metódu vyučovania, v novších prácach za komplexnú metódu vyučovania alebo aj za organizačnú formu vyučovania.

Predstavím Vám edukačný projekt „Kvapôčka Elinka“, ktorý sme realizovali ešte v roku 2012 v materskej škole, v ktorej som vtedy pôsobila. V danom roku bolo celosvetové zameranie na zachovanie biodiverzity, tak sme to využili na zrealizovanie témy - voda. Zúčastnili sa na nej všetci pedagogickí a nepedagogickí zamestnanci a 110 detí z materskej školy. Projekt bol realizovaný na Deň Zeme. Tento edukačný projekt navrhla koordinátorka environmentálnej výchovy v spolupráci s učiteľkami. Celý projekt sa odohrával v dopoludňajších hodinách na školskom dvore, kde boli vytvorené stanovištia, po ktorých sa striedali triedy. Cieľom projektu bolo spoznať skupenstvo vody, kolobeh vody a jej možné znečistenie. Ďalším zámerom bolo nasmerovať deti ako vodu čistiť a neznečisťovať, zároveň ich oboznámiť s tým, že voda je rôzna a je všade okolo nás. Projekt Kvapôčka Elinka sa odohrával na našom školskom dvore. Po celom areáli boli stanovištia, na ktorých sa deti oboznamovali a získavali environmentálne poznatky o vode, jej možných skupenstvách a znečistení. Tento projekt vznikol na základe nášho prepracovania už spracovanej brožúry „Špiňďúra v krajine čistoty“ ale s tým, že sme všetko aplikovali na tému voda. Okolo celej materskej školy sa rozmiestnili učiteľky, ktoré hrali roly a druhá skupina učiteliek prechádzala s deťmi stanovištia podľa stanovených indícií.

Stanovište č. 1: Víla Vodulka a stratená kvapôčka Elinka

Oboznámiť deti s rôznymi skupenstvami vody

Deti postupovali po indíciách (kvapôčkach) ku víle Vodulke, ktorá hľadala svoju kamarátku kvapôčku Elinku, tá sa zrazu stratila a ona ju nemôže nájsť. Deti spievajú pesničku, rytmizujú dážď, aby ju privolali, no nič sa nedeje. Víla dá deťom dáždniky pod ktoré sa schovajú a za melódie piesne Prší dážď... víla Vodulka polieva deťom dáždniky s polievačkou. Ani tak sa

kvapôčka neobjaví. Víla dá deťom ďalšiu indíciu (majú ísť po bublinkách) do bublinkového kráľovstva, kde býva jej sestra.

Fotografia 1

Fotografia 2

Fotografia 3

Fotografia 4

Stanovište č. 2: Bublinka Julinka v bublinkovom kráľovstve

Využívať na pohyb rôzne pomôcky

V bublinkovom kráľovstve deti chytajú bublinky, počítajú ich a potom prekonávajú balónové vodopády krokom, behom aj na chodúľoch. Potom nasleduje lavičková dráha a kuželky, ktorou majú deti prejsť až k Vodníkovému kráľovstvu (Fotografie č. 5, 6, 7, 8, 9 a10).

Fotografia 5

Fotografia 6

Fotografia 7

Fotografia 8

Fotografia 9

Fotografia 10

Stanovište č. 3: Vodník Vodulko a vodníkové kráľovstvo

Poznávať kolobeh vody.

Vodník Voduľko si s deťmi zaspieval a zdramatizoval relaxačnú skladbu tok vody, žblnkot potôčika. Potom na 3D makete ukázal kadiaľ putovala kvapôčka a kde asi môže byť. no deti ju ani tam nenašli a vodník ich poslal do kráľovstva Obláčikova k Obláčikovi-Mráčikovi (Fotografie č. 11, 12 a 13).

Fotografia 11

Fotografia 12

Fotografia 13

Stanovište č. 4: Obláčikove kráľovstvo a Obláčik -mráčik

Poznávať kolobeh vody.

Ten deťom ešte raz vysvetlil a porozprával že on kvapôčku Elinku videl ale nevie kde je. Ešte raz deťom ukázal ako putovala kvapôčka aj názorne na obrázku – kolobeh vody. Potom sa deti schádzali na spoločnom stanovišti, kde kreslili kolobeh vody a kvapôčku na asfalt kriedami (Fotografie č. 14 a 15).

Fotografia 14

Fotografia 15

Stanovište č. 5: Kvapôčka Elinka a Špiňďúra

Hodnotiť prírodné prostredie. Ochraňovať vodu - čistenie jazierka.

Všetky deti sa zišli na stanovišti kde bolo jazierko a v ňom kopec odpadu. deti s vílou Vodouľou zaspievali už známu pesničku, potom dramatizovali dážď, tichý, silný z postrihanými pásikmi z odpadových vriec. Volali na kvapôčku a tá potom „vyšla“ z úkrytu a deťom vysvetlila, že sa schovala lebo do jej jazierka sa nasťahovala zlá Špiňďúra, ktorá jej jazierko zašpinila a vyhnala ju. Poprosila preto všetkých svojich pomocníkov aby jej pomohli vyčistiť jazierko. deti vraveli čo do jazierka nepatrí (odpad) a čo patrí(živočích). Po vyčistení jazierka si spolu všetci zatancovali na piesne s vodnou tematikou o daždi (Fotografie č. 16, 17, 18 a 19).

Fotografia 16

Fotografia 17

Fotografia 18

Fotografia 19

Stanovište č. 6: Takto putovala kvapôčka Elinka

Maľovať získané poznatky o kolobehu vody

Deti maľovali kolobeh vody na veľký formát výkresu a zopakovali si ako putovala kvapôčka Elinka (Fotografie č. 20, 21).

Fotografia 20

Fotografia 21

Stanovište č. 7: Popoludní učiteľky zrealizovali v jednej triede praktickú ukážku kolobehu vody. Poslúžila nám k tomu 3D maketa, rýchlovarná kanvica, voda, lampa, plech na pečenie a papiere.

Krok po kroku

1. Prečítali sme deťom príbeh O kvapôčke Elinke, podľa obrázkov o kolobehu vody. Porozprávali sme sa čo zažili deti počas dopoludnia.

2. Deťom sme na 3D makete kolobehu vody predviedli, ako tečie voda z obláčika cez kopce až do jazierka.
3. Otázkami sme sa pýtali detí, či vedia ako sa dostane kvapôčka Elinka späť do obláčika.
4. Nasledovne sme deťom predviedli prakticky odparovanie vody z kanvice na sklenenú tácku, ako sa tam kvapky začínajú zrážať, keď ich začne byť veľa a začnú kvapkať, položili sme sklenenú tácku nad obláčik 3D makety a predviedli sme deťom ako kvapôčku ohrieva slniečko (lampa) a kvapôčka stúpa hore k obláčiku, robí sa z nej para. Keď ich je veľa, padajú z obláčika znova dolu.
5. Na záver sme si nakreslili s deťmi príbeh O kvapôčke Elinke a kolobehu vody (Fotografie č. 22, 23, 24, 25 a 26).

Fotografia 22

Fotografia 23

Fotografia 24

Fotografia 25

Fotografia 26

Miňová (2018, s. 112) uvádza, že „Učiteľky materských škôl majú veľkú zodpovednosť za výchovno-vzdelávaciu činnosť za jej cieľavedomú, systematickú a profesionálnu prípravu, jej realizáciu a následnú evalvaciu. Deti potrebujú neustále byť v centre diania niečoho zaujímavého, čo im prináša vedomosti, poučenie ale aj zábavu. Dieťa priamou skúsenosťou prostredníctvom vhodne zvolených stratégií a pod profesionálnym vedením sa veľa dozvie, zažije a jeho poznatky budú trvácne“. Tieto slová potvrdzuje Fedorko (2018, s. 21), ktorý píše, že „Prostredníctvom hry vo vonkajšom prostredí a skúmaním prírodných prvkov, je možné podporovať edukáciu v materskej škole v tom najširšom zmysle slova. Preto je už iba na nás učiteľoch vybrať pre deti najvhodnejšie metódy, formy a podmienky pre ich zdravý komplexný rozvoj“. Budeme sa snažiť realizovať viacero aktivít na školskom dvore a v blízkom okolí a to nielen cez projekty. Chceme, aby deti trávili viac času vonku, zmysluplným spôsobom.

Zoznam bibliografických odkazov

FEDORKO, V. (2018). Metóda tvorivej dramatiky v podmienkach outdoorovej edukácie materskej školy. In Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnom vzdelávaní ZOBER MA VON. 2018. s. 15-22. ISBN 978-80-555-2031-5.

KAŠOVÁ, J., TOMKOVÁ, A. & DVOŘÁKOVÁ, M. (2009). Učíme v projektech. Praha: Portál. 2009. ISBN 9788073675271.

KOVÁČOVÁ, A. (2018). Na deťoch nám záleží – vezmite ich spolu s nami von! In Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnom vzdelávaní ZOBER MA VON. 2018. s. 32-39. ISBN 978-80-555-2031-5.

LEBLOVÁ, E. (2012). Environmentální výchova v mateřské škole. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0094-9.

MIŇOVÁ, M. (2006). Kvalita materskej školy v teórii a prax. In Predškolská výchova, roč. 61, č. 2 (2006), s. 45-47, ISSN 0032-7220.

MIŇOVÁ, M. (2018). Prírodovedné aktivity s deťmi predškolského veku. In Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnom vzdelávaní ZOBER MA VON. s. 106-116. ISBN 978-80-555-2031-5.

Kontaktné údaje

PaedDr. Silvia Demetrovičová

Materská škola

Solivarská 51

080 05 Prešov

silvia.demetrovicova@gmail.com

OUTDOOROVÁ EDUKÁCIA V PRIPRAVENOM PROSTREDÍ MATERSKEJ ŠKOLY

OUTDOOR EDUCATION IN THE PREPARED ENVIRONMENT OF THE KINDERGARTEN

Jana GALEŠTOKOVÁ

Abstrakt

Príspevok je zameraný na predstavenie materskej školy a jej pripraveného prostredia, v ktorom učiteľky materskej školy realizujú outdoorovú edukáciu.

Klíúčové slová

Outdoorová edukácia. Materská škola. Dieťa.

Abstract

The paper focuses on the introduction of the kindergarten and its prepared environment in which kindergarten teachers implement outdoor education.

Keywords

Outdoor education. Kindergarten. Child.

Úvod

Materská škola ako výchovno-vzdelávacia inštitúcia je v našich podmienkach považovaná za jeden z dôležitých faktorov rozvoja dieťaťa predškolského veku. Podľa Zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) materská škola „podporuje osobnostný rozvoj detí v oblasti sociálno-emocionálnej, intelektuálnej, telesnej, morálnej, estetickej, rozvíja schopnosti a zručnosti, utvára predpoklady na ďalšie vzdelávanie. Pripravuje na život v spoločnosti v súlade s individuálnymi a vekovými osobitosťami detí.“ Tento zákon

ďalej zaraďuje materskú školu do systému školskej sústavy ako prvý článok a tým materská škola získava plnohodnotnosť svojho pôsobenia na dieťa rovnako ako ostatné školy.

Podnetnosť prostredia je najdynamickejšia vtedy, keď sa v ňom odrážajú každodenné pokroky a zmeny výchovno-vzdelávacieho procesu. Pedagóg zabezpečí podnetnosť prostredia neustálym navodzovaním pozitívnej sociálno-emocionálnej atmosféry v triede a vytváraním podmienok pre spontánne i zámerne učenie sa dieťaťa. Podnetné prostredie je také, v ktorom sa deti nielen učia, ale kde spoločne žijú, komunikujú, učia sa jeden od druhého v spoločných činnostiach ale aj samostatne.

Materiálno-technické a priestorové podmienky musia napomáhať k efektívnej výchove a vzdelávaniu a optimálnemu (seba)rozvoju dieťaťa. Špeciálne sa prispôbujú:

- individuálnym potrebám, rozvojovým možnostiam a schopnostiam detí,
- skupinovým potrebám, tzn. potrebám detskej skupiny (Lipnická 2012, s. 32).

Zloženie materiálno-technických prostriedkov a usporiadanie priestorových podmienok by malo:

- umožniť dieťaťu komunikáciu pri spoločných činnostiach v detskej skupine,
- umožniť dieťaťu voľný styk s pomôckami, s hračkami, s celkovým vybavením učebného prostredia a s najbližším okolím,
- umožniť dieťaťu plánovať a vytvárať hrové prostredie podľa vlastného zámeru,
- umožniť dieťaťu tvoriť podľa vlastných predstáv,
- umožniť dieťaťu samostatne sa rozhodovať pri výbere činnosti,
- byť bezpečné, hygienické, estetické a funkčné,
- kompenzovať nedostatok materiálneho prostredia v rodinách.

Pri výbere materiálno-technických prostriedkov by pedagóg mal zohľadňovať niektoré požiadavky v kontexte predprimárneho vzdelávania (Drienský & Hrmo 2004):

zohľadnenie ontogenetických zvláštností detí, pre ktoré sú určené. Táto požiadavka určuje používanie pomôcok a materiálneho prostredia pri zohľadňovaní vekových kategórií detských skupín.

- uplatnenie psychologických aspektov učenia – učenie je tým účinnejšie, čím silnejšie je dieťa k pozorovaniu (ako prvá úroveň procesu učenia sa) motivované a s čím väčším počtom receptorov sa na ňom zúčastnilo. Materiálno-technické prostriedky sa prezentujú prevažne vizuálne-auditívnym spôsobom. Pre potreby výchovno-vzdelávacieho procesu v materských školách je potrebné zabezpečiť hlavne prostriedky, s ktorými môže dieťa manipulovať samostatne, spontánne a bezpečne,
- organické spojenie racionálneho a emocionálneho pôsobenia na vedomie dieťaťa, ktorým sa zosilňuje proces interiorizácie obsahu učenia u dieťaťa. Prostriedky tak majú mať dramatickú a estetickú hodnotu,
- informačná intenzívnosť – tzn. efektívne prostriedky majú byť nielen nositeľom nových informácií, ale popri ich podávaní by mali pomáhať aj pri vybavovaní informácií, ktoré si dieťa uložilo v minulosti vedome či nevedome do pamäti,
- didaktická účinnosť – závisí predovšetkým od transformácie obsahu vzdelávania na konkrétne učivo s priamou súčinnosťou materiálno-technického prostredia.

Obrázok 1 Logo Materská škola Antona Prídavka 1 v Prešove

Materská škola Antona Prídavka 1 v Prešove má 6 tried. Je to známa škôlka, na sídlisku III. Bola založená v roku 1976. Dokonca aj nová pani riaditeľka PaedDr. Jana Galeštoková, je bývalou žiačkou vo vtedy úplne novej budove. O materskú školu je veľký záujem. Mnohých z nich oslovila profilácia materskej školy, projekty na triedach ako: Cvičenie je radosť, Šikovné rúčky, DFS Kamienok, Potulky mestom, Vezmi ma von a nauč ma poznávať, tancujúce Lienky, Turistika to je hračka, Eurácke kráľovstvo a iné. Zároveň ich oslovil školský dvor, ktorý postupne oživa. Pribudli za necelé dva roky veľké drevené dopravné preliezky sanitka,

policajný jeep, lietadlo, hasičské auto, žirafa, koník a zebra. Nové dopravné ihrisko. Snažíme sa aplikovať čo najviac vzdelávacie aktivity ako aj celý edukačný proces čo najviac vonku, v exteriéri. Poznávame prírodu, učíme sa dopravným pravidlám, tvoríme na dvore. Motto: povedz mi to raz a potom mi to ukáž. Zážitkovým učením sa naučím viac a zapamätám si to dlhodobo. Aj v spolupráci s Prešovskou univerzitou v Prešove, Pedagogickou fakultou, vedieme kandidátky, budúce pani učiteľky, k našej filozofii učenia priamou skúsenosťou a najmä v našom najbližšom prostredí.

Podľa Fedorka (2020, s. 38) najbližším ponímaním outdoorovej edukácie v podmienkach materskej školy je pobyt vonku. Na Pobyte vonku (Fotografia 1) je zdokumentované učenie kandidátky Alicky, pod skúseným okom pani učiteľky Beátky. Deti rôznymi nápadmi v rozhovore, ako pomôžeme vtáčikom pripraviť sa na zimu, metódou brainstormingu došli k záveru, že si to treba priamo vyskúšať v prírode, ako a aké je potrebné pomôcť vtáčikom. Pri zdanlivo jednoduchej aktivite, deti pomenovali druhy vtáčikov, spoznali rôzne prírodné materiály, tvorili hniezda – hrali sa na vtáčikov, pri tom si spievali rôzne piesne na tému prírody, vtáčkov, znakov jesene, zimy, spolupracovali, pomáhali si, rozdelili si úlohy...niekto zbieral materiál, iný ukladal do kruhu, ďalší porovnával väčšie a menšie hniezda, niekto sa rozhodol spočítavať konáriky, porovnávali dlhšie a kratšie kusy konárikov a pod. Pedagóg – facilitátor, priateľ, pomocník a nenápadný koordinátor celej aktivity spoznal deti priamo v aktivite, overil si jeho komunikačné či sociálne zručnosti a schopnosti, kognitívne vedomosti a pod.

Fotografia 1

Fotografia 2

Stotožňujeme sa s Miňovou (2018, s. 112), ktorá uvádza, že „*Učiteľky materských škôl majú veľkú zodpovednosť za výchovno-vzdelávaciu činnosť za jej cieľavedomú, systematickú a profesionálnu prípravu, jej realizáciu a následnú evalváciu. Deti potrebujú neustále byť v centre diania niečoho zaujímavého, čo im prináša vedomosti, poučenie ale aj zábavu. Dieťa priamou skúsenosťou prostredníctvom vhodne zvolených stratégií a pod profesionálnym vedením sa veľa dozvie, zažije a jeho poznatky budú trvácne*“.

Na fotografiách 3 a 4 sú zobrazené nové vyvýšené záhony. Každá trieda má svoj záhon. Deti priamo sadia rôzne semienka a priesady zeleniny a denne pozorujú celý proces, vrátane starostlivosti o zeleninu. Aj spätná väzba od rodičov svedčí o tom, že tento edukačný proces v exteriéri má svoj význam. Deti sa tešia do školy a po ceste už spomínajú, ako asi podrásťta redkvička. Dokonca jeden ocko s dcérou Katkou chcel – nechcel, musel každé ráno merať redkvičku pravítkom.

Fotografia 3

Fotografia 4

Práca s prírodninami je u nás samozrejmou. Deti ich poznajú, pomenujú, tvoria z nich rôzne obrázky. Náš, minimálne 15 ročný projekt „Farby jesene“, ktorého autorkami sú pani učiteľka Boženka a Julka, každoročne pripravujú aktivity pre deti na celý týždeň. Posledný deň v týždni sa všetky triedy stretnú a prichádza súťaž a vyhodnotenie celého projektu. Jednou úlohou z projektu je aj vytvoriť na plochu (chodník), z prírodnín obrázok, ktorý je vopred daný (Fotografia 5).

Fotografia 5

V blízkosti materskej školy tečie rieka Torysa. Snažíme sa využívať každú voľnú chvíľu a za každého počasia počas celého roka, aby sme mohli byť v tomto pre nás blízkom prostredí. Kŕmiť vtáčiky, kačičky, to je ale radosti. Ani nám nevadí, že je zima.

Fotografia 6

Záver

Obrázok 2 Motto materskej školy

Koncepčným zámerom materskej školy, riaditeľky a kolektívu je projekt a hlavná myšlienka Take me out. Dostať celý edukačný proces, čo najviac vonku, do prírody, na školský dvor. Vychádzkami, exkurziami, pozorovaním, pokusmi, výskumom, experimentom a pod. získavať poznatky priamou skúsenosťou. Postupne si k tomu prispôbujeme školský dvor. Vytvorili sme dopravné ihrisko, ktoré je vybavené vodorovnými a zvislými dopravnými značkami podľa skutočnosti. Ďalšou fázou je vytvoriť kútiky, kde sa budú realizovať pozorovania hmyzu, rastlín, budú sa realizovať rôzne experimenty. Nezabúdame však ani na vonkajšie športové aktivity a ideme vytvoriť multifunkčnú športovú plochu na športové ale aj kultúrne edukačné aktivity pre deti.

Sú nám blízke slová Lipnickej & Sobinkovičovej (2014), ktoré tvrdia: „*Podnetným prostredím v podmienkach materských škôl rozumieme kreativitu učiteľa, ktorý je spôsobilý nenásilným spôsobom ponúknuť všetkým deťom plnohodnotné aktivity súčasne s empatickým a láskavým prístupom tak, aby boli naplnené potreby každého dieťaťa v triede bez rozdielu ich pôvodu, sociálneho statusu a iných (pre deti určite) nepotrebných kritérií*“.

Zoznam bibliografických odkazov

DRIRENSKÝ, D. & HRMO, R.(2004). Materiálne didaktické prostriedky. Bratislava: STU, 2004.

FEDORKO, V. (2020). Outdoorová edukácia v materskej škole. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2020.

LIPNICKÁ, M. (2011). Predškolská pedagogika nielen pre učiteľov. Prešov: Rokus, 2011.

LIPNICKÁ, M. & SOBINKOVIČOVÁ, E. (2014). Podnetné prostredie v materskej škole ako podpora rozvíjania osobnosti detí z marginalizovaných rómskych komunít. Bratislava: MPC, 2014.

MIŇOVÁ, M. (2018). Prírodovedné aktivity s deťmi predškolského veku. In Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnom vzdelávaní ZOBER MA VON, 2018. s. 106 - 116.

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon)

Kontaktné údaje

PaedDr. Jana Galeštoková

Materská škola

Antona Prídavka 1

080 01 Prešov

msantonapridavka1@gmail.com

HMYZÍ DOMČEK

INSECT HOUSE

Edita LUKÁČIKOVÁ

Abstrakt

Príspevok sa zameriava na opis hmyzieho domčeku od jeho realizácie, až po jeho prínos pre bezprostrednú skúsenosť s priamym pozorovaním hmyzu deťmi v jeho prirodzenom prírodnom prostredí. Príspevok poukazuje na bohatú biodiverzitu hmyzu žijúceho na školskom dvore pri materskej škole.

Kľúčové slová

Predškolský vek. Hmyz. Hmyzí domček. Biodiverzita.

Abstract

The paper focuses on the description of the insect house from its implementation, to its contribution to the immediate experience with direct observation of insects by children in its natural environment. The paper points out the rich biodiversity of insects living in the schoolyard at the kindergarten.

Keywords

Preschool age. Insects. Insect house. Biodiversity.

Hmyzí domček a jeho varianty sa stávajú v súčasnosti obľúbenou atrakciou mnohých náučných chodníkov a parkov. Deti ich preto dobre poznajú a vedia na čo slúžia, preto keď sme sa rozhodli hmyzí domček umiestniť na školský dvor, deti už určité vedomosti o ňom mali a našim cieľom bolo dať deťom motiváciu ísť von a zmysluplne vonku tráviť čas. Ozrejmili sme im, že na našich moderne upravených školských dvoroch si užitočné druhy hmyzu ako lienky, osičky, blyskavky, včielky samotárky, motýle, mole a bystrušky, len veľmi ťažko dokážu nájsť úkryt. Čoraz viac životného priestoru im odoberáme my ľudia a to úpravou prírodného prostredia a hmyz tak prichádza o svoje prirodzené prostredie pre svoj život. Hmyzím

domčekom sme vytvorili aspoň kúsok prirodzeného prostredia, ktoré sme hmyzu vzali a zároveň sme podnietili detskú zvedavosť a zmysel objavovať prírodu okolo školy. Dôležitosť hmyzu v prírode spočíva nielen v tom, že sú opeľovačmi, ale ich prínos je aj v ničení škodcov. Ďalší hmyz, ktorý môže nájsť svoje útočisko v hmyzom domčeku patrí k dravému hmyzu ide o murárky a kutlavky, ktoré sú pre záhrady užitočné tým, že lovia húsenice, vošky, drobné cikády a iné škodce. Samotná realizácia hmyzieho domčeka a jeho variant spočíva v použití rôznorodého materiálu ako je drevo, pálená tehla, mach, rákos, bambus, slama, škridla, kokosové vlákna, konáriky, papierové obaly z vajčiek a pod. Hmyzí domček je možné zakúpiť, ale pre zmyslupnejšie zameranie a vtiahnutie detí do cieleného pozorovania sme sa rozhodli pre jeho výrobu. Deti boli názorne oboznámené s pracovným postupom výroby domčeka a materiálov, ktoré boli použité (príloha č.1). Samotné skonštruovanie domčeka bolo zrealizované v domácej dielni. Takto predpripravený domček sme predložili deťom a porozprávali o jeho obyvateľoch, ktorí sa do domčeka vonku môžu nasťahovať. Použili sme vytlačené obrázky hmyzu a deťom o ňom porozprávali. Skrátenú verziu o hmyzom domčeku spolu s obrázkami sme zalaminovali a zavesili k domčeku. Kdeže hmyzí domček má slúžiť ako náučný prvok nielen pre našich škôlkarov, ale aj pre žiakov základnej školy, s ktorými sa delíme o školský dvor umiestnili sme domček, tak aby deti a žiaci mohli pozorovať hmyz a opeľovače v ich prirodzenom prostredí a zároveň tak aby deti neboli ohrozované a rušené počas hier týmto hmyzom. Hmyzí domček sme umiestnili na vzdialenú časť múru vonku tak, aby mal hmyz prístup ku kvitnúcim bylinám a plodom okolitých záhrad spolu s prístupom k čerstvej vode. Hmyzí domček je umiestnený mierne nad úrovňou detských očí na slnečnej strane, pričom časť domčeka bude cez leto v tieni stromu, z toho dôvodu aby si hmyz mohol vybrať svoj preferovaný prirodzený úkryt, slnečnú alebo zatienenú stranu. Cez zimu bude hmyzí domček v závetrí, ktorý mu bude robiť múr a strieška, hmyz tak bude chránený pred vonkajšou zimou a chladom a prečká zimu v suchu a teple. Odkedy máme hmyzí domček zavesený, každý deň sa deti k nemu vyberú a pozorujú či zazrú nejaký hmyz. Vedia, že pozorujú iba očami a nedotýkajú sa ho, aby hmyz nerušili. Pre lepšie pozorovanie berieme so sebou von aj lupy a encyklopédie. Deti sa naučili s lupami lepšie zaobchádzať, sú trpezlivejšie pri vyhľadávaní, pozorovaní a zároveň sa učia názvy hmyzu a bylín, ktoré sa nachádzajú v okolí nášho domčeka. Ďalším prínosom pre deti je osvojenie si správneho používania encyklopédií hmyzu a rastlín, ktorý ak chcú poznať pokúšajú sa ho sami vyhľadať. Prínosom je aj pestovanie kladeného vzťahu u detí predškolského veku k prírode, jeho krásam a ochrane prírody. Náš

hmyzí domček prispieva k udržaniu rozvoja lokálnej biodiverzity hmyzu na školskom dvore, zvyšuje povedomie predškolákov o okolitej prírode, podnecuje ich k pozorovaniu hmyzu a rastlín v ich prirodzenom prostredí a zvyšuje záujem urobiť niečo správne pre záchranu hmyzej ríše.

Príloha č. 1

Prípravná časť zahŕňa prípravu materiálu a náradia a to:

nehobľované drevené dosky o hrúbke 2 – 3 cm, bobrovka 10 kusov, skrutky, kladivo, skrutkovač, šmirgel, ochranný náter. Deti boli s postupom zhotovenia hmyzieho domčka oboznámené názornou ukážkou.

Postup:

1. Namerali a napílili sme drevené dosky nasledovne 2 kusy 40 cm, 2 kusy 30cm to boli steny domčka. Tie sme spojili skrutkami.
2. Namerali a odrezali sme 37 cm strednú priečku, následne sme primontovali z kríža ďalšie dva 2 kusy po 12 cm. Týmto sme vytvorili kostru domčka.
3. Namerali sme striedku, ktorá prečnievala o 10 cm. Spojili sme ju skrutkami na vrchole a po bočných stranách.
4. Vonkajšie steny sme ošmirgľovali.
5. Búdku sme natreli ochranným náterom.
6. Od spodnej strany strechy sme začali nabíjať klinčekmi bobrovku, predtým sme strhli ochranný obal z bobrovky. Vrchnú časť strechy sme prekryjili aby nezatekala.
7. Hotový hmyzí domček sme zavesili na vhodné miesto.

Hmyzí hotel a jeho obyvatelia

Hmyzím domčekom sme chceli na našom školskom dvore vytvoriť kúsok prirodzeného prostredia pre hmyz. V našom hmyzom domčeku sa hmyz môže ukryť počas zimy a pred nepriaznivým počasím. Dôležitosť hmyzu v prírode spočíva nielen vtom, že sú opelovačmi, ale ich prínos je aj v ničení škodcov.

LIENKA

SEDEMBODKOVÁ

VČIELKA SAMOTÁRKA BYSTUŠKA

UCHOLAK

ZLATOOČKA

DRAVÝ HMYZ:

MURÁRKA (osmia rufa)

KUTAVKA

Fotografia 1 Príprava domčeka

Fotografia 2 Príprava domčeka

Fotografia 3 Príprava domčeka, domček naplňajú prírodným materiálom

Fotografia 4 Pozorovanie hmyzieho domčeka pomocou lupy

Fotografia 5 Pozorovanie hmyzieho domčeka pomocou lupy

Kontaktné údaje

Mgr. Edita Lukáčiková

Materská škola

Školská 44

922 01 Veľké Orvište

editalukacik@gmail.com

POHYBOVÉ AKTIVITY S DEŤMI NA POBYTE VONKU

PHYSICAL ACTIVITIES WITH CHILDREN STAY OUT

Monika MIŇOVÁ

Abstrakt

Materská škola a jej okolie poskytuje deťom široký priestor na realizáciu aktivít zameraných na pohybový rozvoj. Tieto aktivity realizujeme s deťmi prevažne vo vonkajšom prostredí na čerstvom vzduchu. V príspevku predstavíme dve pohybové aktivity s prvkami NTC systému učenia.

Kľúčové slová

Zdravie a pohyb. Pohybové aktivity. NTC systém učenia.

Abstract

The kindergarten and its surroundings provide children with a wide space for the implementation of activities focused on physical development. We carry out these activities with children mainly in the fresh air. In this paper, we present two physical activities with elements of the NTC learning system.

Keywords

Health and exercise. Physical activities. NTC learning system.

Na začiatku života sa vzťah človeka k okoliu uskutočňuje a prejavuje predovšetkým pohybom. Dieťa začína ovládať svoje telo a s jeho pomocou sa približuje a spoznáva svet okolo seba. Pohyb je výrazom jeho aktivity a zdravého vývoja. O význame pohybovej aktivity sa zmieňoval už Komenský, ktorý v Informatórii školy materskej napísal: " A poněvadž život

je oheň, oheň pak, nemáli volného průchodu a ustavičného kmitání a plápolaní, hasne ihned: také dítkam nevyhnutelně potřebí, aby každodenní svá hýbaní a cvičení měly."

Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) uvádza, že hlavným cieľom výchovy a vzdelávania v materskej škole je dosiahnutie optimálnej kognitívnej, senzomotorickej a sociálno-citovej úrovne ako základu pre školské vzdelávanie v základnej škole a pre život v spoločnosti. Telesnú výchovu v tomto kurikulárnom dokumente zastrešuje vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb. Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti Zdravie a pohyb je poskytovať základné informácie súvisiace so zdravím a súčasne prostredníctvom vhodných telesných cvičení viesť dieťa k osvojeniu a zdokonaľovaniu pohybových schopností a zručností. Táto vzdelávacia oblasť štruktúrovaná do troch podoblastí: Zdravie a zdravý životný štýl; Hygiena a sebaobslužné činnosti; Pohyb a telesná zdatnosť. Podoblasť Zdravie a zdravý životný štýl je zameraná najmä na pochopenie významu zdravia pre človeka, podporu zdravia, pochopenie významu pohybu pre zdravie a načrtnutie hlavných charakteristík zdravého životného štýlu. Špecifickou súčasťou tejto podoblasti je i výchova k správne mu držaniu tela, ktorú je vhodné podporiť adekvátnymi zdravotnými cvičeniami. Podoblasť Hygiena a sebaobslužné činnosti sa venuje dodržiavaniu hygienických zásad a osvojovaniu si základných hygienických návykov. Táto podoblasť zahŕňa i činnosti, ktoré súvisia s kultúrou stolovania, používaním príboru a udržiavaním čistoty pri stolovaní, pozornosť je venovaná i základným sebaobslužným činnostiam ako sú obliekanie, vyzliekanie, obúvanie. V podoblasti Pohyb a telesná zdatnosť sú prezentované telesné cvičenia zohľadňujúce špecifiká predškolského veku. Učiteľka by mala poskytovať deťom dostatok priestoru na pohybové vyjadrenie a súčasne ich motivovať k osvojovaniu si nových pohybových zručností, ktoré sú predpokladom pre ich ďalší motorický vývin. Pri realizácii telesných cvičení je dôležité dbať na správnu techniku vykonania jednotlivých cvičení tak, aby bol zachovaný ich fyziologický účinok. Súčasťou vzdelávacej oblasti Zdravie a pohyb sú i sezónne aktivity a výcviky, ktoré sa realizujú v súlade s podmienkami danej materskej školy.

Pobyt vonku podľa Štátneho vzdelávacieho programu predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) plní okrem pedagogickej a rekreačnej aj významnú zdravotnú funkciu. Súčasťou pobytu vonku sú najmä spontánne pohybové aktivity, voľné hry podľa výberu detí a vychádzka mimo areálu materskej školy. V rámci pobytu vonku môžu byť zaradené aj vzdelávacie aktivity a zdravotné cvičenie tak, aby bol ponechaný dostatok času na

spontánne hry a pohybové aktivity detí. Realizuje sa každodenne, skrútiť, či úplne vynechať sa môže len z dôvodu mimoriadne nepriaznivých meteorologických podmienok. Ak sa pobyt vonku skrúti alebo nerealizuje, je potrebné zabezpečiť podmienky na pohybovú aktivitu detí v triede alebo telocvični (ak ju materská škola má).

Kováčová (2018, s. 33) uvádza, že vzdelávanie a pobyt vonku ponúka jedinečné príležitosti na rozšírenie potenciálu detí v predškolskom veku. Outdoorová edukácia by teda mala byť prirodzenou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu, nakoľko indoor aj outdoor ponúkajú odlišné, avšak vzájomne sa dopĺňajúce prostredia pre vzdelávanie a výchovu. Kvalita zážitku vo vonkajšom prostredí je však najlepšia, aká môže byť - je autentická, zmysluplná a nevyhnutná pre reálny život v budúcnosti tých, na ktorých nám záleží najviac - našich najmenších. „Učiteľky materských škôl majú veľkú zodpovednosť za výchovno-vzdelávaciu činnosť za jej cieľavedomú, systematickú a profesionálnu prípravu, jej realizáciu a následnú evalváciu. Deti potrebujú neustále byť v centre diania niečoho zaujímavého, čo im prináša vedomosti, poučenie ale aj zábavu. Dieťa priamou skúsenosťou prostredníctvom vhodne zvolených stratégií a pod profesionálnym vedením sa veľa dozvie, zažije a jeho poznatky budú trvácne“ (Miňová 2018, s. 112). Rozhodli sme sa uviesť príklad dvoch aktivít, ktoré môžeme realizovať s deťmi na Pobyte vonku v s dopoludňajších alebo v popoludňajších hodinách alebo ako aktivity, ktoré môžu byť zakomponované do nejakých osláv v rámci materskej školy.

Téma: Fit zastávka

Vzdelávacia oblasť: Zdravie a pohyb

Podoblasť: Pohyb a telesná zdatnosť.

Súvis so vzdelávacou oblasťou: Matematika a práca s informáciami, Jazyk a komunikácia, Človek a spoločnosť.

Cieľ activity: Dieťa správne a s daným počtom vykonáva jednotlivé postoje, polohy a lokomočné pohyby, napr. beh, skoky, drepy. Dieťa rešpektuje dohodnuté pravidlá, spolupracuje s ostatnými. Dieťa prerozpráva príbeh na základe vytvoreného príbehu podľa obrázkov

Kľúčové pojmy: Beh, poskoky, drepy, hádzanie

Čo budeme potrebovať: Stojany, kužele, kartičky s nákresom

Čas: od 30 min. do neobmedzene

Metódy: praktickej činnosti

Opis aktivity:

Motivácia: Deti dnes si pripravíme a zažijeme naozajstný tréning ako majú športovci.

Aktivita: Vopred si pripravíme kartičky s náčrtom jednotlivých cvikov a nakreslíme počet opakovaní. Kartičky upevníme na stojany, kužele alebo na stromy, preliezačky ak sme na školskom dvore. Presne určíme štart a cieľ, aby sa deti vedeli pohybovať v priestore. Medzi jednotlivými zastaveniami sa deti premiestňujú behom. Podľa šípok vždy prídu k jednej úlohe, ktorá je nakreslená na kartičke a podľa toho, čo je tam nakreslené deti budú mať vykonávať jednotlivé pohyby. Napr. 3x skákať na ľavej nohe; urobiť 5 drepov; skákať na švihadle; skákať panáka, nakresleného na zemi; 3x obehnúť okolo stromu; hádzať na cieľ; atď. Deti sa pohybujú behom postupne od jednej úlohy k druhej. Z každého stanovišťa si zoberú jednu kartičku s obrázkom (obrázky môžu byť na rôznu tému) a v cieľi z nich poskladajú príbeh, ktorý potom samostatne alebo vo dvojici prerozprávajú ostatným.

Záver (evalvácia) vyhodnotenie: Deti, položte si ruku na hrudník a počítajte ako Vám bije srdiečko. Prečo Vám tak silno a rýchlo bije? Ktorý cvik bol pre Vás ľahký a ktorý bol naopak ťažký? Aké cviky si pripravíme na ďalší tréning?

Téma: Skákanie škôlky

Vzdelávacia oblasť: Zdravie a pohyb

Podoblasť: Pohyb a telesná zdatnosť.

Súvis so vzdelávacou oblasťou: Matematika a práca s informáciami, Jazyk a komunikácia, Človek a spoločnosť.

Cieľ aktivity:

Dieťa správne a s daným počtom vykonáva jednotlivé postoje, polohy a lokomočné pohyby, napr. beh, skoky, drepy. Dieťa rešpektuje dohodnuté pravidlá, spolupracuje s ostatnými. Dieťa prerozpráva príbeh na základe vytvoreného príbehu podľa obrázkov.

Kľúčové pojmy: Skok, hádzanie.

Čo budeme potrebovať: Škôlka, obrázky

Čas: od 30 min. do neobmedzene

Metódy: praktickej činnosti

Opis aktivity:

Motivácia: Deti dnes si spolu zaskáčeme škôlku a trošku inak ako inokedy.

Aktivita: Škôlku si môžeme nakresliť kriedou na chodník alebo paličkou do piesku alebo do snehu. Vopred si pripravíme kartičky s rôznym motívom. Môžeme sa zamerať aj na tému týždňa v materskej škole. Šípkou naznačíme miesto, kde začíname skákať škôlku a potom postupne, kam sa presúvame v skákaní a plnení úloh. Škôlka môže mať 6 políčok ale aj deväť. Podľa počtu políčok na skákanie máme pripravený daný počet kartičiek. Na nich môžeme mať nakreslené, napr. kruh a deti majú povedať ďalšie geometrické útvary; červená machuľa a deti majú vymenovať ďalšie farby; mačka a deti majú vymenovať ďalšie domáce zvieratá; jablko a deti majú vymenovať ďalšie ovocie, atď. Deti sa pohybujú podľa šípkok. Keď hodia kamienok do prvého políčka a v ňom je obrázok mačky, tak v každom políčku, do ktorého skočia majú povedať iné zviera.

Záver (evaluácia) vyhodnotenie: Deti, ktorú úlohu ste najrýchlejšie splnili? Ktorá bola náročná? Bolo ťažké skákať na jednej nohe a hádzať kamienok do správneho políčka?

Tieto aktivity je možné podľa potreby obmeniť, doplniť alebo na základe rozvojových možností detí zjednodušiť alebo urobiť náročnejšími. V týchto aktivitách rozvíjame dieťa nielen po stránke motorickej ale aj kognitívnej. Pri ich tvorbe sme uplatnili NTC systém učenia. NTC systém učenia je systém vzdelávania, ktorý je zameraný na:

- zvyšovanie celkového potenciálu dieťaťa hlavne v rannom veku,
- zvyšovanie efektivity využívania mozgovej kapacity,
- celkovú stimuláciu v období, keď si dieťa neustále vytvára schémy a vzorce rozmyšľania a vlastné názory (Rajovič & Rajovič 2019).

Stotožňujeme sa so slovami Fedorka (2018, s. 21), ktorý uvádza, že „Prostredníctvom hry vo vonkajšom prostredí a skúmaním prírodných prvkov, je možné podporovať edukáciu v materskej škole v tom najširšom zmysle slova. Preto je už iba na nás učiteľoch vybrať pre deti najvhodnejšie metódy, formy a podmienky pre ich zdravý komplexný rozvoj“.

Zoznam bibliografických odkazov

FEDORKO, V. (2018). Metóda tvorivej dramatiky v podmienkach outdoorovej edukácie materskej školy. In Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnom vzdelávaní ZOBER MA VON, 2018. s. 15-22.

KOVÁČOVÁ, A. (2018). Na deťoch nám záleží – vezmite ich spolu s nami von! In Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnom vzdelávaní ZOBER MA VON, 2018. s. 32-39.

MIŇOVÁ, M. (2018). Prírodovedné aktivity s deťmi predškolského veku. In Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnom vzdelávaní ZOBER MA VON, 2018. s. 106 – 116.

RAJOVIĆ, R. & RAJOVIĆ, I. (2019). NTC pre všetkých - ako deťom pomôcť rozvinúť ich potenciál. Cesta Fantázie / Fantao n.o, 2019.

Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách. 2016. Bratislava: ŠPÚ, 2016.

Kontaktné údaje

PaedDr. Monika Miňová, PhD.

Prešovská univerzita v Prešove

Pedagogická fakulta

Katedra predškolskej a elementárnej pedagogiky a psychológie

Ul. 17. novembra č. 15

080 01 Prešov

monika.minova@unipo.sk

REALIZÁCIA MODELU AKTIVÍT V PRÍRODNOM PROSTREDÍ

IMPLEMENTATION OF THE ACTIVITY MODEL IN THE NATURAL ENVIRONMENT

Jana PALESCHOVÁ

Abstrakt

Cieľom príspevku je prezentovať možnosti realizácie vzdelávacích aktivít, hier a činností v prírodnom prostredí, so zameraním na ich realizáciu v rôznych formách denných činností v priebehu jedného dňa pobytu dieťaťa v materskej škole.

Klíčové slová

Materská škola. Prírodné prostredie. Model aktivít. Outdoorové aktivity. Hry. Vzdelávacia oblasť.

Abstract

The aim of the paper is to present the possibilities of implementing educational activities, games and activities in the natural environment, focusing on their implementation in various forms of daily activities during one day of the child's stay in kindergarten.

Keywords

Kindergarten. Natural environment. Activity model. Outdoor activities. Games. Educational area.

Vzdelávanie v materskej škole smeruje k získaniu všeobecného vzdelania a poskytuje základné predpoklady pre ďalšie všeobecné. Zmeny, ktoré neustále nastávajú v oblasti školstva, súvisia predovšetkým s inováciou obsahu vzdelávania, ktorý je daný štátnym vzdelávacím programom. Podobne ako predošlé kurikulum, aj to súčasne platné, je

orientované na celostný osobnostný rozvoj dieťaťa prostredníctvom hry, priamej skúsenosti a aktívneho bádania. Jej využívaním môžeme sledovať, ako dieťa hru prežíva, jeho aktivitu, čo sa naučilo, ako si prostredníctvom hry fixuje skúsenosť, návyk či poznanie.

Jednou z aktuálnych priorít v súčasnosti je umožniť deťom zúčastňovať sa na bezpečnej prezenčnej forme výchovno-vzdelávacej činnosti v materských školách. Jednou z možností ako to jednoducho a prakticky zabezpečiť je realizovať učenie sa detí vonku v prírodnom prostredí. Jedine pravidelný a bezpečný pobyt na čerstvom vzduchu posilňuje imunitu dieťaťa a má tiež pozitívny vplyv na ich psychiku. A práve tu je na mieste realizovať v materskej škole outdoorové aktivity. Na ich realizovanie sa využíva exteriérová učebňa, ktorou môže byť školský dvor, ovocný sad, záhrada, les alebo park, poprípade trávnik nachádzajúci sa v blízkosti materskej školy. Takýto spôsob učenia sa vonku okrem podpory zdravia prináša deťom radosť, zvýšenú koncentráciu aj pre menej pozorné deti, získavanie spôsobilostí je ľahšie, hlbšie a trvalejšie. Podľa Fedorka (2020, s. 38) najbližším ponímaním outdoorovej edukácie v podmienkach materskej školy je pobyt vonku.

V nasledujúcej časti prezentujeme model aktivít (činností, hier a edukačných hier), ktorý si môžete vytvoriť či už pre jednotlivé ročné obdobia podľa tém dané vo Vami vytvorených školských vzdelávacích programoch. Tému, podľa zloženia triedy a na základe zváženia učiteľkou, môžete realizovať napríklad týždeň a každú podtému v jeden deň. V praxi sa nám osvedčilo zaradzovať do výchovno-vzdelávacej činnosti súbory motivačných prvkov, ktorými v uvedenom modeli boli symboly týždňa (témy), ako aj symboly na jednotlivé dni. Symbol týždňa deti dostali v pondelok (prevažne si ich lepili na šatňové skrinky, aby aj rodičia boli priebežne informovaní o realizácii modelu). Symboly jednotlivých dní si postupne dolepovali po realizácii hier a činností v priebehu celého pobytu dieťaťa v materskej škole, v rôznych formách denných činností. Prvé ročné obdobie školského roku, s ktorým sa deti oboznamujú pri aktivitách výchovno-vzdelávacej činnosti v materskej škole je jeseň. Výber témy preto súvisí s ročným obdobím – jeseň a s dozrievaním plodov. *Zameranie témy:* Poznávanie lesných plodov jesene, osvojovanie si ich názvov, miesta výskytu a rastu (strom, ker), rozlišovanie a určovanie ich vlastností a využitia (gaštany a žalude – divé svine, šípky – čaj, orechy – koláče) prostredníctvom hier, piesní, priameho pozorovania a manipulácie s prírodninami.

Téma s názvom *Lesné plody jesene*, ktorá obsahovala päť podtém: Gaštanko a Gaštanka; Žaludík; Do orecha bum; Šípková Ruženka; Čo skrýva kocka. Symbolom tejto témy bol strom, ku ktorému si deti v priebehu celého týždňa prilepovali symboly jednotlivých dní.

Symbol a téma týždňa	Symbol a názov dňa
<i>Lesné plody jesene</i> 	 Gaštanko a Gaštanka Žaludík Do orecha bum Šípková Ruženka Čo skrýva kocka

Obrázok 1 Symboly témy

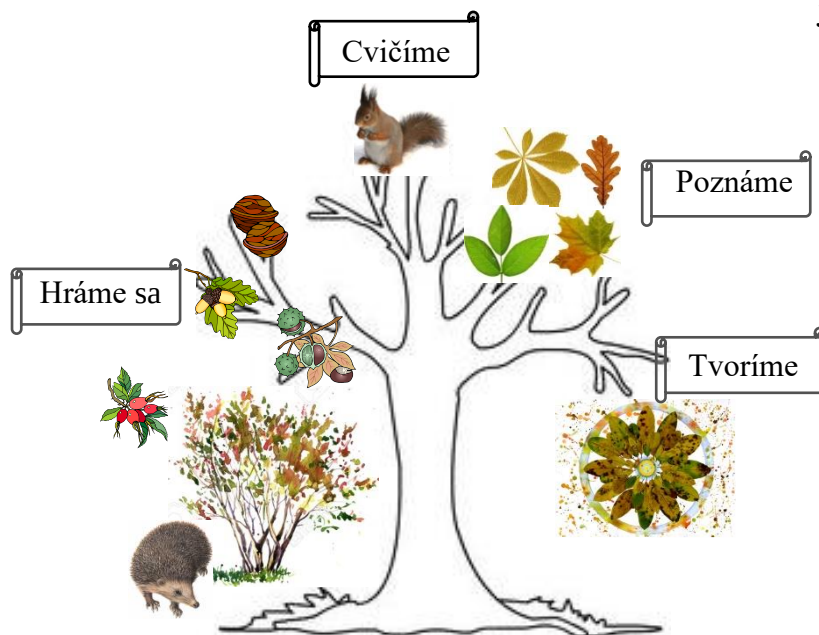
(Zdroj: vlastné spracovanie)

Prezentovaním nasledujúcich hier a aktivít v rôznych formách denných činností (uvedené sú v zátvorkách pre lepšiu prehľadnosť) jedného dňa chceme poukázať na možnosti ich realizácie v prírodnom prostredí a zároveň na integráciu viacerých vzdelávacích oblastí, ktoré vzájomným prepájaním vo vhodne volených hrách a činnostiach tvoria jeden celok celostného rozvoja osobnosti dieťaťa po všetkých troch stránkach, a to kognitívnej, psychomotorickej a afektívnej.

Myšlienka dňa:

„Hra je prípravou k vážnym veciam do budúcnosti“.

Ján Amos Komenský

Obrázok 2 Symbol dňa a činností

(Zdroj: vlastné spracovanie)

Hráme sa (Hry a činnosti podľa výberu detí)

a) *Vzdelávacia oblasť, podoblasť:* Matematika a práca s informáciami, Logika

Výkonový štandard (VŠ): Roztriedi objekty v skupine na základe určenej vlastnosti (farba, tvar, veľkosť, materiál a pod.).

Výchovno-vzdelávací cieľ (VVC): V námetovej hre NA LESNÝCH ŠKRIATKOV triediť plody jesene podľa druhu (gaštan, orech, žalud', šípka).

b) *Vzdelávacia oblasť, podoblasť:* Matematika a práca s informáciami, Logika

VŠ: Vytvorí dvojicu objektov na základe logickej súvislosti.

VVC: V edukačnej hre JESENÉ PEXESO vytvoriť dvojice zhodných prírodnín (gaštan, orech, žalud', šípka).

c) *Vzdelávacia oblasť, podoblasť:* Zdravie a pohyb,

VŠ: Manipuluje s náčiním (hádzanie, chytanie, podávanie, odrážanie, preskakovanie).

VVC: Gúľať gaštany daným smerom.

Metódy: motivačný rozhovor, hra, názorná, povzbudenie, pochvala, praktická činnosť

Edukačný materiál: jesenné plody (žalude, gaštany, šípky, orechy, šišky), veľké listy zo stromov, makety stromov, stuha, košíky, debničky.

Metodický postup:

Motivácia učiteľky:

Deti, ujo horár, ktorý žije v neďalekom lese, má na vás veľkú prosbu. Ochorel, musí ležať v posteli. Je veľmi nešťastný, lebo nestihne pozbierať pre zvieratká v lese žalude, gaštany, šišky, oriešky, kým svieti slniečko a oni nezhnijú na zemi. Viete, načo ich potrebuje? Blíži sa zima a ujo horár sa stará o lesné zvieratá, aby nezahynuli, keď napadne sneh. Z týchto jesenných plodov pripravuje zásoby a keď napadne sneh, vozí ich zvieratám do krmidiel. Prosi vás o pomoc. Pomôžte mu nazbierať gaštany, žalude, orechy šišky a pre uja horára nazbierajte šípky na dobrý čajík, aby čím skôr vyzdravel.

Deti sa vybrali spolu s učiteľkou do blízkeho okolia materskej školy a zbierali jesenné plody do košíka, potom ich podľa druhu triedili do pripravených debničiek.

a) Nepriame usmernenie: Deti stoja okolo stola na školskom dvore, na ktorom pod listami stromov sú uložené jesenné plody.

Ujo horár vymyslel pre svoje deti hru Pexeso. Keďže bývali v lese, zahrali sa hru na pexeso z jesenných plodov a pomohol si aj listami zo stromu. Pozrite sa, ako to vymyslel. Na tácku poukladal tieto plody (deti vymenujú plody) a prikryl ich listami. Deti odkrývali a hľadali pod listami dva rovnaké plody jesene. Vždy jedno dieťa odkrýva dva listy a hľadá zhodné dvojice. Po odkrytí plod slovne pomenuje. Nájdene dvojice sa z tácky vyberú. Hra sa končí nájdením všetkých dvojíc. Pravidlo hry: odkrývať vždy iba dva listy.

b) Nepriame usmernenie: Vyznačený priestor stuhou (3m) od debničiek ku príbytku veveričky (ku stromu).

Deti, aj veverička sa chystala na zimu a zbierala si zásoby do svojej komôrky. Keď našla oriešok, šišku, odkotúľala si ich k svojmu stromu po tejto vyznačenej cestičke.

Úlohou detí je kotúľať plody na zemi po ceste vyznačenej stuhou.

Ďalšie hrové aktivity:

- „hrabanie napadaného lístia“ detskými hrabľami, nakladanie do fúrikov;
- tvorba stromov z prírodnín a jesenných plodov – konáre, listy, gaštany, žalude, orechy, šípky.

Deti si vyberajú ďalšie hry podľa vlastného výberu.

V závere hier a činností podľa výberu detí, hry spoločne vyhodnotíme. Komu sa čo najviac podarilo, páčilo a prečo. Definujú prípadný problém.

Cvičime (*Zdravotné cvičenie*)

Vzdelávacia oblasť, podoblasť : Zdravie a pohyb, Pohyb a telesná zdatnosť

VŠ: Vykoná tieto základné polohy a postoje podľa pokynov: stoj, drep, kľak, sed, ľah.

VVC: Pri striedaní postojov – stoj, drep, kľak, sed, ľah – cvičiť správnou technikou a precvičiť všetky svalové skupiny tela.

Metódy: rozprávanie, názorná, pochvaly, povzbudenie, napodobňovanie, slovnej inštrukcie

Organizácia prostredia: vhodný terén v okolí materskej školy (lúka), voľné oblečenie podľa počasia, podložky na cvičenie

V prípade nevhodných podmienok na cvičenie nižšie uvedených cvikov, je možné si cviky upraviť, zmeniť alebo nahradiť telovýchovnou chvíľkou prostredníctvom cvičenia s riekankami.

Metodický postup:

Rušná časť :

- Chôdza v priestore, s vyhýbaním sa, vo dvojiciach – Veverička s ježkom kamaráti verní, zásoby na zimu v lese hľadali.
- Striedať chôdzu so skokom poskočným, vo dvojiciach. – Slniečko sa usmievalo, od radosti poskakovalo.
- Beh vo dvojiciach vo vymedzenom priestore – Odrazu slniečko zakryl veľký mrak, vyzeral ako drak a už prší, len sa leje, veverička s ježkom, kamže sa podeje?

Zdravotné cviky:

Sed skrčmo skrížny, ruky upažiť pokrčmo, otáčanie hlavou s nádychom vpravo/vľavo a výdychom vpredu. – Kamaráti z lesa pod stromom sedia, čakajú, čakajú, konáre borovice ich ukrývajú.

- Stoj mierne rozkročný, vzpažiť, hlboký predklon, späť – Prestalo pršať. Keď zafúkal vetrík, zo stromov padali orechy a ďaleko sa odkotúľali.
- Podpor kľačmo na predlaktí, hrudný predklon, hrudný záklon – Veverička s kamarátom hľadala, kde sa orech odkotúľal.
- Ľah vzad, ruky pozdĺž tela, dlane na zemi, skrčiť prednožmo povyše, kolená k hrudníku, prednožiť, výdrž a späť – Orech sa zakotúľal do jamky, aby na jar vypustil koreňky a vyrástol z neho nový strom.
- Ruky vbok, poskoky znožmo na mieste - Nakoniec si veverička s ježkom od radosti poskočili, lebo sa jej podarilo nájsť oriešok – deťom rozdáme orechy.
- Vzpor drepmo únožný pravou, prenosom do vzporu drepmo únožného ľavou, orech na zemi. Aj keď sa dnes veveričke veľmi nedarilo, boľavé labky si povystierala.
- Sed – Uchopiť orech medzi obe chodidlá – Veverička svojimi labkami odniesla orech do svojho domčeka.
- Relaxácia - Uvoľnenie v ľahu - Veverička od únavy zaspala.

Pohybová hra Na zrkadlo. Jedno dieťa z dvojice je ježko, druhé veverička. Dieťa (veverička) vymýšľa rôzne pohyby a dieťa (ježko) ich presne kopíruje. Úlohy si vymenia.

Poznáme (Vzdelávacia aktivita)

Vzdelávacia oblasť, podoblasť : Človek a príroda, Rastliny

VŠ: Identifikuje rôznorodosť rastlinnej ríše.

VVC: rozlíšiť rôznorodosť lesných jesenných plodov (gaštan, šípky, žalud', orech) a ich využitie.

Metódy: motivačné rozprávanie, hra, názorná, povzbudenie, pochvala, praktickej činnosti, rozhovor.

Edukačný materiál: maňuška vetra, obrázok dievčatka s červenými topánkami, stromy a kríky v okolí materskej školy, listy a jesenné plody, lopta, hudobná nahrávka, kartónová škatuľa, plachta s otvorom.

Metodický postup:

Motivačná časť:

V úvode sme deťom prečítali krátky príbeh podľa: Baumvolovej, R., preložila Ďuríčková, M.: Zvedavý vietor. Včielka, č. 7, ročník 31. 1988 – 1989: Na jeseň často fúka vetrík – ukázali sme maňušku. Raz tento zvedavý vietor našiel v parku čosi guľaté, a vôbec nevedel, čo by to mohlo byť. A keďže chcel vedieť, čo je to, prikotúľal (deti pomáhali a fúkali opakovane pri každom kotúľaní lopty) to guľaté k dubu: - Dub, nie je toto tvoj žalud'! – Nie. – Môj žalud' je oveľa menší a okrem toho podlhovastý. Kotúľal vietor guľaté kľbko ďalej. Zazrel orechový strom: - Orech, nie je toto tvoj orech? – Nie. – Môj orech je oveľa menší a okrem toho tvrdý. Zakotúľal guľu k vysokému gaštanu: - Povedz, gaštanový strom, nie je toto tvoj gaštan? – Moje gaštany sú menšie a majú biely fliačik. Zakotúľal červenú guľu ku šípkovému kríku. Čo si myslíte, patrilo to guľaté k tomuto kríku? Veru nie. Šípky sú červené, ale nie guľaté. Kotúľa vietor guľu v tráve a vykotúľal ju na cestičku. Pribehla Zuzka. – Tu je moja lopta. Zuzka zdvihla loptu a rozbehla sa domov.

Expozičná časť:

Lenže pritom, ako Zuzka hľadala loptu, prechladla. Povedzte, deti, čo by pomohlo Zuzke, aby vyzdravela? Zo šípok uvaríme teplý čaj. Čo sa dá vyrobiť ešte zo šípok? (džem). A dalo by sa niečo uvariť aj z gaštanov? Hoci sa gaštan neje, dá sa využiť na niekoľko chorôb. Vyrábajú sa z neho rôzne vodičky, s ktorými sa liečia oslabené žily, vyrábajú sa z nich mastičky na boľavé kosti, chrbát. Okrem toho sú hodnotným krmivom pre divú zver. Ako by pomohli dievčatku orechy? Orechy sú zdravé, a mamička by jej určite upiekla dobrý orechový koláč. Ale radi ich majú aj zvieratká, hlavne veveričky. A načo sa využívajú žalude? Ako krmivo pre lesné zvieratá.

- Zvedavý vietor sa veľmi rád hrá aj s lístočkami. Keď silno zafúkal, listy padali zo stromov. Viete, z ktorého stromu spadli tieto lístočky? Každý dostane jeden list. Hrá hudba. Všetky deti sa prechádzajú s listami pomedzi stromy. Keď sa zastaví hudba, deti zastavia pri strome, ku ktorému list patrí.

- Deti si vymenia listy za jesenné plody. Ak na dieťa ukáže učiteľka, dieťa zdvihne plod hore. Pomenuje plod a strom/krík, na ktorý patrí. Priloží ho k danému stromu/kríku.
- Tajomná jama: Plody zo stromov popadali do veľkej jamy (náhradou môže byť kartónová škatuľa, prekrytá plachtou s otvorom). Je hlboká a tmavá. Dokázali by ste aj v tme určiť, aký plod držíte v ruke? Deti pomenujú, čo držia v ruke. Opisujú štruktúru povrchu (je to jemné, hladké, pichá to, mäkké, tvrdé, ...)

Fixačná časť:

Ja viem, že ste veľmi šikovní. Dokážete pomenovať všetky stromy a ich plody, ktoré zvedavý vietor s loptou navštívil a viete aj povedať, prečo sú užitočné? Dieťa, ktorému prikotúľam loptu, dostane list, vyberie si k nemu daný plod, príde k stromu, pomenuje strom, aj jeho plody. Vysvetlí ich využitie.

Následne sú deti rozdelené do skupín. Vo vymedzenom priestore majú vytvorené z prírodnín a predmetov (obrázkov) „pracovné listy“ s témou Načo sa využívajú? Deti priradzujú paličkami plody k výrobkom v domácnosti, k liečivám alebo ku zvieratám.

V závere fixačnej časti si spoločne vytvoríme kruh a si zaspievame známu pieseň: Padajú zrelé gaštany.

Diagnostická časť:

Deti hodnotia svoju činnosť a priebeh hry. Uvádzajú úspešnosť správneho rozlíšenia plodov a listov. Opisujú prípadné problémy. Učiteľka deti pochváli za správne určovanie a priradzovanie listov k plodom i správne priradenie plodov k ich využitiu. Deti, ktoré mali problémy, povzbudí do ďalšej činnosti. Zároveň vyzdvihne ich šikovnosť, aktivitu a snahu počas celej činnosti.

Tvoríme (Pobyť vonku)

Vzdelávacia oblasť, podoblasť: Človek a spoločnosť, Ľudské vlastnosti a emócie

VŠ: Spolupracuje v skupinovej činnosti na základe osobných predpokladov.

VVC: Spolupracovať v skupine pri tvorbe obrázku z prírodnín technikou Land art.

Metódy: rozprávanie, názorná, praktickej činnosti, rozhovor

Edukačný materiál: prírodniny

Metodický postup:

I. časť riadená:

Deti, ráno ujo horár vymyslel pre svoje deti hru pexeso z jesenných plodov. Skúste vymyslieť, ako by sme sa mohli zahrať s jesennými plodmi my! Deti podávajú svoje návrhy. Ak sa nevyskytne odpoveď o vytváraní obrázku, ponúkne hru s prírodninami – súťaž o najkrajší obrázok z jesenných lesných plodov.

Deti sa rozdelia do skupín a vytvárajú obrázok z lesných jesenných plodov technikou Landart, na chodník, podľa dohody v skupine a vlastnej fantázie. Vytvorené obrázky odfotíme a vyhodnotíme v triede na interaktívnej tabuli (v čase pred odpočinkom alebo na druhý deň, ráno, po ukončení hier a činností podľa výberu detí).

II. časť voľná, neriadená:

Deti sa hrajú voľné hry podľa vlastného výberu, hry s loptou, s jesennými plodmi, naháňačky.

Doplňujúca aktivita (je možné ju zaradiť do ktorejkoľvek časti dňa, podľa situácie alebo zváženia učiteľky).

Vzdelávacia oblasť, podoblasť: Umenie a kultúra - Hudobná výchova, Rytmické činnosti

VŠ: Realizuje rytmickeý sprievod k riekankám a piesňam.

VVC: Realizovať rytmickeý sprievod k piesni Moja mamka niečo má, v podobe rytmu piesne hrou na tele a s využitím prírodnín.

Metódy: motivačné rozprávanie, hra, praktickej činnosti.

Edukačný materiál: orechy, obrázok dievčatka, makety stromov, orechy, košík.

Metodický postup:

Naša kamarátka, Zuzka, bývala s mamičkou v dome, s veľkou záhradou. V záhrade rástlo veľa stromov, tri z nich boli stromy orechové. Mamička popadané orechy pozbierala a odložila do vriec. Dievčatko jej pri tom spievalo pieseň. Učiteľka zaspieva deťom známu pieseň Moja mamka niečo má, deti sa k spevu pridávajú. Zároveň tlieskaním a podupmi rytmizujeme spev piesne. A keďže dievčatko nemalo žiadne hudobné nástroje, pomohlo si orieškami. Deti si vyberú z košíka po dva orechy. Pieseň spievame s vytváraním rytmickeého sprievodu, v podobe

rytmu piesne s orechmi. Voľné hry detí pri stoloch s rôznymi skladačkami, prírodninami podľa vlastného výberu. Deti odchádzajú domov, dbáme pri rozlúčke na pozdrav.

V závere si dovoľím uviesť ešte niekoľko odporúčaní do praxe, ktoré vyplynuli nie len z realizácie prezentovaného jedného dňa, ale z realizácie modelov aktivít vytvorených na celý školský rok.

- Umožňovať deťom celostný rozvoj osobnosti cez modely aktivít vytvorených učiteľkami.
- Vychádzať pri príprave hier zo vstupných podmienok (napr. prostredie, v ktorom sa materská škola nachádza – kontakt s prírodou), bydliska detí, aktuálnej zóny vývinu.
- Pri príprave outdoorových aktivít majte na zreteli to najdôležitejšie a to, čo chcete robiť, čo si majú deti osvojiť a v akom prostredí to chcete realizovať.
- Využívať pri jednotlivých témach motivačné prvky, ktorými môžu byť symboly týždňov a dní, a tým deti výrazne aktivizovať a zároveň umožniť rodičom vytvoriť si konkrétnejší a ucelenejší pohľad o činnosti detí v materskej škole.
- Pri plánovaní činností na školský rok uvažovať nad implementáciou hier a činností, ktoré budú na seba nadväzovať a umožnia tak dieťaťu v čo najkratšom čase, s vynaložením čo najmenej energie, osvojiť si čo najviac vedomostí, zručností a návykov.

Verím, že táto ukážka realizácie hier a činností detí v prirodzenom prírodnom prostredí prinesie pedagógom predprimárneho vzdelávania nové podnety pre ich cieľavedomú a systematickú prácu. Pretože realizácia výchovno-vzdelávacej činnosti v prírodnom prostredí umožňuje deťom komplexne pochopiť učivo pomocou priameho zážitku a zároveň im umožňuje rozvíjať si spoluprácu, manuálne i komunikačné zručnosti. Stotožňujeme sa s Miňovou (2018, s. 112), ktorá uvádza, že *„Učiteľky materských škôl majú veľkú zodpovednosť za výchovno-vzdelávaciu činnosť za jej cieľavedomú, systematickú a profesionálnu prípravu, jej realizáciu a následnú evalváciu. Deti potrebujú neustále byť v centre diania niečoho zaujímavého, čo im prináša vedomosti, poučenie ale aj zábavu. Dieťa priamou skúsenosťou prostredníctvom vhodne zvolených stratégií a pod profesionálnym vedením sa veľa dozvie, zažije a jeho poznatky budú trvácne“*.

Zoznam bibliografických odkazov

FEDORKO, V. (2020). Outdoorová edukácia v materskej škole. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2020.

MIŇOVÁ, M. (2018). Prírodovedné aktivity s deťmi predškolského veku. In Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnom vzdelávaní ZOBER MA VON, 2018. s. 106 – 116.

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM PRE PREDPRIMÁRNE VZDELÁVANIE V MATERSKÝCH ŠKOLÁCH. (2016). Bratislava: ŠPÚ, 2016.

Kontaktné údaje

PaedDr. Jana Paleschová

Metodicko-pedagogické centrum

Krajské pracovisko Prešov

Ul. T. Ševčenka 11

080 01 Prešov

jana.paleschova@mpc-edu.sk

OUTDOROVÉ VZDELÁVANIE A PRÍKLADY JEHO VYUŽITIA V RÁMCI PODOBLASTI ŠVP ČLOVEK A SVET PRÁCE

OUTDOOR EDUCATION AND EXAMPLES OF ITS USE IN THE FRAMEWORK OF THE SUB-AREA MAN AND THE WORLD OF WORK

Vladimír PISKURA

Abstrakt

Predkladaný príspevok je zameraný na oblasť outdoorovej edukácie v kontexte Štátneho vzdelávacieho programu v rámci podoblasti človek a svet práce. Poukazuje na možnosti pracovno-technického vzdelávania v materskej škole a prepája ich s outdoodrovým vzdelávaním. Hlavným toho príspevku bolo vytvoriť príklady outdoorových aktivít pre podoblast človek a svet práce vhodných ako námet pre pedagógov.

Kľúčové slová

Outdoorová edukácia. Pracovno-technické vzdelávanie. Človek a svet práce.

Abstract

The presented paper is focused on the field of outdoor education in the context of the State educational program within the sub-area man and the world of work. It points out the possibilities of work-technical education in kindergarten and connects them with out-of-school education. The main of this contribution was to create examples of outdoor activities for the human and world of work sub-area suitable as a topic for teachers.

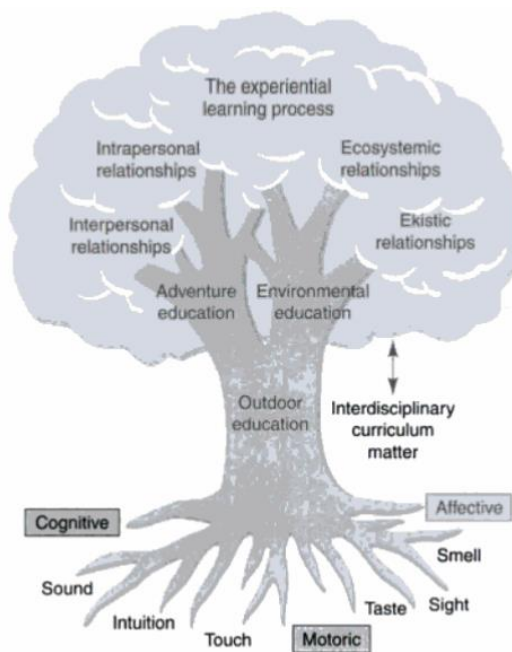
Keywords

Outdoor education. Work-technical education. Man and the World of Work.

Outdoorové vzdelávanie

Jedným z inovatívnych (aj keď nie nových) prístupov k vzdelávaniu a to najmä v oblasti predprimárnej edukácie je outdoorové vzdelávanie. Pre učiteľov v materských školách je najpraktickejším a najdostupnejším prostredím práve príroda. Deti obľubujú prírodu, zaujíma ich všetko čo ich obklopuje, pričom disponujú nezastaviteľnou zvedavosťou (Campan & Bocos 2019). Súčasná globalizovaná spoločnosť je okrem iného charakterizovaná aj nedostatkom pohybu, pobytu v prírode, stratou telesnej aktivity, zvyšujúcim sa stresom a celkovými nárokmi na psychiku, čo sa prejavuje znižovaním telesnej zdatnosti, nárastom rôznych civilizačných ochorení, a tým zhoršovaním zdravotného stavu celej populácie. Pohybová aktivita je základným biologickým prejavom života. Je nevyhnutnou súčasťou zdravého rastu a vývinu dieťaťa (Vovolková 2015).

Pod outdoorovým vzdelávaním si vo všeobecnosti môžeme predstaviť vzdelávanie vo vonkajších priestoroch, v priestoroch mimo triedy. Samotný výraz outdoor by sme si mohli voľne preložiť ako „za dverami“, „vonku“ (sa skladá z dvoch častí. out – vonku, mimo, za niečim a door – dvere). Outdoorové vzdelávanie predstavuje veľmi široký pojem, ktorý zahŕňa všetko od vrcholového horolezectva, cez vzdelávanie detí v materskej škole na školskom dvore, až po pozorovanie vtákov z okna vašej spálne (Donaldson & Donaldson 1958).

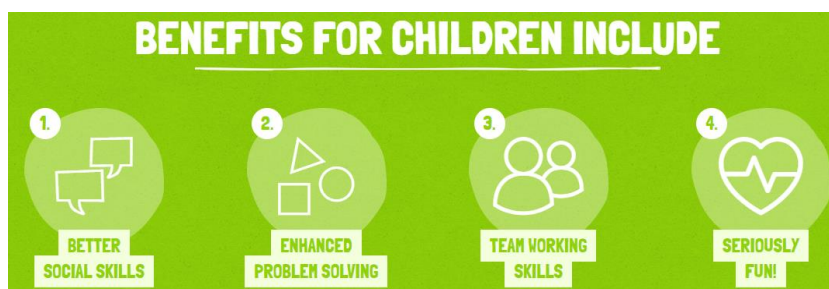
Obrázok 1 Model outdoorového vzdelávania

(Zdroj: Priest 1988)

Neill (2003), charakterizoval outdoorové vzdelávanie v situáciách, kde sa malé skupiny ľudí zúčastňujú na organizovaných dobrodružných aktivitách v prírodných prostrediach a primárne využívajú seba ako zdroj na riešenie problémov. Podľa Hanuša (2003) môžeme pod outdoorové aktivity zaradiť:

- pohybové aktivity, ktoré prebiehajú mimo uzatvorených priestorov,
- zážitkové aktivity v prírode,
- spôsob trávenia voľného času.

Pod outdoorovou edukáciou môžeme teda chápať aj presun vzdelávania z klasickej triedy na školský dvor. Stojí však pred nami otázka, prečo by sme to robili? Existuje nato viacero relevantných názorov. Keď učitelia pojmu vzdelávanie outdoorovo, vo všeobecnosti pozorujú že sa zlepšuje správanie detí a celá trieda má radosť z učenia, deťom oslobodeným od učebných osnov, sa často viac darí vo vonkajšom prostredí.

Obrázok 2 Benefity outdoorovej edukácie
(Zdroj: *outdoorclassroomday.com* 2018)

Keď dospelí premýšľajú späť na svoje najšťastnejšie spomienky z detstva, často si spomínajú na radosť z „hrania vonku“. Hra však je nielen dôležitá pre detský pôžitok, ale učí kritické životné zručnosti, ako je riešenie problémov, tímová práca a kreativita (outdoorclassroomday.com 2018).

Fedorko (2017) uvádza nasledovne výhody a nevýhody outdoorovej edukácie:

výhody:

- jednoduchšia predstava priebehu určitých dejov priamo v reáli,
- vyskúšanie jednotlivých metód a foriem práce,
- uvoľnenie žiaka z hľadiska slobodnejšieho pohybu,

- rozvíjanie spolupráce v skupinách,
- rozvíjanie tvorivého myslenia,
- rozvíjanie komunikačných zručností,
- prepájanie medzipredmetových súvislostí,
- zohľadňovanie individuálnych štýlov učenia.

nevýhody:

- časovo náročná príprava,
- dôkladná príprava pomôcok a metodických materiálov,
- dodržiavanie bezpečnostných zásad v prírodnom prostredí,
- počasie,
- náročnosť z hľadiska organizácie,
- zvolenie vhodného miesta pre výučbu.

Realizáciu outdoorovej edukácie podporuje aj projekt TAKE ME OUT, ktorého hlavným zámerom bolo zaviesť do materských škôl a predškolských zariadení outdoorový prístup s cieľom umožniť našim najmenším tráviť čo najviac času vonku, mimo tried. Jeho výstupmi sú metodické materiály, tréningové programy, motivačné aktivity a podporné služby pre dospelých, ktorí s deťmi v predškolskom veku pracujú (Fedorko 2017) .

Pracovno technické vzdelávanie v rámci vzdelávania na Slovensku

Vzdelávací systém sa na Slovensku riadi základným štatutárnym dokumentom štátnym vzdelávacím programom (ďalej len ŠVP), ktorý ustanovuje základné požiadavky štátu na poskytovanie inštitucionálneho vzdelávania. Štát prostredníctvom neho garantuje kvalitu inštitucionálneho predprimárneho vzdelávania na všetkých stupňoch vzdelávania a vo všetkých inštitúciách. Pre vzdelávanie v materskej škole je v súčasnosti platný ŠVP pre predprimárne vzdelávanie nultého stupňa. Jeho hlavným cieľom v materskej škole je dosiahnutie optimálnej kognitívnej, senzomotorickej a sociálno-citovej úrovne ako základu pre predškolské vzdelávanie v základnej škole a pre život v spoločnosti. Ciele a vzdelávací obsah sú vyjadrené v jednotlivých vzdelávacích oblastiach ŠVP tak, že sú kompatibilné so základnými požiadavkami na kombináciu vedomostí, zručností a postojov vyjadrených v koncepte tzv. kľúčových kompetencií v odporúčaní Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie z 18.

decembra 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie (2006/962/ES). Dieťa po absolvovaní materskej školy **nedisponuje** rozvinutými kompetenciami v daných oblastiach, ale dosiahnutie základných cieľov v jednotlivých vzdelávacích oblastiach tohto programu vytvára predpoklady na ich plné rozvinutie v budúcnosti. Obsah ŠVP je koncipovaný do siedmich základných oblastí:

- Jazyk a komunikácia
- Matematika a práca s informáciami
- Človek a príroda
- Človek a spoločnosť
- **Človek a svet práce**
- Umenie a kultúra
- Zdravie a pohyb

Možnosť realizácie pracovno-technického vzdelávania (PTV) nachádzame v oblasti **človek a svet práce**. Jej hlavným cieľom je utváranie a rozvíjanie základných zručností dieťaťa zvládať úkony bežného dňa a zručností pri používaní nástrojov potrebných v bežnom živote, pričom sa dôraz kladie na rozvíjanie tých, ktoré sú v rámci vývinového hľadiska pre dieťa dôležité; napríklad vytvára grafomotorické predispozície, lepšie zvláda sebaobslužné činnosti, zvláda bežné úkony v domácnosti. Celok je rozdelený do piatich podoblastí:

- Materiály a ich vlastnosti,
- **Konštruovanie,**
- **Užívateľské zručnosti,**
- Technológie výroby,
- Remeslá a profesie.

Dieťa si v nich rozvíja elementárne technické myslenie, spoznáva vlastnosti materiálov, učí sa pracovať s nástrojmi, pracovať podľa návodu, náčrtu, postupu atď. Obsahový a výkonový štandard v jednotlivých podoblastiach je primárne koncipovaný na výskumnú a bádateľskú činnosť, nie na prácu podľa nemenných postupov, učiteľkinou úlohou je tak deti viesť k tvorbe vlastných postupov, resp. k spontánnej modifikácii zadávaných postupov. Špecifikom PTV je potreba materiálneho zabezpečenia, každé dieťa by malo mať rovnakú možnosť prakticky si rozvíjať zručnosti. V rámci uvedeného častokrát vzniká vo vzdelávacích

inštitúciách problém s nedostatkom financií a neochotou vedenia materskej školy materiálne zabezpečenie dotovať. Jednou z možností ako efektívne plniť obsahové a výkonové štandardy môže byť presunutie pracovno-technických aktivít vonku na školský dvor a realizovať ich outdoorovo. Outdoorová edukácia ponúka ideálne možnosti na rozvíjanie elementárneho technického myslenia, spoznávanie vlastností materiálov, na prácu s nástrojmi, prácu podľa návodu, náčrtu, postupu atď. Materiálne zabezpečenie nám ponúka príroda priamo na školskom dvore alebo v priľahlých oblastiach.

Možnosti outdoorovej edukácie v podoblasti človek a svet práce

Outdoorové vzdelávanie je využiteľné v rámci všetkých oblastí ŠVP, v tejto časti sa zameriame na návrh aktivít v rámci dvoj podoblasti: *užívateľské zručnosti a konštruovanie*.

Aktivita č.1

Názov:	Doletíme kam to až pôjde !
Téma:	Konštruovanie
Vzdel. oblasť	Človek a svet práce
Kľúčové pojmy:	Materiály a technológie. Papier. Návod. Skladanie.
Čo budeme potrebovať:	Papier A4. Kartónová podložka. Návod na skladanie. Ľubovoľný prírodný a človekom upravený materiál v okolí.
Čas:	20 min
Metódy:	Rozhovor, heuristický rozhovor, vysvetľovanie, rozprávanie
Ciele výchovné	Deti spolupracujú pri hľadaní a zisťovaní materiálu ktorý by bol vhodný na lietanie.
Ciele vzdelávacie	Pomenuje prírodné materiály prispôsobené na lietanie. Vymenuje vybrané vlastnosti materiálov vďaka ktorým výrobok bude lietať. Skladaním z papiera zhotoví podľa inštrukcii učiteľky a samostatne lietadlo a vtáčika.

Opis aktivity

Motivácia: Deti sa pýtame, či už videli nejakú vec letieť, čo to bolo, ako je možné, že letela. Čo v našom okolí môžeme vidieť lietať: vtáky, lietadla, listy zo stromu, padáky ? Ako je to možné?

Popis aktivity: Deťom povieme nech nájdú v okolí materiál ktorý si myslia, že bude letieť čo najdlhšie/najďalej. Materiál si najprv rozdelíme na prírodný a človekom upravený. Pýtame sa ich prečo, si myslia, že daný materiál bude letieť dlho. Učiteľ má pripravené stopky pomocou ktorých meria, ktorý materiál sa vo vzduchu udrží čo najdlhšie. Materiál zoradíme podľa času ktorý bol vo vzduchu. Deti sa pýtame prečo si myslia, že daný materiál bol vo vzduchu najdlhšie a najkratšie. Zisťujeme kľúčové vlastnosti daného materiálu. Potom pridáme ďalšie kritérium, skúsime materiál zoradiť podľa toho, ktorý by doletel čo najďalej. Následne hľadáme materiál ktorý, bude letieť najdlhšie a najďalej.

Naším cieľom je dopracovať sa k technickému materiálu papier a k tomu, že sa dá ľahko upraviť do tvaru v ktorom spĺňa všetky kritéria nato aby letel čo najdlhšie aj najďalej. Deti sa pýtame na kľúčové vlastnosti papiera pri lietaní. Následné si ukážeme návod na skladanie lietadla z papiera. Vyhotovíme si najprv jednoduchší model, s pomocou učiteľa. Model č.2 – mierne zložitejší už necháme deti vyhotoviť samostatne podľa konštrukčného návodu. Na skladanie použijú kartónovú podložku. Pre deti, ktoré to budú mať lietadlo skôr máme prichystaný návod na vytvorenie vtáčika z papiera. Po dokončení prác, sa zahráme na pilotov. Zisťujeme od detí kto je to pilot, čo robí, kde pracuje. Vonku si urobíme malé letisko s prístávacou dráhou, na ktorej budeme púšťať naše lietadlá a budeme zisťovať ako ďaleko ktoré doletelo. Na letisku deťom rozdáme úlohy:– navigátor, pilot, kopilot merač času, pracovník letiska, colník a pod.

Záver / evaluácia / vyhodnotenie: Ako opisuje predmety a materiály (napr. porovnáva ich, hodnotí možnosti využitia predmetu, materiálu pri konštruovaní špecifického výrobku)? Vytvára si po zadaní technickej úlohy vlastné riešenia a postupy (nie odpozerané)? Ako (na základe čoho) si vyberá materiály pri konštrukcii špecifického výrobku?

Dnes sme sa zahrali na konštruktérov lietadla, z akého materiálu sme lietadlo vytvorili a prečo? Lietadlá sme potom púšťali na letisku, čo to je letisko a kto tam pracuje?

Zdroje: Internetové návody na skladanie:
Lietadlo: <https://tchiboblog.sk/ako-poskladat-lastovicku/>
Vtačík: https://www.youtube.com/watch?v=HjE2I_f3JGI

Aktivita č.2

Názov:	Jesenný náhrdelník
Téma:	Užívateľské zručnosti
Vzdel. oblasť	Človek a svet práce
Kľúčové pojmy:	Drobný materiál. Jeseň. Prevliekanie. Prepichovanie. Listy.
Čo budeme potrebovať:	Pevnejší špagát, tenkú paličku, listy zo stromov rôznej farby.
Čas:	20 min
Metódy:	Rozhovor, heuristický rozhovor, vysvetľovanie, rozprávanie.
Ciele výchovne	Spolupracujú pri hľadaní listov rôznej farby a nástroja na prepichovanie.
Ciele vzdelávacie	Pomenuje prírodné materiály vhodné na výrobu náhrdelníka. Identifikuje nástroj vhodný na urobenie diery do listov. Prepichuje listy potrebné na výrobu náhrdelníka. Prevlieka listy na špagát.

Opis aktivity:

Motivácia: Téma je zasadená do jesenného obdobia. Po príchode vonku s deťmi vedíme rozhovor o ročných obdobiach. Pýtame sa ich prečo existujú a čo je pre jednotlivé obdobia charakteristické.

Popis aktivity: Úlohou detí je po rozhovore o jeseni doniesť prírodný materiál, o ktorom si myslia, že je znakom jesene. S deťmi vedíme rozhovor o špecifikách jesenného obdobia, pýtame sa ich prečo v jeseni stromy nemajú listy, prečo sú listy, ktoré spadnú na zem farebné, aké sú ďalšie znaky jesene. Úlohou detí je pokúsiť sa v okolí nájsť dva úplne rovnaké listy – demonštrujeme tak rozmanitosť prírody, v ktorej nič nie je rovnaké. Následne si vytvoríme jesenný náhrdelník, pýtame sa ich z čoho by sa náhrdelník mohol skladať a čo budeme potrebovať na jeho výrobu. Úlohou detí je nájsť 20 listov zo stromov ktoré sú jesenne sfarbené. Ukážeme im jutový špagát na ktorý budú listy prevliekať, pýtame sa ich, ako by sme listy mohli dostať na špagát a vytvoriť tak náhrdelník. Úlohou detí je nájsť vhodnú paličku - tenkú a pevnú na urobenie diery do listu. Listy postupne napichnú na paličku a následne ich prevlečú na špagát. Náhrdelník im pomôže učiteľ zaviazať. Z detí môžeme vytvoriť porotu ktorá vyberie najkrajší jesenný náhrdelník.

Záver / evaluácia / vyhodnotenie: Ako pozoruje predmety a materiály, s ktorými pracuje (napr. pozoruje skúmaný predmet alebo situáciu do detailu tak, aby zistilo o predmete alebo situácii čo najviac informácií)? Ako pracuje na zadanej úlohe (napr. premyslí si úlohu skôr ako ju začne realizovať; ak má v priebehu riešenia úlohy problém, formuluje otázky a pýta si rady tak, aby mohlo pokračovať; dodržiava stanovené inštrukcie ak je úloha takto postavená; pracuje na zadaní, kým ho nedokončí)?

Dnes sme si s pomocou pani prírody vytvorili takýto krásny náhrdelník.
Z čoho je tento náhrdelník vytvorený ? Ako sme tento náhrdelník vytvorili ?

Uvedené aktivity predstavujú zlomok využiteľnosti outdoorového vzdelávania v rámci edukácie na primárnom stupni. Pri outdoorových aktivitách sa dieťa v pohybe, na čerstvom vzduchu, učí sa zodpovednosti, tvorivosti, kritickému mysleniu, komunikačným zručnostiam atď. Z nášho pohľadu outdoorové vzdelávanie prináša do budúcnosti efektívny a zdravý spôsob vzdelávania a výchovy na predprimárnom stupni vzdelávania.

Zoznam bibliografických odkazov

CAMPAN, A. S. & BOCOS, M. (2019). The Outdoor Activities In Preschool Education. In Chis, V, Albulescu, I (Eds.), ERD 2018 - EDUCATION, REFLECTION, DEVELOPMENT, 6TH EDITION, 2019, s. 1-6.

DONALDSON, G. W. & DONALDSON, L. E. (1958). Outdoor education a definition. Journal of Health, Physical Education, Recreation, 1958, 29(5), s. 17-63.

FEDORKO, V. (2017) Outdoorová edukácia formou zážitkového učenia v podmienkach materskej školy. In Osvita i suspiľstvo: mižnarodnyj zbirnyk naukovych prac. Berďansk: Berďanskij deržavnyj pedahohičnyj universytet, 2017, s. 31-36.

HANUŠ, R. (2003). Outdoor ako potreba profesionálnej praxe. In SME [online]. [cit. 11-05-2018]. 18. 3. 2003. Dostupné na: <http://www.sme.sk/c/844156/outdoor-ako-potreba-profesionalnej-raxe.html#ixzz3UHUuC2IO>

NEILL, J. (2003). What is Outdoor Education? In wilderdom [online]. [cit. 11-05-2018]. 20. 1. 2008. Dostupné na: <http://www.wilderdom.com/definitions/definitions.html#DefOAE>

OUTDOORCLASSROOMDAY.com 2018. TAKING PART WHY YOU SHOULD JOIN IN ON OUTDOOR CLASSROOM DAY. In outdoorclassroomday.com [online]. [cit. 11-05-2018]. Dostupné na: <https://outdoorclassroomday.com/about/>

PRIEST, S. (1988). Outdoor Leadership Training in Higher Education. Journal of Experiential Education, 1988, 11(1), s. 42–47.

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM ISCED 0 – pre predprimárne vzdelávanie. Bratislava: Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, 2016.

VOLKOVÁ, T. (2015). Outdoorové aktivity vo výchove mimo vyučovania. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave. 2015.

Kontaktné údaje

Mgr. Vladimír Piskura, PhD.

Prešovská univerzita v Prešove

Pedagogická fakulta

Katedra prírodovedných a technických disciplín

Ul. 17. novembra č.15

080 01 Prešov

vladimir.piskura@unipo.sk

POBYT VONKU V MATERSKEJ ŠKOLE

OUTDOOR EDUCATION OF KINDERGARTEN

Emília POKLEMBOVÁ

Abstrakt

Pobyt vonku v materskej škole prináša veľa bádania, poznania, skúmania, poznávania. Ak sa dieťa ocitne na školskom dvore kde je plno stromov, zelene, vtákov, kvetov ocitne sa v centre diania danej prírody. Pre dieťa je to pocit pokoja, radosti, bádania, skúmania, pozorovania a získavania stále zaujímavých poznatkov o prírode. Pobyt na čerstvom vzduchu patrí k dôležitej časti dňa dieťaťa v materskej škole.

Kľúčové slová

Dieťa. Materská škola. Pobyt vonku. Prírodniny.

Absract

Staying outside in kindergarten brings a lot of research, knowledge, exploring, learning. If the child finds himself in a school yard where it is full of trees, greenery, birds, flowers, he will find himself at the center of the events. For a child, it is a feeling of peace, joy, research, exploration, observation and gaining still interesting knowledge about nature. Staying outside is an important part of a child's day in kindergarten.

Keywords

Child. Kindergarten. Outdoor education. Natural aids.

Pobyt vonku zaradzujeme do výchovno-vzdelávacieho procesu každý deň. Je neodmysliteľnou súčasťou pobytu dieťaťa v materskej škole. Prináša veľa poznatkov o prírode,

dieťa sa pohybuje na čerstvom vzduchu a zároveň prehlbuje vzťah k prírode. Jedného dňa sme sa s deťmi rozhodli, že sa budeme hrať na fotografov. Porozprávali sme sa s deťmi ako taký fotograf vyzerá, čo je jeho náplňou práce, čo všetko pri svojej práci potrebuje, čo je výsledkom jeho práce a čo s danou fotkou môžeme urobiť. Rozhodli sme sa, že nafotíme náš dvor a jeho krásu v jarnom období. V ranných hrách sme si vytvorili fotorámčeky. Príprava je veľmi jednoduchá. Stačí nám na to tvrdý papier, nožnice, fixi. Deti podľa šablóny predkreslili tvar srdca, vystrihli ho a pomocou fixky nakreslili ornamenty. Vybrali sme sa na školský dvor, kde sme voľným okom pozorovali a opisovali prírodu okolo nás. Jej farby, rastliny, stromy a podobne. Deti si zobrali svoje fotorámčeky a počas voľného pohybu na školskom dvore si vytvárali fotografie (Obrázok 1). Bolo zaujímavé sledovať ako sa snažili zachytiť v danej fotografii čo najviac z prírody. Po spoločnom fotografovaní slovne vyjadrili svoje pocity z danej aktivity a počet fotiek, ktoré spravili. Pre deti to bola veľmi príjemná aktivita pri ktorej sa úplne ponorili do práce fotografa a snažili sa zachytiť čo najviac a čo najkrajšie danú prírodu.

Obrázok 1

Kontaktné údaje

Emília Poklembová

Materská škola

Budovateľská 8

080 01 Prešov

poklembova.emilia@hotmail.sk

POCITOVÝ CHODNÍK V MATERSKEJ ŠKOLE

FEELING SIDEWALK IN KINDERGARTEN

Emília POKLEMBOVÁ

Abstrakt

Topánky môžeme pokladať za vynález ľudstva, ktorý je síce medzi nami dlhšiu dobu, no generácie ľudí vyrastali a žili bez nich. Majú svoje opodstatnenie. Ale aj chôdza na boso má svoje čaro. Pri chôdzi na boso získavame priamy kontakt s prírodou. Chôdza na boso posilňuje aj svaly nôh a členkov detí, zlepšuje rovnováhu a držanie tela. 30 minút chodze na boso denne prispieva k lepšiemu spánku. Tak prečo to nevyskúšať aj v materskej škole.

Kľúčové slová

Chôdza na boso. Dieťa. Rovnováha. Materská škola.

Abstract

We can consider shoes as an invention of humanity, which has been among us for a long time, but generations of people have grown up and lived without them. They have their justification. But barefoot walking also has its charms. When walking barefoot, we gain direct contact with nature. Walking barefoot also strengthens the muscles of the children's legs and ankles, improves balance and posture. A 30- minute barefoot walk a day contributes to better sleep. So why not try it in kindergarten.

Keywords

Walking barefoot. Child. Improves balance. Kindergarten.

Chôdza na boso v materskej škole si vyžaduje dôležitú prípravu. Je dôležité preskúmať terén pohybu na boso, odstrániť nebezpečné povrchy, prípadne vyhradiť si miesto na bezpečnú chôdzu na boso po zemi.

Dvor v našej materskej škole je vo väčšej miere pokrytý trávou. Pred pár rokmi sme si vybudovali aj pocitový chodník. V danom chodníku sa nachádzajú prírodniny ako piesok, kamienky, kôra, šišky a pod. Spolu s deťmi z enviromentálneho krúžku „ENVIRÁČIK“ sa o daný pocitový chodník staráme. Čistíme ho, dopĺňujeme prírodninami a najnovšie sme do jednej časti zasadili aj materinú dúšku (Obrázok 1). Počas slnečných dní sa deti vyzujú na boso a na pokyny učiteľky prechádzajú po školskom dvore. Na začiatok aktivity prechádzajú po tráve, na ktorú svieti slnko a po tráve, ktorá je v tieni. Rozlišujú daný pocit. Teplá, studená tráva a vysvetľujú tento jav. Ďalej postupne prechádzajú na pocitový chodník kde prechádzajú jednotlivými časťami naplnenými prírodninami (Obrázok 2). V závere aktivity popisujú jednotlivé prírodniny a pocit z chôdze na boso po daných prírodninách.

Deti sa v letných mesiacoch tejto aktivite veľmi tešia, nakoľko im to umožňuje priamy dotyk z prírodou, nabijú sa energiou na čerstvom vzduchu, poznávajú vlastnosti jednotlivých prírodnín a hlavne chôdza na boso prináša deťom pocit pokoja a formovanie ich chodidla. Po niekoľkých minútach chôdze na boso deti úplne zabudnú na to, že nemajú na nohách topánky.

Obrázok 1

Obrázok 2

Kontaktné údaje

Emília Poklembová

Materská škola

Budovateľská 8

080 01 Prešov

poklembova.emilia@hotmail.sk

MOŽNOSTI REALIZÁCIE VZDELÁVACEJ OBLASTI ČLOVEK A SVET PRÁCE V KONTEXTE OUTDOOROVEJ EDUKÁCIE

POSSIBILITIES OF IMPLEMENTING THE EDUCATIONAL AREA OF HUMANS AND THE WORLD OF WORK IN THE CONTEXT OF OUTDOOR EDUCATION

Milica SABOL

Abstrakt

Príspevok sa zaoberá možnosťou realizácie vzdelávacej oblasti Človek a svet práce formou outdoorovej edukácie. V príspevku je dôraz kladený na vymedzenie obsahu vzdelávacej oblasti Človek a svet práce a spracovanie aplikačnej časti príspevku, v rámci ktorej ponúkame ukážku outdoorovej aktivity - konštruovanie prístrešku. Pri aktivite sme vychádzali od Kaysera (1993). V rámci outdoorovej aktivity integrujeme tri vzdelávacie podoblasti, ktoré sú aplikované v danej aktivite. Ide o vzdelávacie podoblasti: materiály a ich vlastnosti, konštruovanie a užívateľské zručnosti.

Kľúčové slová

Outdoorová edukácia. Človek a svet práce. Predprimárne vzdelávanie.

Abstract

The paper deals with the possibility of implementing the educational area Man and the World of Work in the form of outdoor education. The paper emphasizes the definition of the content of the educational area Man and the world of work and the processing of the application part of the paper, in which we offer a demonstration of outdoor activities - shelter construction. We started with Kayser (1993). Within the outdoor activity, we integrate three educational sub-areas that are applied in the given activity. These are the educational sub-areas: materials and their properties, construction and user skills.

Keywords

Outdoor education. Man and the world of work. Pre - primary education.

Outdoorová edukácia v predprimárnom vzdelávaní

Ak vychádzame zo súčasného platného kurikulárneho dokumentu, ktorým sa usmerňuje a zabezpečuje predprimárne vzdelávanie v materských školách konštatujeme absenciu výrazu outdoorová edukácia. Avšak v rámci našich podmienok a platnej legislatívy je z hľadiska obsahu k pojmu outdoorová edukácia najbližší pojem pobyt vonku ako jedna z foriem denných činností (Fedorko 2020). O **outdoorovej edukácii** ako o aktívnej edukácii vonku v prírodnom prostredí pojednáva aj Herinková (In Kancír a kol. 2020), ktorá uvádza najmä **benefity** pre deti: *deti sú zdravšie; majú lepšie známky; zlepšujú sa im komunikačné schopnosti; cez outdoorové vzdelávanie sa buduje komunita; outdoorové vzdelávanie buduje vlastnú kultúru*. V kontexte outdoorovej edukácie považujeme za opodstatnené upriamiť pozornosť na nasledujúce tvrdenie autora, s ktorým sa plne stotožňujeme: „Edukácia a pobyt vonku ponúka jedinečné príležitosti na rozšírenie potenciálu detí v predškolskom veku. Outdoorová edukácia by teda mala byť prirodzenou súčasťou výchovno- vzdelávacieho procesu, keďže indoor aj outdoor ponúkajú odlišné, avšak vzájomne sa dopĺňujúce prostredia na vzdelávanie a výchovu. Kvalita zážitku vo vonkajšom prostredí je však najlepšia, aká môže byť – je autentická, zmysluplná a nevyhnutná pre reálny život v budúcnosti tých, na ktorých nám záleží najviac – našich najmenších.“ (Fedorko 2020, s. 52-53). V zmysle outdoorovej edukácie sa v nasledujúcej časti príspevku zaoberáme vymedzením obsahu vzdelávacej oblasti Človek a svet práce a možnosťou realizácie danej oblasti formou outdoorovej edukácie.

Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce

V rámci poskytovania inštitucionálneho predprimárneho vzdelávania v materských školách sa opierame o základné požiadavky štátu, ktoré sú bližšie vymedzené a špecifikované v súčasnom kurikulárnom dokumentu - Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016). Obsah vzdelávania je diferencovaný do siedmich vzdelávacích oblastí: jazyk a komunikácia, matematika a práca s informáciami, človek a príroda, človek a spoločnosť, človek a svet práce, umenie a kultúra, zdravie a pohyb (ŠPÚ 2016).

Pre potreby príspevku sa bližšie zaoberáme vzdelávacou oblasťou Človek a svet práce. Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti **Človek a svet práce** je podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách „utváranie a rozvíjanie základných zručností dieťaťa zvládať úkony bežného dňa a zručností pri používaní nástrojov potrebných v bežnom živote, pričom sa dôraz kladie na rozvíjanie tých, ktoré sú v rámci vývinového hľadiska pre dieťa dôležité; napríklad vytvára grafomotorické predispozície, lepšie zvláda sebaobslužné činnosti, zvláda bežné úkony v domácnosti. Učiteľkinou úlohou je vytvárať dostatočný priestor s dostatočným materiálным zabezpečením na to, aby každé dieťa malo rovnakú možnosť prakticky si rozvíjať zručnosti, ktoré sú špecifikované vzdelávacími štandardmi“ (ŠPÚ 2016, s. 16). V inovovanom obsahu tvorí podstatnú časť aj rozvíjanie elementárneho technického myslenia, ktoré využíva poznatky a skúsenosti aj z prírodovedného vzdelávania, a to v kontexte riešenia jednoduchých technologických a konštrukčných úloh. Ako uvádza (Žoldošová 2016) cieľom značnej časti výkonových štandardov je rozvoj manuálnych zručností, avšak do popredia sa dostáva aj význam rozvoja špecifických technických spôsobilostí. Zručnosť sa chápe ako manuálna zdatnosť, ktorá sa opakovaným precvičovaním zdokonaľuje, spôsobilosť je odrazom kognitívneho charakteru, ktorú je potrebné rozvíjať špecifickými úlohami, ktoré vedú deti k zamysleniu sa nad potenciálnym riešením. V rámci úloh, ktoré majú zručnostný charakter je dieťa vedené k práci s nástrojmi, náradím, zdokonaľovaniu postupov práce s náradím a nástrojmi. Dôraz sa kladie najmä na rozvoj zručností, avšak zároveň sa očakáva aj rozvoj kognitívnych spôsobilostí spojených s technikou a konštruovaním a taktiež rozvoj špecifických postojoyých charakteristík. K rozvoju postojoyých charakteristík, ktoré je potrebné u detí rozvíjať patrí: bezpečnosť pri práci a ekonomické správanie sa pri práci s materiálmi, nástrojmi a náradím; trpezlivosť a vôľa začať a dokončiť zadanú úlohu.

V rámci pedagogickej praxe by súčasní učitelia mali dbať na vyváženosť úloh. „Dieťa by malo mať priestor na vlastnú tvorbu, vlastné riešenia, zároveň by však malo vedieť postupovať aj podľa vopred daných postupov (schéma, kresba, model – prototyp a podobne).“ (Žoldošová 2016, s. 2).

Obsah vzdelávacej oblasti *Človek a svet práce* sa diferencuje do piatich vzdelávacích podoblastí, ktoré znázorňuje nasledujúca tabuľka. Bližšiu charakteristiku jednotlivých materiálov uvádzame podľa metodického materiálu *Človek a svet práce – metodická príručka*

k vzdelávacej oblasti Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (Žoldošová 2016).

Tabuľka 1 Podoblasti vzdelávacej oblasti Človek a svet práce

Vzdelávacia oblasť : Človek a svet práce				
Materiály a ich vlastnosti	Konštruovanie	Užívateľské zručnosti	Technológie výroby	Remeslá a profesie

Zdroj: (ŠPÚ 2016)

Vzdelávacia podoblasť **Materiály a ich vlastnosti** je zacielená na problematiku spoznávania materiálov a ich vlastností, pričom dôraz je aj na výber materiálu v zmysle tvorby výrobkov a ich účelnosti. V rámci podoblasti sa odporúča rovnomerné zastúpenie presných postupov a poznatkov a zároveň voľnejších námetov v rámci skúmania rôznosti materiálov a ich aplikácie v konštrukčných a technologických úlohách. V rámci edukácie detí sa pozornosť detí sústreďuje na skúmanie vlastností rôznych predmetov (napríklad tvrdý, mäkký, ostrý, drsný, ohybný, pružný), pričom sa súčasne uplatňuje aj triedenie predmetov podľa materiálov. Odporúča sa používať predmety, v rámci ktorých je jednoznačné určenie materiálov. Zväčša sa pracuje s prírodnými materiálmi, ako sú: drevo, slama, uhlie, šúpolie, perie, vlna a pod. V podoblasti sa odporúčajú aktivity v zmysle výroby predmetu, v rámci ktorého je potrebné odôvodniť zvolený materiál pre výrobu. Cieľom podoblasti je zároveň viesť detí k uvedomeniu si pôvodu a zdroja materiálov v rámci predmetov. Napr.: pri predmete drevenej stoličky – uvedomiť si materiál, z ktorého je daný predmet (drevo) a určiť pôvod materiálu (ťažba dreva z lesa) jeho spracovanie. V rámci vzdelávacej podoblasti sú špecifikované tri výkonové štandardy.

Tabuľka 2 Výkonové štandardy vzdelávacej podoblasti: Materiály a ich vlastnosti

Výkonové štandardy vzdelávacej podoblasti: Materiály a ich vlastnosti		
Vymenúva rôzne prírodné materiály.	Vhodne využíva či spracúva materiály pri modelovaní objektov alebo výrobe jednoduchých nástrojov.	Opisuje predmety a ich rôzne vlastnosti.

Zdroj: (ŠPÚ 2016)

Vzdelávacia podoblasť **Konštruovanie** sa sústreďuje na rozvoj konštrukčných spôsobilostí detí. Odporúča sa vytvárať situácie, v ktorých si deti tvoria výrobky podľa inštrukcií (opis postupu, demonštračný príklad realizácie, schéma, náčrt, predloha). Dôraz sa kladie na postupnosť, teda od návrhu výrobku, cez náčrt k finálnemu zhotoveniu produktu. Podoblasť sa zároveň zameriava na rozvoj spôsobilosti pracovať podľa jednoduchých technologických postupov, ktoré sú sprostredkované grafickou podobou. Dôraz sa kladie zároveň na kognitívnu aktivitu dieťaťa, aby ono samé premýšľalo o možnostiach postupu zhotovenia výrobku. Aplikuje sa metóda pokus - omyl. „Pocit voľnosti v realizácii úlohy je predpokladom rozvoja tvorivosti.“ (Žoldošová 2016, s. 10). Od učiteľov sa očakáva, že v rámci danej podoblasti pracujú s predlohami predmetov, na základe ktorých identifikujú predmety, dieťa si všíma detaily predmetov. Cieľom je, aby dieťa identifikovalo predmet a náčrt. „Učiteľka ukáže predmet a rôzne náčrty a úlohou detí je spoznať, ktorý náčrt predstavuje daný predmet a zdôvodniť to (identifikáciou prvkov, ktoré viedli dieťa k označeniu špecifického náčrtu). Taktiež je možné žiadať od dieťaťa, aby manipulovalo s predmetom a otočilo ho tak, ako je uvedené na technickom náčrte.“ (Žoldošová 2016, s. 10). Náplňou podoblasti je tvorba výrobku podľa predlohy/ schémy/ náčrtu, avšak bez postupu prezentovaného učiteľkou. Schéma sa zároveň aplikuje aj vo výkonovom štandarde „pracuje podľa jednoduchého kresleného postupu“ v kontexte technologických postupov – sadenie semien, presádzanie rastlín, skladanie papiera, prevliekanie šnúrok podľa predlohy, skladanie stavieb a pod. . Pre danú podoblasť sú charakteristické konštrukčné úlohy v kontexte tvorby jednoduchého výrobku. Aplikuje sa riešenie jednoduchých technických problémov: Ako vytvoriť loďku, ktorá bude plávať na vode? Ako zostrojiť šarkana, ktorý sa bude vznášať vo vzduchu?, ...

Tabuľka 3 Výkonové štandardy vzdelávacej podoblasti: Konštruovanie

Výkonové štandardy vzdelávacej podoblasti: Konštruovanie				
Chápe technický náčrt ako návod pre vytvorenie predmetu.	Podľa návrhu (schémy, náčrtu, predlohy) zhotoví daný predmet.	Pracuje podľa jednoduchého kresleného postupu.	Vytvorí jednoduchý výrobok a pomenuje jeho účel.	Jednoducho opíše postup zhotovenia vybraných výrobkov.

Zdroj: (ŠPÚ 2016)

Vzdelávacia podoblasť **Užívateľské zručnosti** sa zaoberá rozvojom všeobecných zručností, ktoré sa prejavujú v každodenných činnostiach. Odporúča sa prepojenie danej podoblasti s podoblasťou Konštruovanie a Technológie výroby. Dôraz je tiež na rozvoj jemnej motoriky a bezpečné zaobchádzanie s nástrojmi dennej potreby, ako aj nástrojmi z dielne/záhrady. Učiteľka by mala ponúkať situácie, v ktorých majú deti možnosť spontánne vyberať náradie na prípravu/ úpravu predmetov, prostredia, materiálov. Počas používania náradia a nástrojov ich vedie k efektívnemu a bezpečnému spôsobu používania nástrojov (Žoldošová 2016).

Tabuľka 4 Výkonové štandardy vzdelávacej podoblasti: Užívateľské zručnosti

Výkonové štandardy vzdelávacej podoblasti: Užívateľské zručnosti		
Používa náradie a nástroje pri príprave, úprave predmetu alebo materiálu.	Manipuluje s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi.	Používa predmety dennej potreby v domácnosti a aj elementárne pracovné nástroje v dielni či záhrade.

Zdroj: (ŠPÚ 2016)

Vzdelávacia podoblasť **Technológie výroby** je zameraná najmä na rozvoj predstavy detí o výrobe vybraných výrobkov dennej potreby. Cieľom je uvedomenie si spojitosti medzi surovinami, prácou a výrobkom. Najjednoduchšie sa táto oblasť sprostredkúva na technológiách prípravy potravín, pričom sa realizujú technológie, ktoré môžu deti prakticky

zrealizovať. Technológiu by mali chápať ako určitý zaužívaný postup a vytvoriť tak súvislosti medzi zberom (pestovaním, chovom), spracovaním a spotrebovaním výrobkov (Žoldošová 2016).

Tabuľka 5 Výkonové štandardy vzdelávacej podoblasti: Technológie výroby

Výkonové štandardy vzdelávacej podoblasti: Technológie výroby	
Identifikuje suroviny potrebné na prípravu niektorých vybraných bežne používaných výrobkov.	

Zdroj: (ŠPÚ 2016)

Vzdelávacia podoblasť **Remeslá a profesie** obsahuje dva výkonové štandardy, ktoré možno klasifikovať do oblasti tradičných remesiel a pracovnej náplne profesií. Cieľom podoblasti je porozumieť problematike remesiel a zároveň rozvíjať predstavu o pôvode surovín, ktoré sa v rámci výrobkov v jednotlivých remeslách používajú. V rámci druhej oblasti je cieľom objasniť pracovnú náplň vybraných profesií s dôrazom na dominantné činnosti vykonávajúce sa v daných profesiách. Daná podoblasť sa podľa Žoldošovej (2016) odporúča prepájať s podoblasťou materiálov a ich vlastností a technológiou výroby (napr.: hlina ako materiál, tvarovanie hlíny – modelovanie nádoby, hrnčiarstvo v rámci remesiel).

Tabuľka 6 Výkonové štandardy vzdelávacej podoblasti: Remeslá a profesie

Výkonové štandardy vzdelávacej podoblasti: Remeslá a profesie	
Pozná niektoré tradičné remeslá.	Pozná základnú pracovnú náplň vybraných profesií (napr. lekár, šofér, učiteľ, policajt).

Zdroj: (ŠPÚ 2016)

Možnosti realizácie vzdelávacej oblasti Človek a svet práce v kontexte outdoorovej edukácie

V publikácii *Zober ma von* spomínajú autori Andreasen, Fedorko, Gerka et al. (2018) britskú charitatívnu organizáciu *Learning through Landscapes* pôsobiacu vo Veľkej Británii, ktorá sa venuje podpore outdoorovej edukácie a hier detí vo vonkajšom prostredí. Uvedená organizácia vytvorila užitočný zoznam zdrojov, s ktorými by sa deti mohli chcieť vonku hrať. Zdroje možno podľa danej organizácie a vyššie uvedených autorov klasifikovať do šiestich okruhov: *prírodné materiály* (narezané plátky dreva, vetvičky, drevené odrezky, veľké a malé kúsky dreva, košíky, kamene, šišky, okruhliaky a pod.), *stavanie bunkra* (deky, závesy, kolíky,

štipce, lepenkové rúrky, maskovací materiál, nožnice, laná, baterka a pod.), *umelecké potreby* (štetce, farby, kriedy, tapety, fixy, detské prepravné krabice, fľaše s rozprašovačom a pod.), *hudba a pohyb: obliekanie a „role play“* (látky, šatky, stuhy, pierka, gumičky do vlasov na viazanie a pod.), *voda* (dáždniky, lieviky a džbány, vedrá, lavór, krhly, sitko a cedidlo, plastové fľaše a pod.), *blato* (staré kuchynské potreby, rukavice, kvetináče, vedrá, hlina a pod.). Pre niektoré pomôcky a materiály je dobré mať premyslené úložné miesto. V prípade absencie pomôcok vieme realizovať outdoorovú edukáciu aj s prírodnými materiálmi, ktoré sú dostupné v rámci areálu materskej školy.

Vychádzajúc z vyššie uvedených zdrojov a materiálov sa v nasledujúcej časti príspevku zaoberáme ukážkou **outdoorovej aktivity – prístrešok** v zmysle realizácie outdoorovej edukácie v intencii vzdelávacej oblasti Človek a svet práce.

Outdoorová aktivita – prístrešok v sebe integruje obsahové prepojenie troch vzdelávacích podoblastí, a to: *materiály a ich vlastnosti, konštruovanie a užívateľské zručnosti*. Aktivita prístrešok je inšpirovaná podľa Kaysera (1993). Uvedená aktivita je zložitejšia a predpokladá manuálnu zručnosť detí. Avšak konštrukciu stavby prístrešku je možné modifikovať podľa úrovne detí. V rámci ponechania voľnosti riešenia konštrukcie stavieb prístrešku – uplatnenie druhej fázy metódy montáže vynechávame postup alebo grafickú predlohu. Je na učiteľke, ktorú fázu s deťmi realizuje. **Cieľom** aktivity je *zhotoviť prístrešok z dostupných materiálov ich skladaním, viazaním a maskovaním z prírodných materiálov*. Pri tvorbe prístreška využívame **pomôcky** z prírodného prostredia v rámci areálu materskej školy (*konáre, palice, vetvičky, ihličie, lístie*) a pomôcok, ktoré zabezpečíme (*laná, špagát*). Z hľadiska **metód** uplatníme v priebehu aktivity metódy: *inštruktáž a montáž*. Podľa spôsobu realizácie môžeme v rámci metódy *montáže* aplikovať *dve fázy* v kontexte tvorby produktu. V *prvej fáze* môže skupina detí konštruovať prístrešok podľa kreslených návodov. Vopred máme pripravená grafickú podobu prístreškov, ktoré majú deti zhotoviť. Každá skupina detí môže mať rovnaký alebo rôzny typ prístrešku. Podľa týchto návodov sa deti pokúsia zostaviť model, ktorý do všetkých podrobností odpovedá nákresu. Táto metóda v tejto fáze podporuje rozvoj pozorovacích schopností detí a pozitívne ovplyvňuje ich pracovnú sústredenosť, disciplínu a spoluprácu. *Druhá (vyššia) fáza* uplatňovania tejto metódy spočíva v tom, že deti samostatne pracujú podľa vlastnej predstavy (podľa vlastného obrázku, náčrtu alebo bez nich), kde je im daná voľnosť pokiaľ ide o stvárnenie vlastných predstáv. V tejto fáze majú deti

dostupné pomôcky a úvodnú inštrukciu učiteľky (skonštruovanie prístrešku z dostupných materiálov). V prípade potreby náročnosti uzlov učiteľka môže byť nápomocná. Z hľadiska **formy** aplikujeme *skupinovú prácu detí*. V rámci prepojenia vzdelávacích podoblastí v danej aktivite uvádzame naplnenie nasledujúcich výkonových štandardov. V rámci podoblasti **materiály a ich vlastnosti** ide o plnenie **výkonového štandardu**: *vhodne využíva či spracúva materiály pri modelovaní objektov alebo výrobe jednoduchých nástrojov*. Deti by sa v skupine mali dohodnúť, ktoré materiály použijú pri stavbe prístreška a ako daný prístrešok postavia. V rámci podoblasti **konštruovanie** ide o plnenie **výkonového štandardu**: *podľa návrhu/ schémy/ náčrtu/ predlohy zhotoví daný predmet* (deti zhotovujú prístrešok podľa inštrukcie učiteľky, resp. na základe predlohy), *pracuje podľa jednoduchého kresleného postupu* (deti zhotovujú prístrešok podľa kresleného postupu, ktorým disponuje každá skupina detí), *vytvorí jednoduchý výrobok a pomenuje jeho účel* (deti zhotovujú prístrešok podľa vlastnej fantázie, voľne, bez inštrukcií a predlohy, uplatňujú svoje technické premýšľanie a konštrukčné zručnosti). V rámci podoblasti **užívateľských zručností** ide o plnenie **všetkých výkonových štandardov**: *používa náradie a nástroje pri príprave, úprave predmetu alebo materiálu, manipuluje s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi, používa elementárne pracovné nástroje v dielni či záhrade* (učiteľka dbá na bezpečné používanie nástrojov a náradia, v rámci stavby prístreška deti aplikujú aj viazanie uzlov). Z hľadiska veľkosti stavby prístreška ponúkame v rámci inšpirácie grafickú podobu zložitejšej stavby prístreška, ktorá je väčších rozmerov, avšak veľkosť palíc/ konárov a celkovej stavby prístreška je možné modifikovať podľa potrieb a možností prostredia, detí a pomôcok. Na začiatku odporúčame stavby jednoduchšie, menšie, zvlášť pri výkonovom štandarde *vytvorí jednoduchý výrobok a pomenuje jeho účel*. **Priebeh činnosti** závisí od zvolenej fázy v rámci metódy montáže. Pri realizácii druhej fázy deti v skupinách dostanú inštrukciu: *postavte prístrešok z dostupných materiálov – palice/ konáre/ vetvičky zo zeme, lístie*. Laná a špagát dostane každá skupina. Konštrukcia prístreška závisí od skupiny detí. V rámci realizácie prvej fázy metódy montáže skupiny detí dostanú vytlačený kreslený postup konštrukcie prístreška alebo ich učiteľka k jeho zostrojeniu nabáda cez slovné inštrukcie doplnené demonštráciou konštruovania prístreška. Pre inšpiráciu ponúkame rôzne **typy prístreškov**. Uvádzame ich pôvodné rozmery, avšak pri realizácii v materskej škole s deťmi tvoríme ich zmenšené modely. Pri veľkých rozmerov je nevyhnutná pomoc učiteľky.

Indiánsky typ prístrešku tvoria tri dvojmetrové tyče spojené do trojstožiaru. Po obvode sú vodorovne upevnené asi 30 cm od seba priečky, ktoré sa postupne zmenšujú. Z jednej strany je potrebné urobiť vchod (viď obr.). Prístrešok je možné pokryť konármi, vetvičkami, vresom a pod. (Kayser 1993).

Obrázok 2 Indiánsky prístrešok

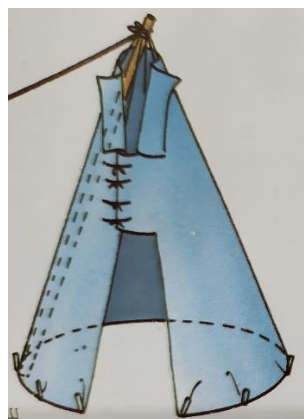
Zdroj: (Kayser 1993)

Típi ako typ prístrešku rozlišuje viacero druhov: típi z desiatich tyčí, pričom sa zviažu najprv tri a priväzujú ostatné v pravidelných vzdialenostiach; típi s jednou palicou v strede, típi s bočnou tyčou, típi s jednou tyčou a povrazom, típi s jednou tyčou a rozvetveným konárom stromu, típi bez tyče s povrazom, kedy sa típi upevní, resp zavesí o strom. Všetky típi sú pokryté plátnom, ktoré je pripevnené k zemi kolíkmi. Pre ukážku prezentujeme konštrukciu típi zo základných ôsmich tyčí zapichnutých do zeme, ktoré sú vo vrchole spojené drevárskym uzlom (Kayser 1993).

Obrázok 3 Konštrukcia típi

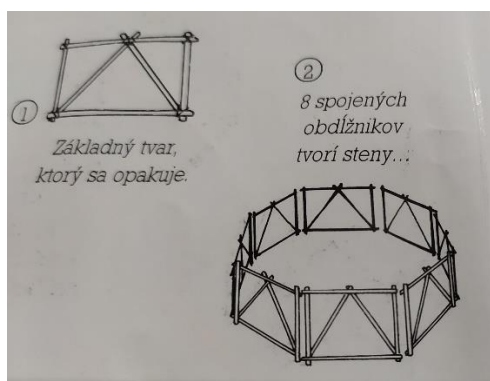
Zdroj: (Kayser 1993)

Obrázok 4 Típi s plátnom

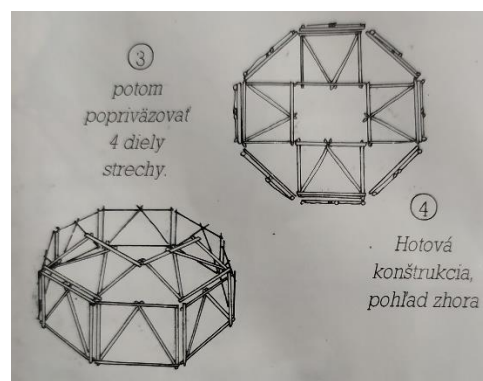
Zdroj: (Kayser 1993)

Bantuská chatrč s náročnejšou konštrukciou. Základným prvkom je obdĺžnik s rozmermi jeden meter na osemdesiat cm. Šikmé palice (viď obrázok) sú dlho deväťdesiat cm. Pre tento typ prístreška, ktorú môžeme aplikovať ako úlohu pre celú triedu je potrebných 12 rovnakých obdĺžnikov. Každá dvojica detí môže zhotoviť jeden obdĺžnik, pričom ich následne spojíme do jedného celku. Pri ich spájaní do celku je potrebná učiteľka. Najprv sa spojí prvých osem obdĺžnikov, aby vytvorili osemuholník. Na vytvorenú „ohradu“ je potrebné šikmo pripevniť posledné štyri obdĺžniky (viď obrázok). Finálnu konštrukciu dotvoríme obložením konárov a pod. (Kayser 1993).

Obrázok 5 Spojené základné obdĺžniky

Zdroj: (Kayser 1993)

Obrázok 6 Šikmé pripojenie a pohľad zhora

Zdroj: (Kayser 1993)

Obrázok 7 Bantuská chatrč

Zdroj: (Kayser 1993)

Záver

Realizácia obsahu vzdelávacej oblasti Človek a svet práce sa v pedagogickej praxi realizuje vo výraznej miere v interiéri. Vychádzajúc z obsahu danej oblasti v súvislosti s outdoorovou edukáciou sa ponúka priestor a reálny potenciál realizovať obsah vzdelávacej oblasti Človek a svet práce formou outdoorovej edukácie. Mnohé zahraničné štúdie poukazujú na pozitívny vplyv outdoorovej edukácie na celkový rozvoj dieťaťa (Fedorko 2020). Zastávame názor, že aplikovanie outdoorového prístupu v predprimárnom vzdelávaní by malo nezastupiteľný význam aj v našich podmienkach.

Zoznam bibliografických odkazov

ANDREASEN, T., FEDORKO, V., GERKA & et al. (2018). Zober ma von: ako podporiť deti v trávení času vonku a v prírode. Kremnica: INAK, 2018.

FEDORKO, V. (2020). Outdoorová edukácia v materskej škole. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2020.

KANCÍR, J., MIŇOVÁ, M., BRATKOVÁ, S., FEDORKO, V. & et al. (2020). Environmentálna výchova pre predškolské a elementárne vzdelávanie. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2020.

KAYSER, R. (1993). Priateľ lesa. Martin: Osveta, 1993.

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV. (2016). Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách. Bratislava: ŠPÚ, 2016.

ŽOLDOŠOVÁ, K. (2016). Človek a svet práce. Bratislava: ŠPÚ, 2016.

Kontaktné údaje

Mgr. Milica Sabol, PhD.

Prešovská univerzita v Prešove

Pedagogická fakulta

Katedra prírodovedných a technických disciplín

Ul. 17. novembra č. 15

080 01 Prešov

milica.sabolova@unipo.sk

EKO-PRAVIDLÁ – VÝCHOVA K LEPŠEJ BUDÚCNOSTI

ECO-RULES - EDUCATION FOR A BETTER FUTURE

Dominika SLOVÁČKOVÁ

Abstrakt

V príspevku sa zamýšľame nad dôležitosťou environmentálnej výchovy v materských školách v súčasnosti. Uvažujeme a uvádzame možnosť a námet na podporu realizácie environmentálnej výchovy v integrácii so zážitkovým učením a prosociálnou výchovou, ktoré realizujeme v našej materskej škole.

Kľúčové slová

Materská škola. Environmentálna výchova. Zážitkové učenie.

Abstract

In this paper, we reflect on the importance of environmental education in kindergartens today. We consider and present the possibility and topic to support the implementation of environmental education in integration with experiential learning and prosocial education, which we implement in our kindergarten.

Keywords

Kindergarten. Environmental education. Learning through experience.

Úvod

„Materské školy a ich predchodkyne detské opatrovne menia už po dve storočia svoju podobu po stránke materiálnej, organizačnej, menia podobu kurikula, ako i personálneho zabezpečenia. Je však možné konštatovať, že boli vždy viac či menej prispôsobené potrebám

detí. Ich zameranie sa mení v čase aj mieste podľa toho, čo je cieľom výchovy a vzdelávania v spoločnosti a podľa aktuálnych poznatkov z vedných odborov týkajúcich sa detí predškolského veku“ (Lynch & Vargová 2020, s. 8). Podľa Hurnej & Miňovej (2021, s. 4) „pod vplyvom vonkajších spoločenských pomerov sa v nových podmienkach transformuje aj podoba nárokov kladených na materskú školu ako spoločenskú inštitúciu, ktorá zodpovedá za úroveň a kvalitu poskytovaných výchovno-vzdelávacích služieb.“ Od materských škôl a predprimárneho vzdelávania sa dnes očakáva výchova a vzdelávanie detí aj v oblasti ekologickej a environmentálnej. Materská škola v úzkej súčinnosti pripravuje dieťa na ďalšiu vzdelávaciu etapu, pripravuje dieťa aj na vstup do základnej školy. Zahájenie povinnej školskej dochádzky možno chápať ako vyvrcholenie a završenia predškolského obdobia, kedy by sa nemali posudzovať pri zápise do prvej triedy konkrétne vedomosti (koľko písmen dieťa pozná, či vie pomenovať základné geometrické tvary atď.), ale predovšetkým predpoklady pre ďalšie vzdelávanie (Kropáčková 2015). Miňová (2012, s. 15) uvádza, že *„materská škola v súčasnosti zastáva v živote dieťaťa dôležité miesto. Deti do materskej školy prichádzajú z domáceho prostredia, ktoré je pre dieťa domovom, útočiskom. Hlavným cieľom materských škôl je podpora osobnostného rozvoja detí v oblasti sociálno-emocionálnej, intelektuálnej, telesnej, morálnej, estetickej, rozvoja schopností a zručností, utvárania predpokladov na ďalšie vzdelávanie“.*

Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6. júla 2016 pod číslom 2016-17780/27322:1-10A0 s platnosťou od 1. septembra 2016. Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách obsahuje a určuje základné požiadavky štátu na poskytovanie inštitucionálneho predprimárneho vzdelávania v materských školách. Štát prostredníctvom neho garantuje kvalitu predprimárneho vzdelávania vo všetkých materských školách zaradených v sieti škôl a školských zariadení Slovenskej republiky. Obsah výchovy a vzdelávania v materských školách program člení do vzdelávacích oblastí, ktoré definuje cez obsahové a výkonové vzdelávacie štandardy a evalvačné otázky. V súčasne platnom Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) je obsah prepracovaný a členený do vzdelávacích oblastí, a to: Jazyk a komunikácia, Matematika a práca s informáciami, Človek a príroda, Človek a spoločnosť, Človek a svet práce, Umenie a kultúra, Zdravie a pohyb.

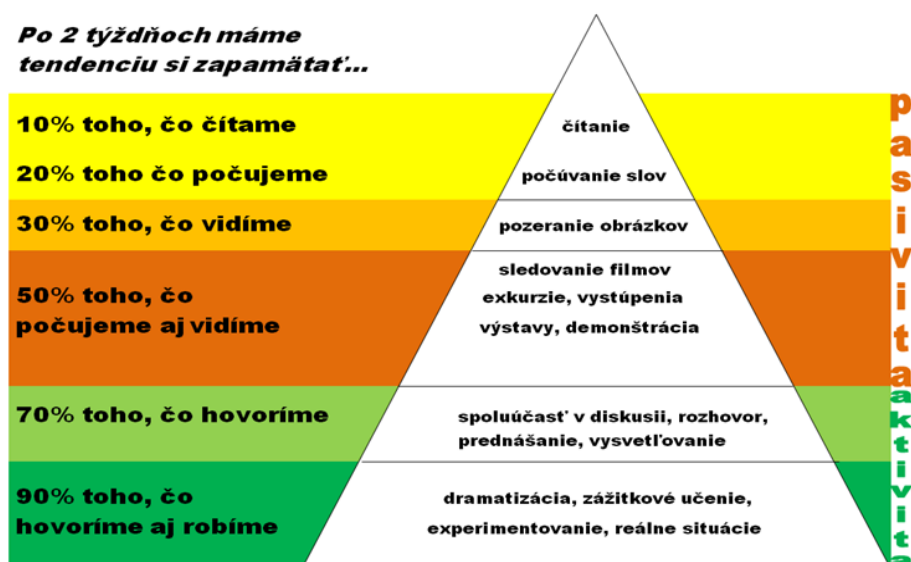
Chceme, a pre zachovanie našej planéty a prírody pre budúce generácie aj potrebujeme, učiť deti o prírode, jej ochrane, separovaní a recyklovaní odpadu, ich opakovanom vyžívaní aj eliminovaní, pozitívach aj negatívach spracovania dreva z lesov, či možnostiach získavania energie z alternatívnych zdrojov. Diskutovanou je otázka pitnej vody, jej získavania a jej ceny a kvality, nesmieme zabúdať ani na čistotu ovzdušia a iné. To všetko súvisí nielen s prírodou, ale aj s našim zdravím, či klimatickými zmenami, ako sme toho svedkami aj v roku 2021. Nielen poznatky a informácie, ale aj vzťah k nastoleným otázkam dávajú smerovanie našej budúcnosti a budúcnosti našich detí. *„Deti predškolského veku všetko zaujíma a rýchlo sa nadchnú pre veci, ktoré ich zaujímajú a ku ktorým my dospelí im ukážeme cestu a tým vzbudíme ich zvedavosť o odhaľovanie ďalších detailov. To ako bude vyzerat príroda, naša zem v budúcnosti záleží nielen od nás dospelých ale aj od našich detí, ktoré už od ranného detstva budeme s láskou viesť a odhaľovať im tajomstva prírody a jej ochrany“* (Miňová, 2013, s. 34-35).

Pre podporenie riešenia nami nastoleného problému, uvádzame závery prieskumu, realizovaného dotazníkovou metódou, ktorá poukázala na skutočnosť, že: *„výsledky dotazníkového prieskumu ukázali, že materská škola sa významne podieľa na realizácii environmentálnej výchovy. Podľa názoru respondentiek má rozhodujúci (väčší ako rodina) vplyv pri získavaní environmentálnych poznatkov a formovaní environmentálnych postojov a správania detí v predškolskom veku. Dôležitosť realizácie environmentálnej výchovy už v predškolskom veku potvrdzujú aj odpovede respondentiek na štvrtú položku dotazníka, v ktorej 42,3 % uviedlo, že ich materská škola je environmentálne zameraná. Najfrekvencovanejšie environmentálne témy realizované v predškolskej edukácii sú podľa vyjadrenie respondentiek témy: les – jeho význam, jeho poškodzovanie; chránené územia a chránené druhy rastlín a živočíchov; odpad“* (Bernátová 2013, s. 22). Autorka ďalej uvádza, že: *„Pre efektívnu realizáciu environmentálnej výchovy v materskej škole je nevyhnutné aj materiálne vybavenie. 69,2 % respondentiek uviedlo, že majú nedostatočné materiálne vybavenie pre realizáciu environmentálnej výchovy. Bez kvalitnej odbornej a metodickej prípravy učiteľa materskej školy nie je možná efektívna environmentálna edukácia detí predškolského veku. V posledných piatich rokoch sa iba štyri respondentky zúčastnili vzdelávania obsahovo zameraného na metodiku realizácie environmentálnej výchovy v materských školách. 34,6 % respondentiek uviedlo, že skôr nie sú odborne a metodicky pripravené pre realizáciu environmentálnej*

výchovy v materskej škole. Respondentky najčastejšie získavajú informácie k realizácii environmentálnej výchovy z internetu, z odborných publikácií a z vysokoškolského štúdia“ (ibid., s. 13).

Environmentálna výchova v materskej škole

V kontexte vyššie uvedeného sa musíme zamýšľať nad možnosťami pozitívnej podpory rozvoja a stimulácie environmentálnych poznatkov a postojov našich detí, environmentálnej výchovy. Medzi mechanizmy učenia sa dieťaťa predškolského veku Helus (2004 In: Lipnická 2011) radí okrem iných aj učenie sa skúsenosťami v reálnom živote. V odbornej literatúre sa okrem pojmu zážitkové učenie a učenie sa používa aj pojem zážitková pedagogika, či výchova zážitkom. Podľa medzinárodnej Asociácie zážitkového (skúsenostného) vzdelávania platí v zážitkovom vzdelávaní, že (Lemešová, 2015 In: Tóthová, Kostrub & Ferková, 2017, s. 117): vyvolávané zážitky sú podporené reflexiou, kritickou analýzou a syntézou, jedinec sa aktívne angažuje, jeho zapojenie je celostné, na úrovni intelektuálnej, emocionálnej, sociálnej a/alebo fyzickej, výsledky učenia sú osobné a vytvárajú základ pre budúce zážitky, rola učiteľa spočíva vo výbere zážitku, problémov, stanovení hraníc, facilitovaní. „Po 2 týždňoch máme tendenciu si zapamätať 10% z toho, čo čítame, 20% z toho, čo počujeme, 30% z toho, čo vidíme, 50% z toho, čo vidíme aj počujeme, 70% z toho, o čom hovoríme, 90% z toho o čom hovoríme aj to robíme (máme s tým priamu činnosťnú skúsenosť).“

Obrázok 1 Kužeľ skúseností – učenia sa podľa Dale

(Zdroj: vlastné spracovanie podľa Tóthová, Kostrub & Ferková, 2017)

K výchove k environmentálnemu cíteniu a správaniu detí v materských školách patria aj outdoorové aktivity. Podľa Fedorka (2020a) edukácia a pobyt vonku ponúka príležitosti na rozširovanie potenciálu detí predškolského veku. Ďalším aspektom je prosociálna výchova. Súčasne k environmentálnemu správaniu prispieva spolupráca a spolupatričnosť v kolektíve. Prosociálne správanie sa zväčša prelína s termínom altruizmus. Diferenciácia týchto pojmov je viditeľná najmä cez zdôraznenie výslednej odmeny. Altruizmus je považovaný za taký druh správania, ktoré vychádza z nezištnej pomoci druhému človeku bez očakávania zisku, rôznej odmeny, či už materiálnej, finančnej alebo sociálneho súhlasu. Patria sem činy motivované záujmom o druhých, či internalizovanými hodnotami, cieľmi a odmenami namiesto očakávania konkrétnych alebo sociálnych odmien, alebo vyhýbania sa trestu (Eisenberg, Mussen In Fedorko 2020b, s. 15). Podľa Fedorka (2020b, s. 16) *„môžeme teda povedať, že prosociálne správanie je také, ktoré človek robí vedome a dobrovoľne bez akýchkoľvek povinností a jeho cieľom je zlepšiť život jednotlivcov alebo skupín, ktoré môžu byť jednotlivci, osobe vykonávajúcej dobrý čin známe alebo neznáme. Prosociálne správanie sa vyznačuje skutkami a činmi, vykonanými v prospech druhého bez očakávania odmeny alebo bez sociálneho súhlasu. Tieto činy správania majú charakter poskytnutia nezištnej pomoci, keď nie je očakávaná odmena ani opätovanie pomoci v budúcnosti a vychádza z vnútorného postoja človeka k inému a jeho slobodnej voľby“*. Vedenie detí k prosociálnemu správaniu v duchu altruizmu, pomáha pri vedení detí k správaniu environmentálnemu a naopak, ak deti vedieme environmentálne, stávajú sa lepšími aj k ľuďom vo svojom okolí.

V rámci kurikulárneho uchopenia nami nastolenej problematiky sa pozrime do najvyššieho kurikulárneho dokumentu pre predprimárne vzdelávanie. Zaujímavými budú pre nás dve vzdelávacie oblasti, a to Človek a príroda a Človek a spoločnosť. Ako vieme, *„hlavným cieľom vzdelávacej oblasti Človek a príroda je počiatočný rozvoj prírodovednej gramotnosti. Úlohou učiteľky je viesť deti k vyjadrovaniu aktuálnych predstáv o predmetoch, javoch a situáciách určených vzdelávacími štandardmi tak, aby malo každé dieťa možnosť vyjadriť svoju predstavu a prostredníctvom premyslených podnetov učiteľky ju meniť a zdokonaľovať“* a *„hlavným cieľom vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť je viesť dieťa k základnej orientácii v blízkom spoločenskom prostredí – v jeho časových, priestorových, sociálnych, medziľudských vzťahoch. Táto vzdelávacia oblasť sa orientuje na poznávanie spoločenského prostredia a na prosociálnu výchovu.“* (ŠVP 2016, s. 14-15). Tieto ciele sa naplňajú prostredníctvom

výkonových štandardov. Deti v materských školách vedieme k pozitívnemu vzťahu k prírode aj k iným ľuďom vo vzájomnej synergii.

Podľa Lukáčovej (2012, s. 75) „*obsah environmentálnej výchovy sa realizuje najmä prostredníctvom zážitkového učenia, praktickej skúsenosti, a pobytov detí v škole v prírode, pretože dieťa v tomto veku sa učí hlavne prežívaním a zhromažďovaním skúseností. Hlavnou výchovno-vzdelávacou metódou je hra. Z výchovného hľadiska sa zdôrazňuje aj v environmentálnej výchove sebareflexia a sebapoznávanie dieťaťa.*“

Environmentálna výchova v praxi materskej školy v Košiciach

Z dôvodov vyššie uvedených, sa naša materská škola na Jenisejskej ulici 24 v Košiciach zameriava o. i. aj na podporu environmentálnej udržateľnosti prostredníctvom rozšírenia a podpory tém environmentálnej výchovy. Aj v rámci podpory výchovy detí k environmentálnemu a ekologickému cíteniu a správaniu, sme v našej materskej škole vypracovali Eko-pravidlá. Opakovaním a dodržiavaním týchto pravidiel deťmi, rodičmi aj učiteľkami v našej materskej škole, sa snažíme podporovať náš vzťah k prírode. Tieto pravidlá sme s deťmi vytvárali pri príležitosti osláv Svetového dňa životného prostredia (3. júna 2020). Každá trieda našej materskej školy participovala na príprave pravidiel v podobe didaktického plagátu. Plagáty k jednotlivým pravidlám si ilustrovali a tvorili deti s pomocou pani učiteliek, počas outdoorových aktivít na školskom dvore. Tieto obrázkové pravidlá sme si umiestnili do tried a pravidelne sa k nim vraciame.

Obsahy a postupy prípravy jednotlivých plagátov

Prvý plagát obsahuje obrázky, odpovede na otázky *Ako sa neprávame v prírode? Ako chránime prírodu?* Deti plagát pripravili kresbou a lepením obrázkov zakazujúcich trhanie kvetov, chytanie motýľov a hmyzu. Druhý plagát s názvom *Chráňme stromy – plúca Zeme*, obsahuje piktogramy a obrázky o životnom prostredí a človeku v ňom. Vznikol maľovaním zemegule, frotážou kmeňov stromov a lepením koruny z vystrihnutých rúk. Ďalší plagát sa zameriava na šetrenie papiera a ochranu stromov. Deti si vyrobili strom z recyklovaných materiálov. Odtlačenie dlaní prstovou farbou. Na záver deti porozprávali o recyklovanom papieri. Štvrtý plagát sa zameriava na *More plné smetia* a poukazuje na potrebu ochrany vôd, riek, jazier a morí i oceánov a vplyv ich znečistenia na život vodných živočíchov. Plagát je sprevádzaný motívom: *Produkuj na Zemi menej odpadu!* Piaty plagát sa zameriava na

recykláciu a opakované využívanie odpadu a už použitých predmetov: *Dajme veciam druhu šancu – vyrábanie tašky zo starých tričiek*. Deti si zo starých tričiek pripravili nielen tašku, plagát, ale aj vankúše a iné hračky. Predposledný plagát sa zamerail na triedenie odpadu, ktoré dnes, aj v mediálnom aj politickom priestore, vnímame ako často diskutovaný a vysoko aktuálny. Deti si s pomocou učiteliek pripravili plagát s modelovým triedením odpadu a materiálov, aby mohli podľa tohto vzoru, na základe názornosti triediť odpad aj v reálnom živote triedy. Ako poslednú tému sme si netradične zvolili pravidlo požičiavania si vecí. Je zbytočné nakupovať, keď si môžeme požičať a nosiť niečo „staršie“.

Obrázok 2 Príprava Eko-plagátu

(Zdroj: vlastný archív autorky, archív materskej školy)

Plagáty, ktoré si vyrobili deti materskej školy na Jenisejskej ulici v Košiciach v spolupráci s pani učiteľkami, sú využiteľné, nielen ako súčasť náučného chodníka, ale rovnako ako pripomienka pravidiel ekologického a environmentálneho života nielen v materskej škole. Deti sa do ich príprav zapojili spoločne, rešpektovali sa, pomáhali si, delili si prácu.

Záver

„Trvalá udržateľnosť neznamená, že sme zdedili Zem od našich rodičov, ale znamená, že sme si ju požičali od našich detí“ (In Miňová, 2015, s. 13). Nielen chceme, ale aj potrebujeme venovať našej Zemi, nášmu okoliu, životnému prostrediu a prírode náležitú pozornosť a ochranu. Ako pedagógovia vieme, že jediným možným riešením problémov a ich liekom, je intervencia v čo najmladšom veku, výchova detí. Aj naša materská škola Jenisejská 24 v Košiciach ide s „dobou“, sleduje súčasnú situáciu a uvedomuje si, že je jednou z hlavných

inštitúcií, v ktorých sa buduje kladný a uvedomelý vzťah človeka k prírode a k životu, kvalitný a dobrý človek. Nielen projektom Eko-pravidlá, ale aj početnými aktivitami sa snažíme zlepšovať a ochraňovať našu Zem.

Zoznam bibliografických odkazov

BERNÁTOVÁ, R. (2013). Materská škola ako dôležitý komponent rozvíjania environmentálnych poznatkov u detí. In Miňová, M. (Eds.) *Environmentálna udržateľnosť v predprimárnom vzdelávaní*. Prešov, Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu, 2013, s. 11-22.

FEDORKO, V. (2020a). *Outdoorová edukácia v materskej škole*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2020.

FEDORKO, V. (2020b). *Prosociálnosť a aspekty prosociálneho správania v dimenziách učiteľa materskej školy*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2020.

HURNÁ, D. & MIŇOVÁ, M. (2021). *Hodnotenie pedagogických zamestnancov v materskej škole*. Prešov: Rokus, 2021.

KROPÁČKOVÁ, J. (2015). *Teorie a praxe povinného předškolního vzdělávání v České republice*. In Podhájecká, M. & Miňová, M. (Eds.). *Teória a prax trvalo udržateľného rozvoja v materských školách*. Prešov, Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove, 2015, s. 62-77.

LIPNICKÁ, M. (2011). *Predškolská pedagogika nielen pre učiteľov*. Prešov: Rokus, 2011.

LUKÁČOVÁ, K. (2012). *Postavenie environmentálnej výchovy v materských školách*. In Miňová, M. (Eds.) *Trvalo udržateľný rozvoj ako možný liek na environmentálne problémy ľudstva optikou detí predškolského veku*. Prešov, Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta, Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu 2012, s. 71-80.

LYNCH, Z. & VARGOVÁ, M. (2020). *Materská škola – dieťa, hra, učenie*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2020.

MIŇOVÁ, M. (2013). *Environmentálna udržateľnosť optikou detí predškolského veku, rodičov a starých rodičov*. In Miňová, M. (Eds.). *Environmentálna udržateľnosť v predprimárnom vzdelávaní*. Prešov, Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu, 2013, s. 34-45.

MIŇOVÁ, M. (2015). Genéza svetového projektu k trvalo udržateľnému rozvoju v podmienkach slovenských materských škôl. In Podhájecká, M. & Miňová, M (Eds.). Teória a prax trvalo udržateľného rozvoja v materských školách. Prešov, Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove, 2015, s. 13-38.

MIŇOVÁ, M. 2012. Pedagogická diagnostika v materskej škole. Prešov: Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2012.

MIŇOVÁ, M. 2015. Pedagogické diagnostikovanie v materskej škole. Prešov: Rokus, 2015.

KOLEKTÍV AUTOROV. 2016. Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách. Bratislava: Raabe, 2015.

TÓTHOVÁ, R., KOSTRUB, D. & FERKOVÁ, Š. (2017). Žiak, učiteľ a výučba (všeobecná didaktika pre študentov učiteľstva). Prešov: Rokus, 2017.

Kontaktné údaje

Mgr. Dominika Slováčková

Materská škola

Jenisejská 24

040 12 Košice

domslovackova@gmail.com

OUTDOOROVÁ EDUKÁCIA V MATERSKEJ ŠKOLE KURIKULÁRNY OUTDOOROVÝ PROJEKT PRE MŠ

OUTDOOR EDUCATION IN KINERGARTEN CURRICULAR OUTDOOR PROJECT FOR KINERGARTENS

Petronela VARGOVÁ

Abstrakt

Potreba tvorby kurikulárneho outdoorového projektu pre materské školy vznikla z výsledkov celosvetových výskumov, ktoré jednoznačne poukazujú na fakt, že deti trávia v dnešnej dobe priveľa času v interiéroch a stávajú sa akoby odpojené od prírodného prostredia, z ktorého v samej podstate vychádzajú. Rovnako učitelia materských škôl kvôli zvyšujúcemu sa strachu o bezpečie detí a predchádzaniu konfliktov so zákonnými zástupcami detí trávia s deťmi vonku omnoho menej času než je odporúčané. Učitelia nepripisujú aktivitám vo vonkajšom prostredí takú váhu ako aktivitám, ktoré si naplánujú v interiéri. Práve to bol hlavný dôvod pre tvorbu outdoorového projektu. Cieľom tohto projektu je prostredníctvom outdoorových aktivít pomôcť učiteľom pochopiť, že aktivity a hry vo vonkajšom prostredí sú pre deti prirodzené a pomáhajú im nadobudnúť schopnosti z rôznych oblastí mnohokrát jednoduchšie a rýchlejšie, ako aktivity a hry v interiéroch. Chceme im pomôcť prakticky zistiť a na základe vlastnej skúsenosti si overiť, že na základe vlastného bádania a priamych skúseností v prírode sa budú deti nie len rozvíjať, ale veríme, že budú aj šťastnejšie. Súbor aktivít sme zhotovili na základe naštudovania najprirodzenejších a najviac využívaných aktivít, ktoré sa realizujú v mnohých lesných škôlkach po celom svete. Námety na aktivity sme ale upravili do takej podoby, aby sa dali realizovať v podmienkach našich materských škôl a čo najviac vyhovovali podmienkam plánovania výchovno-vzdelávacej činnosti u nás.

Kľúčové slová

Outdoorová edukácia. Outdoorový projekt. Materská škola. Dieťa preškolského veku.

Abstract

The need to create a curricular outdoor project for kindergartens arose from the results of worldwide research, which clearly points to the fact that children nowadays spend too much time indoors and become detached from the natural environment from which they basically come. Kindergarten teachers also spend much less time outdoors than recommended because of the growing concern for children's safety and the prevention of conflicts with children's legal guardians. Teachers do not give as much weight to outdoor activities as they do indoor activities. This was the main reason for creating an outdoor project. The aim of this project is to help teachers understand through outdoor activities that outdoor activities and games are natural for children and help them acquire skills from different areas many times easier and faster than indoor activities and games. We want to help them to find out in practice and verify based on their own experience that based on their own research and direct experience in nature, children will not only develop, but we believe that they will also be happier. We made a set of activities on the basis of studying the most natural and most used activities, which are carried out in many forest kindergartens around the world. However, we adjusted the ideas for activities into such a form that they could be implemented in the conditions of our kindergartens and as much as possible meet the conditions for planning educational activities in our country.

Keywords

Outdoor education. Outdoor project. Kindergarten. Preschool child.

Prírodné prostredie deťom poskytuje primerané množstvo podnetov. Príroda je pre rozvoj zdravej osobnosti a celkového zdravia dieťaťa nenahraditeľná. Civilizačné choroby ako je nadváha, kardiovaskulárne choroby, depresie, alergie alebo stres, významne znižujú kvalitu života. Všetky úzko súvisia s nedostatkom pobytu a pohybu vonku (Jančaříková 2013). V období predškolského veku je dôležité pomôcť deťom objaviť takzvaný ekopsychologický rámec ich vnútra – prirodzený pocit dieťaťa vo vzťahu k prírodnému svetu (Phenice 2003). Kvôli vývoju človeka v prírodnom svete, máme v sebe prirodzené genetické kódovanie a inštinkty, čo znamená, že deti sa rodia s prirodzeným zmyslom pre príbuznosť k prírode. Táto vrodená a vývojová tendencia vedie k empatii, biofílii alebo pripútanosti k prírode a preto má byť k nej dieťa vedené už v prvých rokoch života. (Barrows 1995, Sobel 1996, Wilson 1993).

V súčasnom svete vidíme vývoj detí s malým alebo takmer žiadnym pravidelným kontaktom s prírodným svetom v procese socializácie, prostredníctvom ktorej sa deti považujú za samostatné bytosti, ktoré nie sú súčasťou prírodného sveta (Sobel 1990). Ak detské vnímanie seba samého sa stáva odpojené od prírodného sveta, potom sa príroda vníma ako niečo, čo treba kontrolovať a ovládať skôr než milovať a chrániť. Dieťa si tak rozvíja takzvanú biofóbiu, ktorá môže mať rôzne rozmedzia – od nepohodlia a strachu na prírodných miestach, predsudkov voči prírode až po znechutenie a odmietanie toho, čo nie je vytvorené, riadené alebo klimatizované (Cohen 1993). Z výskumov vieme, že zvyšujúca sa životná úroveň spoločnosti, vedie k obmedzovaniu pohybovej činnosti v každodennom programe detí a tým pádom k znižovaniu spontánnej aktivity detí. (Miňová In Fedorko, Piskura 2018). Tieto negatíva dnešnej doby je preto potrebné optimálne kompenzovať. Príprava a organizácia outdoorových pohybových aktivít vo vhodnom prírodnom prostredí z rôznych vzdelávacích oblastí, sa ukazuje ako jedno z najvhodnejších riešení. (Fedorko 2020)

Víziou odborníkov v rámci outdoorovej edukácie na Slovensku je umožniť deťom a zažívať každodenný pobyt vonku, pre nich v čo najdlhšom čase, nakoľko práve pobyt vonku deti rozvíja v mnohých oblastiach a učia sa prirodzene poznávať prírodný okolitý svet, budujúc si zároveň k nemu pozitívny vzťah. (Fedorko 2020)

Už v ranom detstve nastáva u detí proces získavania a učenia sa nových pojmov prostredníctvom aktívneho života v okolitom svete. Nové vedomosti a zručnosti sa prostredníctvom outdoorových aktivít môžu účinne získavať prostredníctvom prírodovedných, neformálnych alebo i štruktúrovaných vzdelávacích aktivít v prírode. Miesta pre učenie, ktoré sú iné ako bežná trieda, ponúkajú deťom aktivity, ktoré sú založené na integračnom a stimulujúcom vzdelávacom prostredí, ktoré deťom poskytuje emocionálne skúsenosti a šancu na slobodnú hru. Vonkajšie prostredie umožňuje deťom oveľa ľahšie si všímať spojitosti s prírodou, uvedomovať si svoje vlastné emócie, získavať informácie a skúsenosti svojim vlastným tempom. Učiteľom umožňuje vyskúšať si rôzne štýly učenia a ponúka možnosť vzdelávania odlišného od toho v triedach. Vonkajšie prostredie pomáha deťom rozvíjať zručnosti súvisiace s možnosťami vedeckého výskumu, ako sú napríklad pozorovania, rôzne merania. Okrem iného, objekty s ktorými sa deti prvýkrát stretávajú, spúšťajú učenie sa nových i odborných slov (Lind 1999).

Predškolský vek je obdobím, počas ktorého deti získavajú svoje prvé skúsenosti v školskom prostredí. Rané detstvo je kritickým obdobím, kedy sa u dieťaťa budujú základné

kompetencie a vlastné sebavnímanie, ktoré ovplyvňujú jeho neskorší vývoj (Chi 2016). Preto je dôležitá kvalita vzdelávania ale i príležitosti, ktoré sa v tomto kritickom období deťom ponúkajú. Vzdelávacie prostredie poskytované dieťaťu predškolského veku, by malo zlepšovať ich osobnostný rozvoj a motivovať ich k poznávaniu prostredia a jeho skúmaniu.

Vonkajšie prostredie je dôležité tiež v tom, že poskytuje dieťaťu príležitosť poznávať seba a okolité prostredie svojimi vlastnými zmyslami (Ouvry 2019). Vonkajšie prostredie zlepšuje zručnosti detí tak, aby sa dokázali podeliť o svoje vedomosti, vedeli vyjadriť svoje pocity, čo ich v konečnom dôsledku robí úspešnejšími pre budúci život. Vonkajšie prostredie tiež ponúka možnosti pre experimentovanie, objavovanie a prvé pokusy so skúmaním. Deti sa učia voľne a hrajú sa v zdravom prostredí, kde prostredníctvom prírody stimulujú všetky zmysly. Využívanie učebných prístupných materiálov, bez akýchkoľvek obmedzení učiteľom, môže zvýšiť kreativitu a porozumenie u detí v predškolskom veku (Studer 1998). Deti objavujú seba a svoje schopnosti prostredníctvom slobodných hier.

Vzdelávanie vo vonkajšom prostredí poskytuje deťom možnosti získavať priame skúsenosti a prispieť k vytvoreniu prepojení medzi tým, čo sa učia a každodenným životom (Cooper 2015). Pozorovanie toho, čo sa dieťa naučilo vonku a v prírode, urýchľuje získavanie poznatkov z dlhodobého hľadiska.

Problémom s väčšinou vzdelávacích programov, ktoré sú zamerané na poznávanie životného prostredia, pre deti predškolského veku je ten, že sa viac snažia rozvíjať vedomosti pred tým, aby deťom umožnili rozvíjať milujúci vzťah k prírode. (Sobel 1996, Wilson 1993). Emocionálne a afektívne správanie sa rozvíjajú skôr ako abstraktné, logické či racionálne myslenie (Kellert 2002). Viac ako knihy či siahodlhé prednášky, je najlepším učiteľom príroda samotná. Deti predškolského veku majú tendenciu emocionálne sa pripútať k tomu, čo im je známe a príjemné (Wilson 2008). Čím viac osobných skúseností s prírodou deťom ponúkneme, tým viac budú naše deti environmentálne aktívne (Harvey 1989).

V nasledujúcej časti ponúkame námet na kurikulárny outdoorový projekt na dopoludnie v materskej škole. Týmto príspevkom chceme učiteľom v materských školách ponúknuť možnosť rozšíriť si svoje portfólio edukačných hier a aktivít, ktoré môžu využívať v rámci outdoorovej edukácie v materskej škole.

KURIKULÁRNY OUTDOOROVÝ PROJEKT PRE MŠ	
Vyučujúci:	
Téma týždňa:	Poznávame prírodu
Veková kategória detí:	5-6
Forma dennej činnosti:	Hry a činnosti podľa výberu detí
Názov aktivity:	Palica cestovateľka
Vzdelávacia oblasť:	Človek a svet práce
Podoblasť:	Materiály a ich vlastnosti
Výkonový štandard:	Manipuluje s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi.
Výchovno-vzdelávacie cieľ:	Bez strachu a sebavedomo zbierať rôzne predmety z prírodného prostredia a pripevňovať ich viazaním na palicu.
Forma dennej činnosti:	Zdravotné cvičenie
Názov aktivity:	Na indiánov
Vzdelávacia oblasť:	Človek a svet práce
Podoblasť:	Materiály a ich vlastnosti
Výkonový štandard:	Manipuluje s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi.
Výchovno-vzdelávacie cieľ:	Správne manipulovať s prírodným náčiním podľa pokynov učiteľky.
Forma dennej činnosti:	Vzdelávacia aktivita
Názov aktivity:	Mapa prostredia
Vzdelávacia oblasť:	Matematika a práca s informáciami
Podoblasť:	Geometria a meranie
Výkonový štandard:	Pomocou slov a slovných spojení (hore, dole, vpredu, vzadu, nad, pod, pred, za, medzi, na, v, vpravo, vľavo, v rohu, v strede) opíše polohu objektu, umiestni predmet podľa pokynov, dá pokyn na umiestnenie predmetu na určené miesto.
Výchovno-vzdelávacie cieľ:	Vytvoriť mapu okolia na základe hľadania a umiestňovania prírodných predmetov podľa vopred určených pokynov.

	Slovne opísať vytvorenú mapu okolia pomocou slovných spojení (za, pred, nad, pod, vedľa, v, medzi).
Forma dennej činnosti:	Pobyť vonku
Názov aktivity:	Hľadanie pokladov
Vzdelávacia oblasť:	Človek a spoločnosť
Podoblasť:	Ľuské vlastnosti a emócie
Výkonový štandard:	Sústredí sa na činnosť na základe zapojenia vôľových vlastností.
Výchovno-vzdelávací cieľ:	Dôverovať svojim schopnostiam a sústrediť sa na využívanie zmyslov pri hľadaní pokladov.
STRATÉGIE VÝCHOVNO-VZDELÁVACEJ ČINNOSTI	
Metódy	zážitkové učenie vonku, rozhovor, pozorovanie, počúvanie, hry s prírodným materiálom
Zásady	názornosti, primeranosti, individuálneho prístupu, objektívnosti, aktívnosti
Formy práce	frontálne, individuálne, skupinovo
Činnosti	zbieranie prírodných materiálov, pohybová hra, zdravotné cvičenie, tvorba mapy prostredia, hľadanie pokladov, konštruktívna hra s prírodným materiálom
KOMPETENCIE DIEŤAŤA	
Komunikačné kompetencie – rozvoj v každej navrhovanej aktivite vo fixačnej, záverečnej ale i expozičnej časti. Matematické kompetencie – rozvoj pri zbieraní určitého počtu predmetov, pri meraní vzdialenosti, určovaní polohy predmetov či využívania logického myslenia. Kompetencie učiť sa – rozvoj učebných kompetencií v každej aktivite pri riešení konkrétnych úloh, problémových zadaní, zlepšovanie povedomia o prírodných reáliách v okolí. Sociálne a personálne kompetencie – rozvoj v každej aktivite pri skupinovej spolupráci a spoločnom riešení vytvorených problémov ale i pri samostatnej práci a zlepšovaní sebavedomia.	

Občianske kompetencie – zlepšovanie povedomia o prírodnom prostredí a prepojenie dieťaťa s prírodou a tým predchádzanie nevhodného správania a neváženia si prírody v budúcnosti.

Pracovné kompetencie – rozvoj pri tvorbe mapy prírodného okolia.

POMÔCKY

prírodný materiál z okolia (palice, listy, kamienky, šišky a iné), bavlnky, šnúry, gumičky, podložky na cvičenie, kartičky s prírodnými reáliami okolia, šnúry na zavesenie na krk, nepremokavý obal na kartičky, ceruzky

METODICKÝ POSTUP

HaČPVD – Palica cestovateľka

Motivácia:

S deťmi na začiatku cesty vedieme motivačný rozhovor o tom, že ideme na krátky výlet do okolia našej materskej školy. O tomto výlete budú môcť neskôr porozprávať aj svojim rodičom alebo iným kamarátom. Na to aby sme si zapamätali cestu a čo všetko sme na nej zažili, nám posluží „palica cestovateľka“. Deťom prezradíme, že po ceste budeme zbierať prírodné predmety a objekty, ktoré sa im budú páčiť a postupne nimi budú pomocou gumičiek a šnúrok zdobiť svoje palice cestovateľky. Nezabúdame tiež na bezpečnosť a vopred sa dohodneme s deťmi na dodržiavaní pravidiel manipulácie s palicami (nešermujeme, palice nosíme hrotom nadol) a taktiež nezabúdame na bezpečnosť počas cesty (neodbiehame mimo dohľad učiteľky).

Počas kráčania budeme deti viesť k tomu aby vnímali aj zvuky okolitého prostredia, sústreďovali sa na pocity a myšlienky ktoré sa im práve premietajú v mysliach, vnímali rôzne vône, ktoré zacítia počas cesty. Veci ktoré pozbierajú by im mali slúžiť ako spomienka na všetky tieto vnemy.

Expozícia:

Vonku necháme deti aby sa rozptýlili do okolia a vybrali si svoju palicu cestovateľku. Nech je taká aká sa páči im. Vyhýbame sa komentovaniu veľkosti, alebo vhodnosti palice z nášho uhla pohľadu. Keď má každý svoju palicu pripravenú vydáme sa na výlet a zber predmetov, ktoré budeme mať po ceste. Prvý predmet ktorý nájdeme pripevníme na vrch palice, čo symbolizuje začiatok cesty, posledný predmet pripevníme uprostred, alebo na koniec palice. Už počas

zberu komunikujeme s deťmi o ich postupe pripevňovania predmetov a zdobenia palice a vedieme ich k používaniu pojmov prvý, posledný, uprostred, čo je pred nejakým predmetom, čo za ním. Zisťujeme ako sa vedia orientovať vzhľadom na určovanie polohy daných predmetov. Postupnosť ukladania predmetov nám pomôže v závere prerozprávať príbeh našej cesty. Snažíme sa deťom nevstupovať do ich tvorivého procesu a necháme ich pracovať na základe vnútornej motivácie a zapojenia vlastných vôľových vlastností.

Fixácia:

Po ukončení zberu si vyberieme miesto kde sa o našich paliciach cestovateľkách porozprávame. Môže to byť ešte vonku, alebo po príchode do materskej školy v kruhu na koberci v triede. Venujeme veľkú pozornosť tomu, aby každé dieťa malo možnosť predstaviť svoju palicu a popísať svoju cestu. Povzbudzujeme každé dieťa aby svoj príbeh prerozprávalo, pričom poukazujeme na jednotlivé predmety aby sme deťom pomohli s prerozprávaním ich cesty. Opäť vedieme deti k využívaniu pojmov prvý, posledný, na, pred, za a pod. Ak sa niektoré deti nevedia samostatne vyjadriť, pýtame sa ich prečo si daný predmet vybrali, ktorý z predmetov sa im páč najviac a prečo a kde predmet našli.

Záver:

Počas záverečného rozhovoru hovorme o tom čo bolo pre deti najviac zábavné, čo naopak bolo pre ne najnáročnejšie a či by si aktivitu ešte zopakovali. Hovorme o predmetoch aj všeobecne, aký majú význam v prírode, na čo slúžia, ako môžeme prispieť k tomu aby sme dané rastlinky či plody mohli nájsť v prírode aj v budúcnosti.

ZC- Na Indiánov - realizujeme vonku len v prípade priaznivého počasia s podložkami

Motivácia: S deťmi sa dnes zahráme na indiánov. Deťom rozprávame o indiánskych tradíciách a o tom že pri svojich každodenných činnostiach využívali rôzne rituálne pohyby alebo tance či už na odlákatie nepriateľov, divokej zvery, alebo aj pri vítaní ročných období. My sa teraz prevetlíme do ich tiel a takéto pohyby si vyskúšame.

Rozohratie: Chôdza striedavo po celých chodidlách a po špičkách, pravidelná ako sprievodný prostriedok využiť bubnovanie na rituálny bubon indiánov. Chôdzu vystriedať cvalom striedavým krokom vpred v rytme hudby (indiáni na koňoch).

Vydýchanie: V ľahu na chrbte na podložke: nádych, plynulý pohyb paží po zemi do vzpaženia, výdych späť do pripaženia (zvolávanie duchov lesa).

Zdravotné cvičenia:

1. Sed skrčmo, ruky uchopia palce na nohách z vnútornej strany chodidiel, kolená od seba, kolísať trupom vpravo, vľavo - udržiavať rovnováhu (načúvame prírodným zvukom). PC: svaly chrbta, brušné a sedacie svaly, udržanie rovnováhy.

2. Podpor na predlaktí vzadu ležmo, prednožiť striedavo krčiť kolená až k hrudníku.

PC: brušné svaly, DK

3. Stoj mierne rozkročný pokrčmo, chodidlá von, upažiť pokrčmo, dlane vpred, zľahka prešľapovať z nohy na nohu (tanec mieru).

PC: HK a DK, svaly trupu.

4. Stoj, mierny predklon, ruky v pästí, v rytme bubienka rezko vystriedať a zohýbať paže striedavo, nohami poskoky vpred a vzad (príprava na boj z blízka).

PC: chrbtové svaly, ramenný pletenec

Relaxácia: Dynamické uvoľnenie. Pomocou pohybu vytriasaním rúk a nôh v stoj.

Záver: Pohybová hra - Indiánov šíp: Deti rozdelíme do skupiniek po troch. Ich úlohou je v časovom horizonte (3 minúty) nájsť v bezprostrednom okolí prírodiny z ktorých na zemi plošne vytvoria indiánov šíp. Šíp sa musí skladať minimálne z troch častí: hrot, telo a pierka. Po uplynutí časového limitu musia deti dokončiť svoju činnosť a slovne zhodnotiť aký postup zvolili, aké materiály pri tvorbe šípu použili. Čo našli ako prvé a čo ako posledné.

V úplnom závere vedíme s deťmi diskusiu o tom ako sa im hra na indiánov páčila? Čo bolo pre ne náročné, čo si naopak užívali najviac a čo by si radi zopakovali.

VA – Mapa prostredia

Motivácia:

S deťmi vedíme motivačný rozhovor na tému Indiáni. Prečítame si spoločne krátku legendu o indiánovi Hačikovi a jeho kmeni. Sústredíme sa na časť kde Hačiko získava informácie z prostredia o tom kde môže zohnať potravu, kde je zdroj pitnej vody a ako si dokáže zmapovať terén aj kvôli bezpečnosti celého kmeňa. S týmito úlohami mu pomáhajú aj jeho

spolubratia indiáni. My sa teraz zahráme na Hačika a jeho kmeň a pokúsime sa zmapovať podobným spôsobom okolie našej materskej školy / parku.

Expozícia:

Na začiatku je potrebné vymedziť si v priestore základný tábor. Deti budú skúmať prostredie v okolí tohto základného tábora a hľadať prírodné objekty ktoré v tomto prostredí sú a použijú ich na zmapovanie terénu (čo sa kde presne dá nájsť). Každé dieťa si v priestore nájde dve palice. Jedna bude približne dlhá jeho paži a druhá bude mať približne polovičnú dĺžku tej prvej. Po nájdení takýchto palíc ich deti uložia do tvaru kola na zem. Dlhé palice budú tvoriť spice kola a krátke palice jeho obvod. V prípade veľkého počtu detí môžeme deti rozdeliť na dve skupiny. Stanovištia ale musia mať od seba vzdialenosť aspoň 10 metrov. Po vytvorení kola sa každé dieťa postaví chrbtom k svojej kratšej palici. Za dieťaťom sa teda bude nachádzať trojuholník do ktorého bude ukladať 5 vecí, ktoré nájde pri kráčaní do vzdialenosti 50 krokov (50 metrov). Táto vzdialenosť môže byť rôzna, podľa poznania skupiny detí ktorú máme. Začíname kráčaním do vzdialenosti 10 krokov a zastaneme. Deti majú za úlohu rozhliadnuť sa a zdvihnúť zo zeme jeden predmet ktorý sa nachádza v blízkosti tohto miesta – halúzku, kvietok, kamienok, šišku, orech. Rovnako pokračujú ďalších 10 krokov. Takýmto spôsobom nazbierajú 5 predmetov až kým neprejdú celých 50 krokov. Deti si musia zapamätať v akom poradí predmety nazbierali. Ak v blízkosti miesta kde zastanú nájdu zdroj vody (rieka, potôčik, studnička, jazierko), musia si zapamätať kde daný zdroj videli. Práve v tejto časti sa snažíme deti nechať hľadať predmet úplne samostatne, aby pracovali na základe zapojenia vlastných vnemov a vôľových vlastností.

Fixácia:

Po nazbieraní všetkých predmetov sa deti vrátia k základnému táboru. Predmety ktoré deti nazbierali ukladajú postupne od stredu kola po jeho okraj v poradí v akom ich nazbierali. Pri ukladaní predmetov vyzveme deti aby slovné komentovali ukladanie a nájdenie jednotlivých predmetov. Čo našli ako prvé, čo ako posledné? Čo sa nachádza pred nejakým predmetom, čo za ním? Čo sa nachádza uprostred a pod. Ak potrebujú zaznamenať zdroj vody, naznačia ho vlnovitou čiarou pomocou medzi jednotlivými objektmi ktoré nazbierali. Takto nám vznikne výborná mapa prostredia v okruhu približne 50 metrov od základného tábora.

Záver:

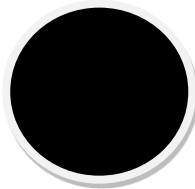
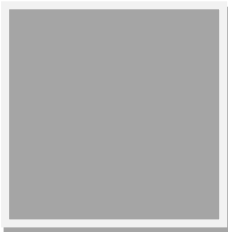
V závere vedíme s deťmi rozhovor o tom, ako by sa dala daná mapa využiť, rozprávame sa o predmetoch ktoré deti našli, aký úžitok môžu mať pre ľudí či zvieratá. Témou môže byť rozhovor o tom, čo všetko potrebujú ľudia na prežitie v prírode, aké rastliny či plodiny sú bezpečné pre našu konzumáciu. Mali jednoduchší život indiáni v minulosti, alebo dnes my? Pýtame sa tiež detí čo bolo pre ne najnáročnejšie, aké mali pocity pri samostatnom hľadaní predmetov. Dbáme na to aby každé dieťa dostalo priestor na vyjadrenie svojho prežívania z hry.

PV- Lov pokladov

Príprava:

Vopred si vytypujeme objekty, javy, zvuky, ktoré sa bežne nachádzajú v nami zvolenej oblasti (môžeme použiť aj pocity ako závan vetra, či rôzne zvuky). Pred začatím hry, vytvoríme pre deti orientačné kartičky, kde budú symbolicky (alebo aj slovne) znázornené veci na hľadanie (poklady). Kartička by mala obsahovať 9-16 vecí (počet prispôbime vekovému zloženiu detí aj časovému horizontu ktorý máme na aktivitu vyhradený). Obrázky si môžeme vytlačiť a nalepiť na kartičky, alebo ich na kartičky rovno nakresliť. Pre možnosť nepriaznivého počasia si pripravíme aj obaly na kartičky. Zabezpečíme tiež možnosť zavesenia kartičiek na krk detí pomocou šnúrok.

My budeme pracovať s týmito objektmi:

 ĎATEĽ	 PICHLIAČ	NIEČO OKRÚHLE
 SPADNUTÝ KONÁR	SMREKOVÁ ŠIŠKA 	 LIST ORECHA
 ZVUK ZVIERAŤA	NIEČO ZELENÉ 	 VEVERICA

Motivácia:

S deťmi pokračujeme v rozhovore o indiánoch a ich zvyklostiach. Hovoríme o tom, že v minulosti si zvykli indiáni schovávať rôzne poklady v prírodných skrýšach, ale rovnako pokladali za poklady a dary všetky zvieratá a plodiny ktoré im slúžili ako potrava, alebo z nich mali nejaký úžitok pre svoj život. Deťom ukážeme kartičky otočené rubom. Na týchto kartičkách je niekoľko pokladov, ktoré indiáni pokladali za naozaj výnimočné. Deti sa môžu rozdeliť do skupiniek podľa ich preferencií, alebo môžu poklady hľadať aj samé. Rešpektujeme ich rozhodnutie. Každá skupina alebo jednotlivec si vyberie jednu kartičku. Po rozdani kartičiek si skontrolujeme či všetky deti rozumejú záchytným bodom na kartičkách. Opätovne

zistíme či sa deti dokážu orientovať na kartičkách. Pýtame sa čo je v ľavom hornom rohu, v pravom dolnom rohu, čo je uprostred a pod. Keďže máme staršiu vekovú skupinu, môžeme hľadanie pokladov ohraničiť časovým úsekom, dávame pozor ale na to, aby deti nestratili záujem o hru samotnú a aby sme tým nenarušili cieľ hry.

Expozícia:

Následne necháme deti hľadať svoje poklady. Krížikom si môžu na kartičkách označiť poklady, ktoré už našli. Staršie deti si označia na kartičkách aj číslom poradie v akom jednotlivé poklady našli. Ako učiteľ sa môžem do hry zapojiť povzbudzovaním detí v hľadaní, môžem im pomôcť nejakými jednoduchými indíciami, prioritne ale nechávam deti, aby našli poklady samé. Aby dokázali pracovať na základe vlastnej vnútornej motivácie a aby dôverovali svojim zmyslom a schopnostiam.

Fixácia:

Po ukončení hľadania vedíme s deťmi rozhovor o samotnom love pokladov. Vedíme ich k prerozprávaniu toho čo a kde našli prvé, alebo posledné. Čo bolo pre ne najťažšie nájsť? V akom poradí jednotlivé poklady našli a či si pamätajú na akom mieste ich našli? Čo vnímajú ako najvzácnejší poklad a prečo? Aký mali pocit keď nejaký poklad našli? Pri rozhovore môžeme použiť nejaké zaujímavé fakty o pokladoch ktoré deti hľadali, aby sme upevnili ich nadšenie z hry a posilnili prepojenie s prírodou. Napríklad: Veverica sivá dokáže doskočiť až do vzdialenosti 3 metrov pri preskakovaní zo stromu na strom. Práchnivejúci konár spadnutý zo stromu je domovom pre rôzne druhy hmyzu, húb, ktoré slúžia tiež ako potrava pre iné živočíchy.

Záver:

Necháme si dostatočný priestor na to, aby sme deťom zodpovedali na všetky ich otázky, aby mohli vyjadriť všetko zo svojho aktuálneho prežívania.

Zámer nášho odborného príspevku je poukázať na praktické možnosti uplatňovania outdoorovej edukácie v praxi materských škôl na Slovensku. Na základe pilotného overovania nášho outdoorového projektu v praxi v roku 2020 máme za to, že outdoorová edukácia pomáha v rozvoji detí predškolského veku vo všetkých stránkach. Je to komplexný prístup, ktorého odborné využívanie v praxi učiteľov materských škôl, môže priniesť nie len návrat

k prírode ako takej, ale zároveň neustále obohacovať deti i nás dospelých po vedomostnej, fyzickej i duševnej stránke.

Zoznam bibliografických odkazov

BARROWS, A. (1995). *The Ecopsychology of Child Development*. [aut.] M.E. Gomes T. Roszak. *Ecopsychology: restoring the Earth, healing the mind*. New York : Sierra Press, 1995.

CHI, S., KIM, S. & KIM, H. (2016). Problem behaviours of kindergartners: The affects of children's cognitive ability, creativity, and self-esteem. [Online] 4. 3 2016. [Dátum: 22. 4 2019.] Dostupné na internete: <https://www.ajol.info/index.php/saje/article/view/131457>. ISSN: [0256-0100](https://www.ajol.info/index.php/saje/article/view/131457)>

COHEN, S. & HORM-WINGERD, D. (1993). Children and the Environment: Ecological Awareness among Preschool Children. In *Environment and Behavior*. 25, 1993, Zv. 1, s. 103-120.

COOPER, A. (2015). Nature and the outdoor learning environment: The forgotten resource in early childhood education. In *International Journal of Early Childhood Environmental Education*. 3, 2015, 1, s. 85-97.

FEDORKO, V. (2020). *Outdoorová edukácia v materskej škole*. Prešovská univerzita v Prešove, 2020.

HARVEY, M. (1989). The Relationship between Children's Experiences with Vegetation on Schoolgrounds. In *Journal of Environmental Educaion*. 21, 1989, 2, s. 9-18.

JANČAŘÍKOVÁ, K. & KAPUCIÁNOVÁ, M. (2013). Činnosti venku a v přírode v předškolním vzdělávání. Praha : Dr. Josef Raabe s.r.o., 2013. s. 34-37.

KELLERT, S. (2002). *Experiencing Nature: Affective, Cognitive and Evaluative Development*. *Children and Nature: Psychological, Sociocultural and Evolutionary Investigations*. 2002.

LIND, K. (1999). Dialogue on Early Childhood Science, Mathematics, and Technology Education. [Online] 1999. [Dátum: 22. 4 2019.] Dostupné na internete: <https://eric.ed.gov/?q=line+KK+1998.+Science+in+early+childhood%3a+Developing+and+a+cquiring+fundamental+concepts+and+skills.+Paper+presented+at+the+form+on+Early+Childhood+Science%2c+Mathematics%2c+and+Technology+Education%2c&id=ED427877>. ISBN-0-87168-629-5>

MIŇOVÁ, M. (2018). Pohybové aktivity v prírodnom prostredí. In: FEDORKO, V., PISKURA, V. 2018. Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnom vzdelávaní ZOBER MA VON. Prešov. Prešovská univerzita v Prešove, 2018.

OUVRY, M. (2019). Exercising Muscles and Minds, Outdoor Play and the Early Years Curriculum. London: Jessica Kingsley Publishers, 2019.

PHENICE, L. A. & GRIFFORE, R. J. (2003). Young Children and the Natural World. In Contemporary Issues in Early Childhood. 4, 2003, Zv. 1, 2, s. 167-171.

SOBEL, D. (1990). Beyond Ecophobia: Reclaiming the Heart in Nature Education. *eric.ed.gov*. [Online] 1990. [Dátum: 22. 4 2019.] Dostupné na internete: <https://eric.ed.gov/?id=EJ607121>. ISSN-0028-0860>

SOBEL, D. (1996). A place in the world: Adults' memories of childhood's special places. [Online] 1996. [Dátum: 22. 4 2019.] Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/41514753>

STUDER, M. L. (1998). Developing an Outdoor Classroom: Blending Classroom Curriculum and Outdoor Play Space. Texas: Texas Child Care, 1998.

WILSON, R. (1993). Fostering a Sense of Wonder during the Early Childhood Years. [Online] 1993. [Dátum: 22. 4 2019.] Dostupné na internete: <https://eric.ed.gov/?id=ED449968>

WILSON, R. (2008). Nature and young children: Encouraging creative play and learning in natural environments. New York: Routledge, 2008.

Kontaktné údaje

Mgr. Petronela Vargová

ZŠ s MŠ Želiarska 4

040 13 Košice

petronela.vargova1991@gmail.com

OUTDOOROVÁ EDUKÁCIA V MATERSKEJ ŠKOLE VÝSLEDKY PILOTÁŽE OUTDOOROVÉHO PROJEKTU V PRAXI

OUTDOOR EDUCATION IN KINDERGARTEN RESULTS OF THE OUTDOOR PROJECT PILOTAGE IN PRACTICE

Petronela VARGOVÁ

Abstrakt

Zámerom pilotného overovania outdoorového projektu v praxi materských škôl na Slovensku bolo na základe preštudovania a analýzy dostupnej odbornej literatúry zistiť, aký dopad má outdoorová edukácia na rozvoj schopností detí predškolského veku v oblasti kognitívnej, sociálno-emocionálnej a psycho-motorickej. Výsledky sme následne porovnávali s aktivitami, ktoré učiteľky realizujú s deťmi vo vonkajšom priestore bežne. Z výsledkov je jednoznačné, že dopad outdoorovej edukácie na rozvoj týchto schopností je významný a outdoorové aktivity rozvíjajú konkrétne schopnosti viac ako aktivity, ktoré sa s deťmi vonku realizujú bežne. Ďalej sme zisťovali aká je náročnosť využívania profesijných kompetencií učiteľom v procese outdoorovej edukácie a tieto výsledky sme porovnávali opäť s náročnosťou využívania profesijných kompetencií pri bežne realizovaných aktivitách vonku. Zo zistení vyplýva, že náročnosť využívania odborných kompetencií učiteľom je takmer rovnaká ako pri bežne realizovaných aktivitách vo vonkajšom priestore. V rámci prostredia sme sa zamerali na to, ako je exteriérové prostredie v ktorom deti trávia čas v materskej škole vyhovujúce pre realizáciu outdoorových aktivít. Z výsledkov vychádza, že prostredie našich materských škôl je vyhovujúce pre realizáciu outdoorových aktivít. Na základe výsledkov pilotného overenia outdoorového projektu v praxi preto odporúčame adekvátne a čo najčastejšie plánovať a realizovať outdoorové aktivity v materských školách. Podmienky pre realizáciu sú v podmienkach materských škôl viac ako vyhovujúce. Výsledky preukázali, že odborne naplánované outdoorové aktivity majú významný dopad na rozvoj konkrétnych schopností detí predškolského veku.

Kľúčové slová

Outdoorová edukácia. Outdoorový projekt. Materská škola. Dieťa predškolského veku.

Abstract

The intention of the pilot verification of the outdoor project in the practice of kindergartens in Slovakia was based on the study and analysis of available literature to determine the impact of outdoor education on the development of preschool children in the field of cognitive, social-emotional and psycho-motor. We then compared the results with the activities that teachers carry out with children in the open air. It is clear from our results that the impact of outdoor education on the development of these skills is significant and outdoor activities develop specific skills more than activities that are commonly carried out with children outdoors. We also investigated the complexity of the use of professional competencies by teachers in the process of outdoor education, and we compared these results again with the complexity of using professional competencies in routine outdoor activities. The findings show that the complexity of the use of professional competencies by teachers is almost the same as in the activities normally carried out in the outdoor space. Within the environment, we focused on how the outdoor environment in which children spend time in kindergarten is suitable for the implementation of outdoor activities. Based on the results of the pilot verification of the outdoor project in practice, we therefore recommend adequate and as often as possible to plan and implement outdoor activities in kindergartens. The conditions for implementation are more than satisfactory in the conditions of kindergartens. The results showed that professionally planned outdoor activities have a significant impact on the development of specific abilities of preschool children.

Keywords

Outdoor education. Outdoor project. Kindergarten. Preschool child.

Outdoorová edukácia je organizovaná výchova a vzdelávanie, ktorá prebieha vonku a vychádza z teórie a praxe environmentálneho a experimentálneho vzdelávania (Bunting 2006). Outdoorová edukácia je skúsenostná metóda, ktorá využíva všetky zmysly. Táto metóda sa realizuje prednostne, ale nie výlučne v prírodnom prostredí, kde je kladený dôraz na predmet učenia sa, sociálne vzťahy a prírodné zdroje (Priet 1999). Historicky a konceptuálne má tiež pojem „outdoor education“ úzke spojenie s environmentálnou výchovou a zážitkovým vzdelávaním (Priet 1999). Outdoorová edukácia v materskej škole má

potenciál, ktorý vo veľkej miere môže pozitívne ovplyvniť život detí, počnúc minimalizovaním negatívnych civilizačných vplyvov cez prispievanie k rozvoju fyzickej zdatnosti, pozitívny vplyv na psychiku dieťaťa a umožnenie rozvoja jeho vedomostí a poznatkov, až po podporu emocionálneho rozvoja dieťaťa (Bubelíniová 1999).

Autori zaoberajúci sa outdoorovou edukáciou apelujú na niekoľko aspektov, ktoré charakterizujú outdoorové vzdelávanie. Týmito aspektami sú: angažovanie v prírodnom prostredí a prežívanie dobrodružných aktivít v rámci prírodného prostredia (Beringer 2004, Beringer 2003), čo poskytuje bohatý potenciál pre radosť, učenie, osobnostný a sociálny rast a terapeutické výsledky, ako aj rozšírenie chápania vzťahu s prírodou (Martin 2005).

Sobel (1996) verí, že rozvoj empatie detí k prírodnému svetu by mal byť hlavným cieľom rozvoja u detí vo veku od štyroch do siedmich rokov. Detské skúsenosti nadobudnuté v ranom detstve by mali vychovávať dieťa ako súčasť prírody. Už v ranom detstve prebieha proces, kedy sa zážitky detí formujú do hodnôt, postojov a základných pohľadov na svet, ktoré sa s nimi budú niesť po celý život (Wilson 1993). Pravidelné pozitívne interakcie s prírodou pomáhajú deťom rozvíjať rešpekt a starostlivosť o prírodné prostredie. Dôležité sú nie len pravidelné hry a interakcia s prírodou, ale taktiež vzťah rodičov a učiteľov k tomuto prostrediu. Obaja rodičia aj učitelia si potrebujú formovať vzťah k prírode (Cohen 1992, Wilson 1993).

Faulkner & Stone (2014) uvádzajú, že trávenie čo najväčšieho času vonku zvyšuje fyzickú aktivitu a zabraňuje nárastu telesnej hmotnosti nie len u detí. Preto je nevyhnutné, aby boli deti v kontakte s prírodou, to znamená so zvieratami, rastlinami a pôdou, a aby bolo vonkajšie prostredie integrované do vzdelávania v školách (Biltonová 2010).

Vzdelávacie programy zahŕňajúce aktivity v prírode začínajúce v ranom detstve zlepšujú kognitívne, sociálno-emocionálne a perceptuálno-motorické zručnosti, schopnosti určovať vzťahy príčina – následok, pozorovacie schopnosti, zručnosti tvorivého myslenia, sústredenie a predstavivosť. Jazykové schopnosti, kognitívne zručnosti vrátane dedukcie, plánovania, pozorovania, rozpoznávania a rozhodovania a motorických zručností vrátane koordinácie, vytrvalosti a rovnováhy sa zlepšujú v dôsledku interakcie s prírodou. Okrem iného sa zvyšuje spolupráca, solidarita, zručnosti v oblasti riešenia konfliktov (Burdette 2005). Dieťa v predškolskom veku je plné energie, ktorú potrebuje efektívne využiť pre svoj prospech. V materskej škole sa tak deje prostredníctvom telesných cvičení alebo spontánnej pohybovej aktivity. Formy denných činností v materskej škole poskytujú dostatočný priestor na riadené

ale i spontánne pohybové aktivity detí, aby vďaka nim deti mohli v dostatočnej miere uplatniť a rozvíjať svoj základný pohybový fond (Miňová In Fedorko & Piskura 2018).

V predškolskom veku je hlavným cieľom celostný rozvoj dieťaťa a úlohou učiteľa je predovšetkým podnecovať jeho vlastné skúmanie, sociálnu interakciu a reagovať na potreby jednotlivých detí a ich záujmy (New 1992). Aby sa učenie vonku stalo pre deti príjemným, deti musia prežívať zážitok z učenia sa, prostredie v ktorom sa učí musí byť vhodné a tento čas aj priestor musí byť vhodne naplánovaný učiteľom, ktorý sa na celý proces dôkladne pripravil (Wilson 2008). Pre plánovanie aktivít vonku je rozhodujúca pozitívna a príjemná skúsenosť rozšírená o skutočný záujem a nadšenie učiteľa. Deti musia zažiť spontánnosť, slobodu, vzrušenie a zábavu, ktoré vonkajšie prostredie dokáže zabezpečiť. Najdôležitejšou úlohou učiteľa pre prácu vonku je prejaviť nadšenie a zvedavosť (Dighe 1993) hravým prístupom, ktorý povzbudzuje deti k činnosti (Elkin 2003).

Náš postoj k outdoorovej edukácii by však nemal byť dogmatický, v zmysle 100% efektívnemu vzdelávaciemu procesu. Outdoorová edukácia je nevyhnutne veľmi potrebnou súčasťou vzdelávania detí v predškolskom veku, no je len jednou z ciest ako dosiahnuť želané výsledky. Outdoorovú edukáciu si musíme prežiť najprv my samotní tak, aby v nás zanechala dlhotrvajúcu premenu, ktorú môžeme prenechať ďalším generáciám (Fedorko 2020).

Zámer a zdôvodnenie tvorby a pilotného overovania outdoorového projektu v pedagogickej praxi materských škôl na Slovensku.

Po naštudovaní danej problematiky, sme sa rozhodli vytvoriť outdoorový projekt, ktorým sme chceli v pilotnej fáze overiť nasledovné. U dieťaťa predškolského veku sme porovnávali rozvoj šiestich aspektov z oblasti kognitívnej, sociálno-emocionálnej a perzeptuálno-motorickej. Jednotlivé aspekty sme porovnávali z hľadiska bežne realizovanej aktivity vonku učiteľkami materských škôl a z hľadiska nami navrhovaných a učiteľkami zrealizovaných outdoorových aktivít. Sledovali sme rozvoj týchto vybraných aspektov:

Tabuľka 1 Aspekty edukačnej reality overované outdoorovým projektom

Kognitívna oblasť	rozvoj pamäti (zapamätávanie a vybavenie z pamäte)
	rozvoj poznania – získavanie nových poznatkov
Socálno-emocionálna oblasť	rozvoj prepojenia s prírodou
	rozvoj sebavedomia
Perceptuálno-motorická oblasť	rozvoj orientácie v prírodnom prostredí
	rozvoj zmyslového vnímania

(Zdroj: vlastné spracovanie)

U učiteľa v materskej škole sme porovnávali náročnosť využitia niektorých kompetencií, ktorými by mal byť učiteľ v predprimárnom vzdelávaní vybavený. Zamerali sme sa na kompetencie odborné, pedagogicko-psychodidaktické (motivácia a aktivizácia detí), komunikačné kompetencie a organizačné kompetencie.

Z hľadiska prostredia sme sa zamerali na zhodnotenie prostredia v ktorých učiteľky realizovali nami navrhnuté aktivity. Z tohto hľadiska učiteľky hodnotia primeranosť, bezpečnosť, podnetnosť a pestrosť prostredia.

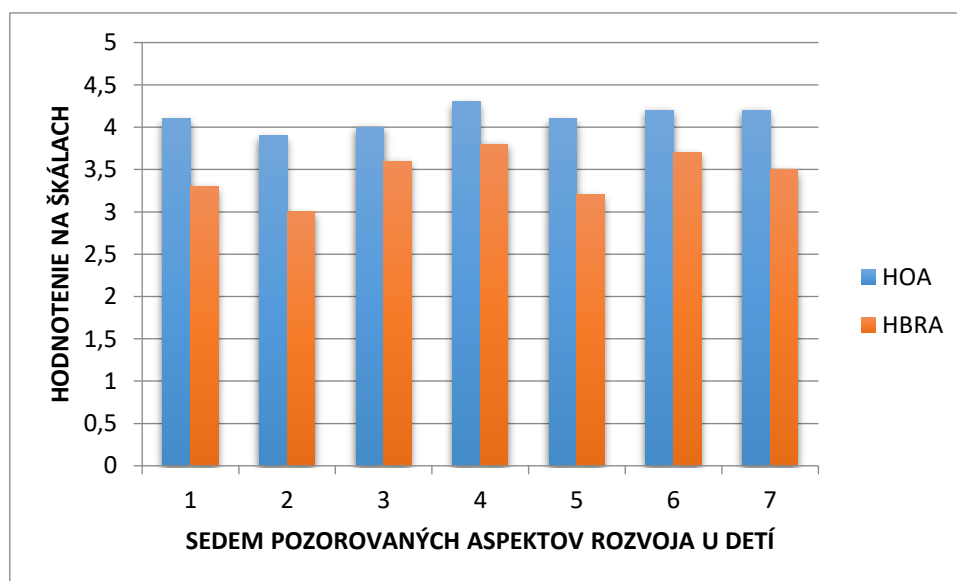
Potreba tvorby projektu vznikla z výsledkov celosvetových výskumov, ktoré jednoznačne poukazujú na fakt, že deti trávia v dnešnej dobe priveľa času v interiéroch a stávajú sa akoby odpojené od prírodného prostredia, z ktorého v samej podstate vychádzajú. Rovnako učitelia materských škôl kvôli zvyšujúcemu sa strachu o bezpečie detí a predchádzaniu konfliktov so zákonnými zástupcami detí trávia s deťmi vonku omnoho menej času než je odporúčané. Učitelia nepripisujú aktivitám vo vonkajšom prostredí takú váhu ako aktivitám, ktoré si naplánujú v interiéri. Práve to bol hlavný dôvod pre tvorbu outdoorového projektu. Cieľom nášho projektu je prostredníctvom outdoorových aktivít pomôcť učiteľom pochopiť, že aktivity a hry vo vonkajšom prostredí sú pre deti prirodzené a pomáhajú im nadobudnúť schopnosti z rôznych oblastí mnohokrát jednoduchšie a rýchlejšie, ako aktivity a hry v interiéroch. Chceme im pomôcť prakticky zistiť a na základe vlastnej skúsenosti si overiť, že na základe vlastného bádania a priamych skúseností v prírode sa budú deti nie len rozvíjať, ale veríme, že budú aj šťastnejšie. Jednotlivé aktivity nemôžeme považovať za niečo úplne nové. Súbor aktivít sme zhotovili na základe naštudovania najprirodzenejších a najviac využívaných aktivít, ktoré sa realizujú v mnohých lesných škôlkach po celom svete. Námety na aktivity sme ale upravili do takej podoby, aby sa dali realizovať v podmienkach našich materských škôl a čo najviac vyhovovali podmienkam plánovania výchovno-vzdelávacej

činnosti u nás. V aktivitách nájdeme aj náš odborný pohľad na význam realizovania týchto aktivít pre konkrétny rozvoj detí v predškolskom veku.

Výsledky pilotného overenia outdoorového projektu v praxi materských škôl na Slovensku.

Do pilotného overovania outdoorového projektu v praxi sa dobrovoľne zapojilo 15 učiteliek z 10 materských škôl na Slovensku. Pracovali s deťmi v rôznych vekovo zmiešaných skupinách od 2 – 7 rokov. Pilotáž sa realizovala v termíne november – december 2020. Zber a vyhodnotenie dát sme realizovali v termíne január – marec 2021.

Analýza výsledkov – oblasť DIEŤA

HOA – hodnotenie outdoorovej aktivity

HBRA – hodnotenie bežne realizovanej aktivity

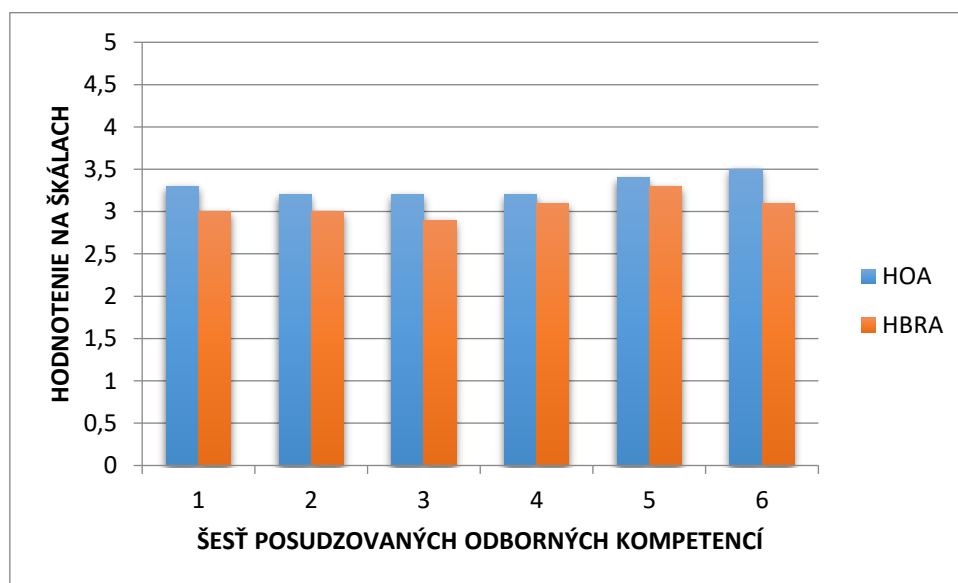
Graf 1 Porovnanie celkového dopadu outdoorového projektu na rozvoj detí predškolského veku

(Zdroj: vlastné spracovanie)

V grafe 1 môžeme vidieť porovnanie dopadu outdoorového projektu a bežne realizovaných aktivít učiteľkami, na rozvoj siedmich vybraných schopností detí predškolského veku. Pri sčítaní a spriemerovaní všetkých hodnôt, ktoré učiteľky na posudzovacích škálach udelili outdoorovým aktivitám sme získali priemer dopadu 4,1, kde 5 predstavuje najvyššiu mieru dopadu na rozvoj schopností u detí predškolského veku. Učiteľkami bežne realizované aktivity získali priemer 3,4. Z výsledkov jasne vyplýva, že učiteľky vnímajú outdoorové aktivity za významnejšie pre rozvoj vybraných schopností u detí predškolského veku.

Svetové výskumy hovoria o tom, že outdoorová edukácia pomáha deťom byť schopnejšími a vytrvalejšími pri koncentrácii (Taylor 2001), deti dosahujú lepšie výsledky v testoch zameraných na koncentráciu a sebadisciplínu (Wells 2000), vo vonkajšom priestore získavajú viac skúseností (Sobel 2004), eviduje sa zlepšenie psychického stavu a lepšia funkcia kognície (Malone & Tranter 2003), rozvoj jazykových schopností, sociálny a emocionálny rozvoj, rozvoj motorických schopností a schopnosť postarať sa sám o seba (Dilek 2020). Ak si porovnáme zistenia svetových výskumov s našimi zisteniami z pilotného overenia outdoorového projektu v praxi, tak zistíme, že sa naše zistenia zhodujú v tvrdeniach, že outdoorová edukácia výrazne pomáha v rozvoji jednotlivých schopností a kompetencií detí predškolského veku a to v oblasti kognitívnej, perceptuálno-motorickej aj sociálno-emocionálnej. Výsledky pilotne overeného outdoorového projektu navyše dokazujú, že dobre a odborne naplánované outdoorové aktivity rozvíjajú jednotlivé schopnosti u detí viac, ako aktivity, ktoré učitelia materských škôl s deťmi realizujú bežne.

Analýza výsledkov – oblasť UČITEĽ

Graf 2 Porovnanie celkovej miery náročnosti z hľadiska využívania odborných kompetencií učiteľom

(Zdroj: vlastné spracovanie)

V grafe 2 môžeme vidieť porovnanie vnímania náročnosti outdoorového projektu a bežne realizovaných aktivít učiteľkami vzhľadom na využívanie šiestich vybraných kompetencií, ktoré využívajú učiteľky pri práci s deťmi predškolského veku v materských

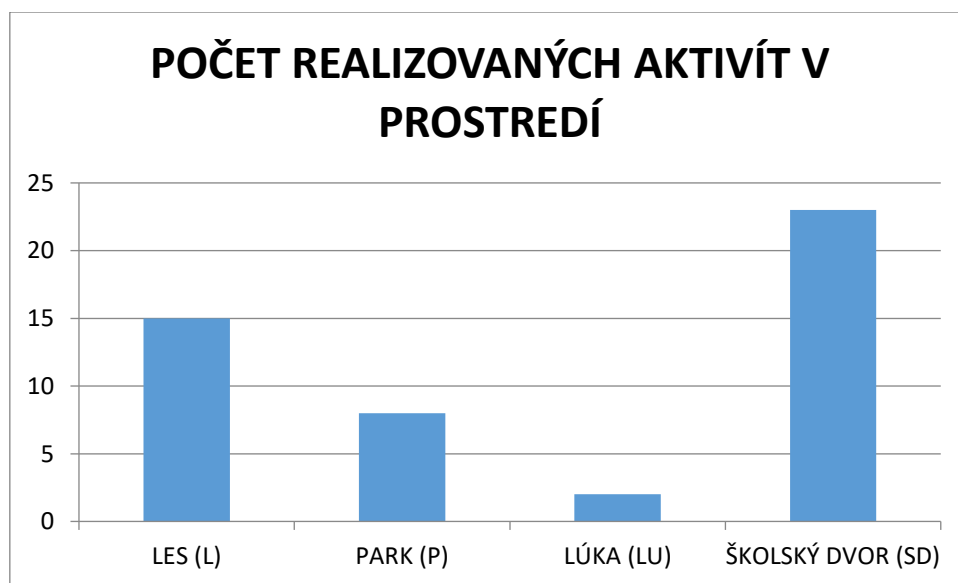
školách. Pri sčítaní a spriemerovaní všetkých hodnôt, ktoré učiteľky na posudzovacích škálach udelili outdoorovým aktivitám sme získali priemer náročnosti 3,3, kde 5 predstavuje najvyššiu mieru náročnosti využívania kompetencií učiteliek. Učiteľkami bežne realizované aktivity získali priemer náročnosti 3,1. Z výsledkov vyplýva, že učiteľky vnímajú náročnosť využívania kompetencií s pohľadom na outdoorové aktivity za takmer rovnakú ako pri aktivitách, ktoré realizujú vonku bežne. Táto informácia je pre nás pozitívna, nakoľko učiteľky nevnímajú náročnosť využívania odborných kompetencií pri realizácii outdoorových aktivít viac zaťažujúco, než pri organizácii iných aktivít realizovaných vonku.

Ak si porovnáme naše výsledky s prieskumom, ktorý realizoval Davies (1995), v ktorom tvrdí, že aktivita učiteľov pri hrách vonku je väčšinou obmedzená len na pomoc pri manipulácii s vybavením alebo sa učiteľova činnosť zameriava len na urovnávanie konfliktných situácií medzi deťmi, vidíme rozkol s našimi výsledkami. Ak sa zameriame na naše zistenia a porovnávania tak vidíme, že učitelia nevnímajú väčšiu mieru náročnosti vo využívaní svojich odborných kompetencií či už pri plánovaní a realizovaní outdoorových aktivít alebo nimi bežne realizovanými aktivitami.

Kos (2010) vo svojej štúdii uvádza, že učitelia vo väčšine materských škôl (81%) v Slovinsku netrávia s deťmi v prírodnom prostredí viac ako 4 hodiny týždenne. Až 75% učiteľov materských škôl si uvedomuje tento časový deficit a 56% rodičov verí, že by bolo pre ich deti prospešné, aby trávili v prírode viac času ako doteraz. Po tom, ako deti dostali príležitosť vybrať si prostredie, v ktorom sa budú hrať a učiť dlhší čas ako zvyčajne si možnosť hrať sa v prírodnom prostredí zvolilo 58% detí s vyjadrením, že práve prírodné prostredie je ich najobľúbenejším miestom na hranie. Na základe našich zistení nemôžeme percentuálne určiť, koľko reálneho času učiteľky trávili s deťmi pri realizovaní outdoorového projektu. Avšak, ak vezmeme do úvahy, že do projektu sa pôvodne prihlásilo 100 učiteliek a do samotnej realizácie v praxi a hodnotenia sa pustilo len 15 z nich, môžeme usudzovať, že plánovaným hrám a aktivitám vonku sa v našich aktuálnych podmienkach nevenuje veľká pozornosť. Musíme taktiež uviesť fakt, že na základe aktuálnej epidemiologickej situácie sme predpokladali nadšenie učiteliek pre realizovanie outdoorových aktivít, ktoré mohli spestriť ich portfólio či plány výchovno-vzdelávacej činnosti a vďaka ktorým sa mohli vyhnúť problémom, ktoré predstavoval interiér a dodržiavanie mnohých epidemiologických a hygienických predpisov. Prvotne sa nám to aj tak javilo na základe veľkého počtu prihlásených učiteliek. Časom sa ale ukázalo, že učiteľky majú veľmi málo času na prípravu a realizáciu

nadštandardných alebo nadrámcových aktivít. Postupom času sa stále viac učiteliek odvolávalo na neschopnosť zvládnutia realizácie a hodnotenia projektu práve pre nedostatok času. Tu ale musíme pripomenúť, že na realizáciu outdoorových aktivít sme si prvotne stanovili 2 týždne, ktoré sme postupne predlžovali až do časového rozmedzia jedného mesiaca. Ak vezmeme do úvahy, že outdoorový projekt obsahuje 10 aktivít, učiteľky mohli využiť v rámci dvoch stanovených týždňov, každý deň pobyt vonku na realizovanie jednej aktivity denne. Ako už vieme, pobyt vonku má byť každodennou súčasťou života v materskej škole. Ak ale učiteľky, podľa ich tvrdení, nemali čas na realizáciu outdoorových aktivít v rámci jedného mesiaca pýtame sa: Čo počas týchto dní robili s deťmi vonku? Aký dlhý čas s deťmi vonku strávili? Využili tento čas na realizovanie rozvíjajúcich hier a vzdelávacích aktivít vonku? Boli s deťmi vonku každý deň? Žiaľ na tieto otázky nemáme odpoveď, ale bolo by vhodné ich podrobiť ďalšiemu skúmaniu.

Analýza výsledkov – oblasť PROSTREDIE

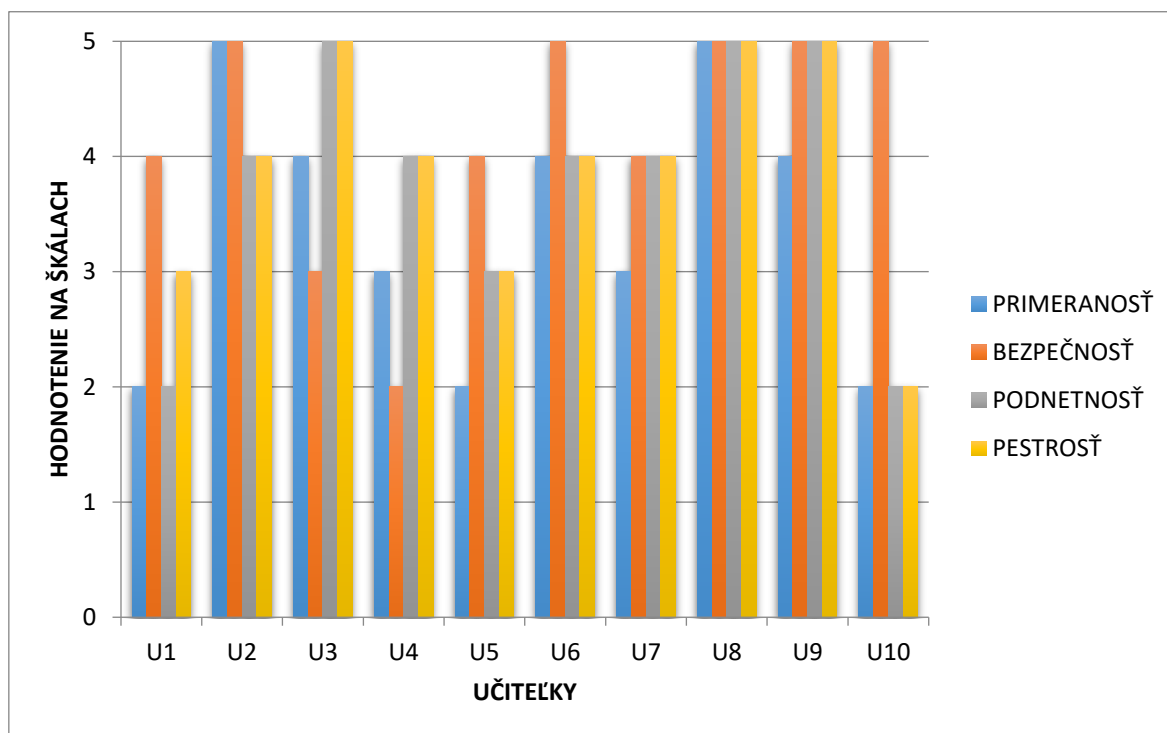

Graf 3 Počet realizovaných aktivít v prostredí

(Zdroj: vlastné spracovanie)

Zo zistených údajov nám vyplýva, že najviac realizovaných aktivít bolo na školských dvoroch, a to presne v počte 23 zo 48. Druhým najvyužívaným prostredím bol les s počtom 15 zo 48 realizovaných aktivít. Výrazne menšie zastúpenie má park s počtom 8 zo 48 a najmenej využitým prostredím bola lúka s počtom realizovaných aktivít 2 zo 48. Učiteľky v poslednej voľnej otázke nášho overovania uviedli, že využívali prioritne prostredie, ktoré je

najbližšie respektíve v bezprostrednej blízkosti materských škôl v ktorých pracujú. Toto zistenie je pre nás zároveň potešujúce, nakoľko aktivity ktoré sme vytvorili boli nastavené na realizáciu vo voľnej prírode so širokým spektrom prírodnín, čo znamená, že školské dvory mnohých materských škôl sú prispôsobené aj na realizáciu aktivít, ktoré vyžadujú široké spektrum prírodných reálií. O tom do akej miery sú tieto jednotlivé druhy prostredia vyhovujúce nám ukazujú nasledujúce dáta.

Graf 4 Hodnotenie jednotlivých aspektov prostredia

(Zdroj: vlastné spracovanie)

Zo zistených údajov môžeme vyčítať ako jednotlivé učiteľky hodnotili konkrétne aspekty prostredia v ktorom aktivity realizovali. Prostredie učiteľky hodnotili v rámci celého projektu komplexne, nie za každú aktivitu individuálne. Naším cieľom bolo najmä zistiť, aké prírodné prostredie majú učiteľky k dispozícii a či je toto prostredie ako celok vyhovujúce z hľadiska realizácie outdoorových aktivít.

Ak sa zameriame na jednotlivé aspekty v rámci hodnotenia na škálach, tak zistíme, že primeranosť prostredia učiteľky ohodnotili na škále v priemernej hodnote 3,4 z 5, čo znamená, že v rámci tohto aspektu bolo nimi vybrané prostredie viac ako stredne primerané. Bezpečnosť prostredia učiteľky ohodnotili najvyšším počtom bodov a to v priemere 4,2 z 5, čo nám vychádza logicky, nakoľko najväčšie spektrum aktivít bolo realizovaných na školskom dvore, kde sa na bezpečnosť kladie vysoký apel. Je potešujúce, že

tak vnímajú aj prostredie lesa, ktoré je na druhej priečke v najviac využívanom prostredí. Je však prirodzené že ak sa materská škola nachádza v blízkosti lesa a deti les navštevujú bežne, stáva sa pre nich prirodzeným prostredím, v ktorom sa cítia bezpečne. V rámci podnetnosti prostredia učiteľky ohodnotili tento aspekt na škále 3,8 z 5, čo opäť vychádza z počtu realizovaných aktivít v jednotlivých prostrediach. Napriek tomu, že sa školské dvory pravidelne menia vplyvom ročných období, deti vnímajú stále a nemeniace sa prvky v prostredí. Je však potešujúce vidieť, aké podnetné pre deti dokázalo byť aj ich bežne využívané prostredie vďaka zaujímavu a odborne nastaveným aktivitám. Toto hodnotenie preto pokladáme za významné. Ak sa zameriame na posledný hodnotený aspekt, a to pestrosť prostredia v ktorom boli aktivity realizované, môžeme skonštatovať, že ide taktiež o vysoké hodnotenie a to 3,9 z 5. To znamená, že učiteľky vnímajú prírodné outdoorové okolie svojich materských škôl za pestré pre realizáciu outdoorových aktivít.

Po zrátaní priemerných hodnôt, ktoré učiteľky udelili jednotlivým aspektom prostredia dostaneme výsledné hodnotenie 3,8 z 5, čo znamená, že celkové hodnotenie prostredia pre realizáciu outdoorových aktivít v materských školách a ich bezprostrednom okolí je vyhovujúce v rámci konkrétnych aspektov aj komplexne.

Z uvedených dát nám jasne vyplýva, že prostredie v ktorom sú materské školy situované je vhodné pre realizáciu outdoorovej edukácie a to aj v prípade že sa outdoorová edukácia realizuje len na školskom dvore. To do akej úrovne by učiteľky ohodnotili jednotlivé druhy prostredia individuálne by bolo už potrebné podrobiť hlbšiemu skúmaniu. Naším cieľom bolo zistiť a overiť či je prostredie, v ktorom naše učiteľky a deti denne kooperujú a vzdelávajú sa, vhodné na realizáciu outdoorovej edukácie, čo sa nám zistenými výsledkami potvrdilo.

Z výskumov, ktoré boli zamerané na prostredie vieme, že pri opakovanej snahe udržať deti v bezpečí (podľa noriem) a neustálom zasahovaní do hier detí sa prišlo na to, že hra sa pre deti stáva nudnou a neatraktívnou (Little 2010). Z našich výsledkov rovnako vychádza, že ak by sa pravdepodobne väčšina aktivít realizovala v lese alebo viac štruktúrovanom prostredí než je školský dvor, naše získané dáta v rámci podnetnosti či primeranosti by mali vyššiu hodnotu. Vieme tiež, že deti uprednostňujú hru vonku pred hrou v interiéri (Suchochlebová 2006, Kos 2010) ale aj to, že ihriská, ktoré najviac prispievajú k environmentálnemu vzdelávaniu, sú neštruktúrované (lesné oblasti, ktoré nie sú špeciálne určené na hranie detí (Malone & Tranter 2003). Taktiež Sobelov (2004) výskum na naturalizovaných ihriskách preukázal, že majú pozitívny vplyv na rozvoj životného prostredia v ktorom deti žijú. Čím väčšia

je rozmanitosť prírodných scenérií, tým prostredie ponúka deťom viac skúseností. Na to, aký rozdiel by bol preukázaný vo vnímaní významu pre rozvoj dieťaťa medzi lesom a detskými ihriskami či školskými dvormi, by sme potrebovali podrobnejšie dáta. Z našich dát však môžeme potvrdiť, že na základe výsledkov hodnotenia outdoorového projektu v oblasti prostredia v ktorom bol realizovaný, majú vybrané materské školy veľmi dobré a vyhovujúce podmienky na realizáciu outdoorových aktivít.

V závere tohto príspevku si dovoľíme povedať, že je samozrejme veľmi dôležité v akom prostredí sa odohráva výchova a vzdelávanie našich detí. Najdôležitejší je však kreatívny učiteľ špecialista, ktorý dokáže vzdelávať efektívne a odborne v akomkoľvek prostredí. Dôležitá je jeho vnútorná motivácia, ktorá inšpiruje a motivuje deti k ich samostatnosti v procese učenia sa vonku.

Na základe pilotného overenia outdoorového projektu v praxi konštatujeme, že je viac ako nevyhnutné preniesť edukáciu detí v materských školách v maximálnej možnej miere do externého prostredia. Samozrejme vieme, že aj aktivity ktoré sa realizujú v interiéroch majú svoj význam a opodstatnenie a v žiadnom prípade ich nechceme znevažovať. Čo nám však môže pomôcť pochopiť význam a motiváciu trávenia času vonku, sú štúdie, ktoré poukazujú na pozitívny vplyv prírodného prostredia a to nielen na rozvoj konkrétnych schopností, ale taktiež vplyv na psychické či telesné zdravie detí, ale i dospelých.

Napriek pozitívnym výsledkom, ktoré sme dosiahli v pilotnom overovaní outdoorového projektu v praxi sme za to, aby sa mnohé nami skúmané aspekty časom overili s väčšou vzorkou účastníkov. Napriek svetovým výskumom by sme pokladali za potrebné viacej preskúmať, koľko času trávia deti predškolského veku denne vonku na Slovensku, či už voľnými alebo riadenými aktivitami. Predpokladáme, že podobnosť so svetovými výskumami bude vysoká, ale faktické overenie by nám mohlo nastaviť si zrkadlo v tom, čomu venujeme pozornosť pri trávení času s našimi deťmi či už ako učiteľ alebo rodič.

Zoznam bibliografických odkazov

BERINGER, A. (2004). Toward an ecological paradigm in adventure programming. In *Journal of Experiential Education*. 2004, 27, s. 51-66.

BERINGER, A. & MARTIN, P. (2003). On adventure therapy and the natural worlds: Respecting nature's healing. In *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*. 2003, 3, s. 29-40.

BILTON, H. (2010). Outdoor learning in the early years: Management and inovations. Abingdon: UK: Routledge, 2010.

BUBELÍNIOVÁ, Ľ. & et al. 1999. Premeny školy v prírode. Bratislava: Iuventa, 1999.

BUNTING, C. J. (2006). Interdisciplinary teaching through outdoor education Champaign, IL: Human Kinetics, 2006.

BURDETTE, H. L. & WHITAKER, R. C. 2005. Resurrecting Free Play in Young Children. *childrenandnature.org*. [Online] 1 2005. [Dátum: 22. 4 2019.] Dostupné na internete: https://www.childrenandnature.org/uploads/Burdette_LookingBeyond.pdf.

COHEN, S. (1992). Promoting Ecological Awareness in Children. In *Journal Childhood Education*. 68, 1992, 5: Promoting Awareness in Children, s. 258-260.

DAVIES, M. (1995). The outdoor curriculum in early childhood education: Interrelationships among teachers, environments and children. I.L.: Unpublished Doctoral dissertation, 1995.

DIGHE, J. (1993). Children and the earth. *Young Children*. 48, 1993, 3, s. 58-63.

ELKIN, D. (2003). Thanks for the memory: The lasting value of true play. *Young Children*. 58, 2003, 3, s. 46-50.

FAULKNER, M. & STONE G. (2014). Outdoor play in children: Associations with objectively-measured physical activity, sedentary behavior and weight status. *sciencedirect.com*. [Online] august 2014. [Dátum: 22. 4 2019.] Dostupné na internete: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S009174351400173X?via%3Dihub>

FEDORKO, V. (2020). Outdoorová edukácia v materskej škole. Prešovská univerzita v Prešove, 2020.

KOS, M. (2020). Outdoor Play and Learning in Early Childhood in Encountering, Experiencing and Exploring Nature in Education. Ljubljana : CŠOD Ljubljana, 2020. [Dátum: 8.1. 2020] Dostupné na internete: https://www.eoe-network.eu/fileadmin/PDFs/Zbornik_2010_4.pdf

LITTLE, H. (2010). Risk, challenge and safety in outdoor play: Pedagogical and regulatory tensions. In *Asia-Pacific Journal of Research in Early Childhood Education*. 4, 2010, 1, s. 3-24.

MALONE, K. & TRANTER, P. J. (2003). School grounds as sites for learning: Making the most of environmental opportunities. In *Environmental Education Research*. 9, 2003, 3, s. 283-303.

MARTIN, P. (2005). Human to nature relationship through outdoor education. Otago University Press. 2005.

MIŇOVÁ, M. (2018). Pohybové aktivity v prírodnom prostredí. In FEDORKO, V. & PISKURA, V. 2018. Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnom vzdelávaní ZOBER MA VON. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.

NEW, R. (1992). The integrated early childhood curriculum: New interpretations based on research and practice. [aut.] C. Seefeldt. The early childhood curriculum: A review of current research. New York: Teachers College Press, 1992.

PHENICE L. A. & GRIFFORE R. J. (2003). Young Children and the Natural World. In Contemporary Issues in Early Childhood. 4, 2003, Zv. 1, 2, s. 167-171.

PRIEST, S. (1999). The semantics of adventure education. [aut.] S. Priest J. C. Miles. Adventure programming. State College, PA : Venture publishing, 1999.

SOBEL, D. (1996). *A place in the world: Adults' memories of childhood's special places*. . [Online] 1996. [Dátum: 22. 4 2019.] Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/41514753>

SOBEL, D. 2004. Place-based education: Connecting classrooms & communities. S.I.: Orion Society, 2004.

SUCHOHCLEBOVÁ, L. (2006). Venku za každého počasí. O školkách v lese. Aperió. 2006, 3, s. 34-37.

TAYLOR, A. F., KUO, F. E. & SULLIVAN, W. C. (2001). The Surprising Connection to Green Play Settings. In Environment and Behavior. 33, 2001, 1, s. 54-77.

WELLS, N. M. (2000). At Home with Nature: Effects of "Greenness" on Children's Cognitive Functioning. In Environment and Behavior. 32, 2000, 6, s. 775-795.

WILSON, R. 1993. Fostering a Sense of Wonder during the Early Childhood Years. [Online] 1993. [Dátum: 22. 4 2019.] Dostupné na internete: <https://eric.ed.gov/?id=ED449968>

WILSON, R. (2008). Nature and young children: Encouraging creative play and learning in natural environments. New York: Routledge, 2008.

Kontaktné údaje

Mgr. Petronela Vargová

ZŠ s MŠ Želiarska 4

040 13 Košice

petronela.vargova1991@gmail.com

POBYT VONKU A SPOLUPRÁCA AKO FORMA PROSOCIÁLNEHO SPRÁVANIA DETÍ PREDŠKOLSKÉHO VEKU V MATERSKEJ ŠKOLE

*OUTDOOR STAY AND COOPERATION AS A FORM OF PROSOCIAL BEHAVIOR OF
PRESCHOOL CHILDREN IN KINDERGARTEN CHILDREN*

Júlia ŽIAKOVÁ

Abstrakt

Cieľom nášho príspevku je poukázať na prepojenie a vzájomný vplyv pobytu vonku – outdoorovej edukácie na prosociálne správanie detí predškolského veku v materskej škole, konkrétne na spoluprácu.

Kľúčové slová

Pobyt vonku. Prosociálne správanie. Spolupráca. Dieťa predškolského veku.

Abstract

The aim of our paper is to point out the connection and mutual influence of outdoor stay - outdoor education on the prosocial behavior of preschool children in kindergarten, specifically on cooperation.

Keywords

Stay outside. Prosocial behavior. Cooperation. Preschool child.

“Hlavným cieľom výchovy a vzdelávania v materskej škole je dosiahnutie optimálnej kognitívnej, senzomotorickej a sociálno-citovej úrovne ako základu pre školské vzdelávanie v základnej škole a pre život v spoločnosti” (ŠVP 2016, s.6). Ciele materskej školy podľa Douškovej & Porubského (2009) v súčasnosti odrážajú celostný rozvoj osobnosti dieťaťa. Metód a foriem na dosiahnutie cieľov je mnoho a my sme si v našom príspevku vybrali práve v súčasnosti tak chýbajúce prosociálne správanie – formu spolupráce a pobyt vonku. Pobyt

vonku je práve jedným z veľmi potrebných foriem, ako dosiahnuť daný cieľ a naplniť ďalšie. "Výchova a vzdelávanie sa v materskej škole uskutočňuje prostredníctvom nasledovných foriem denných činností: hry a činnosti podľa výberu detí, zdravotné cvičenie, vzdelávacia aktivita, **pobyt vonku**, činnosti zabezpečujúce životosprávu (osobná hygiena, stravovanie, odpočinok). **Pobyt vonku** plní okrem pedagogickej a rekreačnej aj významnú zdravotnú funkciu. Súčasťou pobytu vonku sú najmä spontánne pohybové aktivity, voľné hry podľa výberu detí a vychádzka mimo areálu materskej školy. V rámci pobytu vonku môžu byť zaradené aj vzdelávacie aktivity a zdravotné cvičenie tak, aby bol ponechaný dostatok času na spontánne hry a pohybové aktivity detí. Realizuje sa každodenne, skrátiť, či úplne vynechať sa môže len z dôvodu mimoriadne nepriaznivých meteorologických podmienok. Ak sa pobyt vonku skráti alebo nerealizuje, je potrebné zabezpečiť podmienky na pohybovú aktivitu detí v triede alebo telocvični (ak ju materská škola má)" (ŠVP 2016, s. 99 - 100). Vplyv prírodného prostredia, aktívny pohyb v prírode, spojenie pohybu s poznávaním a emocionálnosťou stavia činnosti v prírodnom prostredí na popredné miesto z hľadiska priaznivého účinku na organizmus dieťaťa (Volkovová, 2015). Nesmieme však opomenúť ani environmentálnu výchovu, ktorú pobyt vonku môžeme povedať najefektívnejšie využíva. Práve tu, v "predprimárnom vzdelávaní je environmentálna výchova výchovou o životnom prostredí (kognitívna stránka), prostredníctvom životného prostredia (psychomotorické zručnosti) a pre životné prostredie (socio-emocionálna stránka) a je vnímaná ako celoživotný proces formovania jedinca vo vzťahu k sebe, iným a životnému prostrediu. Všetky tieto oblasti rozvoja jedinca poskytujú dieťaťu možnosť integrovaného rozvoja" (Kancír & et al. 2020, s. 118).

Fedorko (2021) definuje **prosociálne správanie** ako, take, ktoré, robí človek vedome a dobrovoľne bez akýchkoľvek povinností a jeho cieľom je zlepšiť život jednotlivcov alebo skupín, ktoré môžu byť, osobe vykonávajúcej dobrý čin známe alebo neznáme. Vyznačuje sa činmi, vykonanými v prospech druhého bez očakávania odmeny alebo bez sociálneho súhlasu. Tieto činy správania majú charakter nezištnosti, keď nie je očakávaná odmena ani opätovanie pomoci v budúcnosti a vychádza z vnútorného postoja človeka k inému a jeho slobodnej voľby. **Spolupráca** (kooperácia) je najmenej náročnou formou prosociálneho správania, pretože je to správanie výhodné pre obe zainteresované strany. Bez spolupráce nie je možný spoločenský pokrok ani život spoločnosti. Predpokladom aj podmienkou je iba ochota spolupracovať, urobiť prvý krok a riskovať eventuálne sklamanie (Ivanová, Kopinová, Líšková 2005).

Prosociálne správanie v materskej škole učiteľ formuje najmä prosociálnou výchovou, ale formovanie sa nachádza v každej jednej činnosti a samozrejme aj cez učiteľov a v tom období najmä prostredníctvom rodičov. Nemožno teda tvrdiť, že iba prosociálna výchova vplýva na prosociálne správanie detí. V našej materskej škole sme realizovali dané aktivity a dôrazom práve na pobyt vonku a rozvoj, tak dôležitého prosociálneho správania u detí predškolského veku.

„Vzduch v predmetoch“

Pomôcky: voda, potok, kamene rôzneho druhu a veľkosti, listy, kúsky dreva a kôry zo stromov, iné prírodné materiály dostupné v okolí.

Cieľ aktivity: Rozvoj predstavy detí o vlastnostiach rôznych materiálov a predmetov, rozvoj predstavy detí o prítomnosti vzduchu. Prostredníctvom aktivít zistiť, čo sa deje, keď predmety vkladáme do vody, okrem toho, že robia vlny, jedny väčšie, iné menšie, navzájom spolupracujú a pomáhajú si.

Opis aktivity: Aktivita sa uskutoční vychádzkou k potoku, jazierku. Deti pozorujú pokojnú hladinu vody. Navrhmem im, aby hodili do vody kameň, pričom sa ich pýtam, čo sa stane s kameňom a čo sa stane s vodou, keď kameň do vody hodíme. Deti skúšajú hádzať a sledujú čo sa stane na hladine. Upozorňujem ich na detaily otázkami typu: Robia sa na hladine len vlny? Kedy sa robia väčšie vlny a kedy menšie? Závisí to od veľkosti kameňa? Závisí to od toho ako silno hodíme kameň do vody? V diskusii sa venujeme aj otázkam: Prečo kameň vytvára na hladine vlny? Ako inak je možné tvoriť vlny na hladine? Potom im poviem, aby si to vyskúšali s rôznymi druhmi prírodných materiálov, ktoré nájdú v okolí potoka, či sa nebudú správať inak. Deti si navzájom pomáhajú a učiteľka je im oporou, reálnym vzorom v spolupráci a vzájomnej pomoci. Aktivita je nasmerovaná na to, aby sme zistili, aké majú deti predstavy o jave. Zároveň sa týmto spôsobom zameriava pozornosť detí na skúmaný jav a dieťa začína pracovať so svojou minulosťou, overuje si otázky prostredníctvom vlastnej zvedavosti. Zisťujú, že niektoré predmety zostávajú na hladine a vytvárajú pritom nižšie vlny a keď sa snažíme hodiť plávajúci predmet do vody väčšou silou, väčšie vlny nevzniknú, ale voda viacej špliecha. Aktivita je nasmerovaná aj na spoluprácu ako formu prosociálneho správania.

„Nie je list ako list“

Pomôcky: rôzne listy, lupa.

Cieľ aktivity: Cieľom je identifikácia aktuálneho poznania dieťaťa a vytvorenie motivácie k rozširovaniu predstavy o skúmanom jave, o rôznorodosti rastlín. Aktivita je nepriamo zameraná na spoluprácu a vzájomnú pomoc.

Opis aktivity: Hru hráme v lese alebo parku. Aktivita sa začne rozhovorom o tom, čo deti vedia o rastlinách. Spolu premýšľajú nad tým, čo majú spoločné. Následne sústredím ich pozornosť na listy - veľkosť, tvar a farbu. Našou úlohou bude nájsť (spoločne, ale aj samostatne) aspoň desať čo najrôznejších listov. Upozorním ich aj na to, že je rozdiel aj v tom, aké zelené sú listy, niektoré môžu byť svetlé iné tmavé. Deti vedieme k tomu, aby pozorovali listy rastlín voľným okom a tiež pod lupou. Spoločne diskutujeme o tom, čo nové objavili, čo sa im pri pozorovaní listov potvrdilo. Deti si navzájom pomáhajú a učiteľka je im oporou, reálnym vzorom v spolupráci a vzájomnej pomoci. Cieľom je, aby si deti uvedomili, že listy pochádzajúce z rovnakej rastliny (majúce rovnaký tvar), majú rovnakú farbu listov, okrem jesenného obdobia, v ktorom listy môžu začať meniť farbu. Kým sú však zelené, majú rovnaký odtieň. Aktivita vedie deti k triedeniu všeobecne dostupných rastlín, podľa rôznych znakov, čím sústreďujeme ich pozornosť na inak nepovšimnuté rozdiely medzi rastlinami a poukazuje na vplyv spolupráce, ako jednu z foriem prosociálneho správania.

Na záver môžeme konštatovať, že v súčasnej dobe je nesmierne dôležité v deťoch v materskej škole rozvíjať tak potrebné prosociálne správanie a cesta formou pobytu vonku, či už ako Fedorko (2020) tvrdí outdoorovou edukáciou, je jednou z náročnejších, no efektívnych a komplexných ciest pre rozvoj celostnej osobnosti dieťaťa predškolského veku.

Zoznam bibliografických odkazov

DOUŠKOVÁ, A. & PORUBSKÝ, Š., (2009). Didaktický model materskej školy. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2009.

FEDORKO, V. (2021). Determination of Prosocial Behavior of Preschool-Aged Children in the Context of Preschool Education. Olomouc: Palacký university Olomouc, 2021.

FEDORKO, V. (2020). Outdoorová edukácia v materskej škole. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2020.

IVANOVÁ, E., KOPINOVÁ, Ľ., LÍŠKOVÁ, E. (2005). Etická výchova pre 1. ročník základných škôl. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, s. r. o., 2005.

KANCÍR, J., MIŇOVÁ, M., BRATKOVÁ, S., FEDORKO, V. & et al. (2020). Environmentálna výchova pre predškolské a elementárne vzdelávanie. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM PRE PREDPRIMÁRNE VZDELÁVANIE V MATERSKÝCH ŠKOLÁCH. (2016). Bratislava: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Štátny pedagogický ústav, 2016.

VOLKOVÁ, T. (2015). Outdoorové aktivity vo výchove mimo vyučovania. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave, 2015.

Kontaktné údaje

Mgr. Júlia Žiaková

Materská škola

ul. Barónka 17

831 06 Bratislava

dzulinka88@gmail.com

ZÁVER

*„Svet okolo nás je plný nádherných prírodných javov, nad ktorými žasne rozum a srdce
pookreje – ak ich dokážeme vidieť.“*

A. Einstein

Nekonferenčný odborný-metodický zborník príspevkov pod názvom ZOBER MA VON II. Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnom vzdelávaní vychádza v rámci projektu „Taking learning outdoors -supporting the skills of preschool managers in outdoor education and care - TAKE ME OUT II“.

Príspevky publikované v tomto zborníku sú príkladmi dobrej praxe učiteľov, riaditeľov materských škôl, ale aj teoretikov-odborníkov zaoberajúcich sa danou problematikou, ktorí sa s nami podelili o svoje poznatky, skúsenosti a zážitky s edukáciou realizovanou v prírodnom prostredí.

Veríme tomu, že náš sen a víziu umožniť zažívať každodenný pobyt vonku, čo najväčšiemu počtu detí v našej krásnej krajine, bude realizovaný a naplnený čím ďalej väčším počtom učiteľov z praxe. Výskumy dokazujú, že pobytom vonku, okrem toho, že deti sú šťastnejšie, zdravšie a spokojnejšie, zároveň si rozvíjajú mnohé oblasti, ktoré sa vo vnútornom prostredí rozvíjať nedajú. Učia sa poznávať okolitý svet a prírodné zákonitosti v súvislostiach, budujúc si k vonkajšiemu prostrediu vzťah, čo je, podľa nás jedinou možnou cestou, ako vychovať generáciu, ktorá bude našu planétu ozdravovať a chrániť.

Dúfame, že nekonferenčný odborný-metodický zborník príspevkov obohatí a rozšíri naše poznanie a pedagogickú prax o nové inšpirujúce námety, ktoré prispievajú k znásobeniu kvality výchovno-vzdelávacieho procesu realizovaného vo vonkajšom prostredí prostredníctvom priamej skúseností detí.

Monika Miňová

© Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovat', ukladať do informačných systémov alebo inak rozširovať bez predchádzajúceho písomného súhlasu majiteľov práv.

Za jazykovú, obsahovú a právnu stránku príspevkov zodpovedajú autori.

Nekonferenčný odborný-metodický zborník príspevkov, je výstupom projektu: *Project Erasmus+: 2019-1-SK01-KA201-060775: Taking learning outdoors - supporting the skills of pre-school managers in outdoor education and care - TAKE ME OUT II.*

Názov: **ZOBER MA VON II.**
Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnom vzdelávaní
Nekonferenčný odborný-metodický zborník príspevkov

Editori: PhDr. Roman Kroufek, Ph.D.
PaedDr. Monika Miňová, PhD.
Mgr. Vladimír Piskura, PhD.
Mgr. Milica Sabol, PhD.
Mgr. Vladimír Fedorko, PhD.

Recenzenti: doc. PaedDr. Ivana Rochovská, PhD.
Mgr. Ing. Vladimír Gerka, PhD.

Vydavateľ: © INAK, o.z., Kremnica
Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta
Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu

Počet strán: 146

Rok vydania: 2022

ISBN: 978-80-973854-6-0

EAN: 9788097385460